

Safer'in Son Çarşambasında Yaratacağı Şerlerden Sizleri
Rabbimizin Hıfzına Havâle Eder, Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve
Sellem)'in Vilâdet Gecesinde, İlk Doğduğu Gece Gibi Ümmetimiz
Hakkında Halâsa Vesile Olmasını Rabb Te'âlâ'dan Niyâz Ederiz!

Lâlegül

Aylık İlim, Kültür ve Fikir Dergisi

Lâlegül Dergisi Yıl: 6 Sayı: 69 Safer - Rebiulevvel 1440 KASIM 2018 Fiyatı: 13TL

Safer Ayının Son Çarşambasında
Nâzil Olacak 320.000 Belâdan
Kurtulmak İçin 6 Kasım Salı'yı
Çarşamba'ya Bağlayan Gece
Okunacaklar ve Yazılacaklar

sh: 87-93

Safer Ayının Son Çarşamba Gecesi
ve (7 Kasım) Günü Şerlerden
Kurtulmak İçin Kılınacak Namazlar
ve Okunacak Duâlar

sh: 93-95

Perşembe Günü İkindiden Sonra Şu
Zikri Okuyanın Selâmı Özel Bir Melek
ile Rasûlüllâh ﷺ'e Tebliğ Edilir

sh: 95-96

Cumâ Gecesi On Kere Okuyana Bir
Milyon Hasene Yazdırıp
Bir Milyon Günahını Sildirecek Bir
Salevât-ı Şerîfe

sh: 96

Rasûlüllâh ﷺ'i Rüyâda Görmek
İçin Okunacak Salevât

sh: 96

VEHHÂBÎLERE BİLE RAHMET OKUTTURAN BÂZİ İLÂHİYATÇILARIN RASÛLÜLLÂH ﷺ
HAKKINDA "MEVLÂNÂ" VE "SEYYİDİNÂ" GİBİ TÂBİRLER KULLANILAMAZ."
ŞEKLİNDEKİ BÂTİL GÖRÜŞLERİNE REDDİYELER -1-

Ahmet Mahmut ÜNLÜ sh: 4

ÜLÜ'L-EMR KİMDİR VE ÜLÜ'L-EMR'E
MUTLAK İTÂAT GEREKİR Mİ?

Resul BÖLÜKBAŞ sh: 14

KADIN, CÂMi, CEMÂAT VE
ÖZGÜRLÜK

Dr. İhsan ŞENOCAK sh: 58

GÜNÜMÜZ TOPLUMU VE KADINLARI
CAMİYE GÖNDERME KAMPANYASI

Ömer Faruk KORKMAZ sh: 28

KADINLARIN SAÇLARINI BOYAMASI
VE KAŞ ALDIRMALARINI

Hüsamettin VANLIOĞLU sh: 36

BESTÂM, HARAÂN VE FÂRMED'E
KUTSAL YOLCULUK

Mustafa ÖZŞİMŞEKLER sh: 40

HAZRETİ MERYEM'E ÇİFT CİNSİYETLİ
İFTİRÂSİ ATANLARA REDDİYE

Prof. Dr. Volkan TUZCU sh: 82

EDİTÖRDEN

Mevlâ Teâlâ'ya sonsuz hamd-ü senâlar, Peygamber Efendimiz (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*)'e, O'nun âl ve ashâbına sayısız salât ve selâm olsun.

Rabûlevvel Ayı'nın on ikinci gecesine tevafuk eden 19 Kasım Pazartesi'yi, 20 Kasım Salı'ya bağlayan gece **Mevlid Gecesi**'dir. Tüm insanlığın hidâyet ve fazilet rehberi olan sevgili peygamberimizin dünyayı teşriflerinin sene-i devriyesini bir kere daha idrak edeceğiz.

Efendimiz'in Gönderiliş Gayesi

Bir hadis-i şeriflerinde:

“Ben, ancak güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim.” Buyurmuştur.

Efendimizin bu ifadesi çok önemlidir. Yani namazı, orucu, haccı değil **“güzel ahlâkı”** tamamlamak, insanlığın bozulan ahlâkını ıslah etmek için gönderildiğini beyan etmiştir.

İslam tarihine baktığımızda, peygamberlerin gönderiliş sebebi olarak karşımıza iki temel sebep çıkar. Bunlardan biri; tevhid inancından sapma, diğeri ise; ahlâkî çöküntüdür. Yani siyâsi ve idâri sistemin çökmesi, iktisâdi yapının iflâs etmesi yada üretim ve tüketim dengelerinin bozulması gibi sebeplerden hiçbirisi, o topluma peygamber gönderilme sebebi olmamıştır. Ancak inançlar bozulmuşsa, ahlâkî değerler yok olmuş ve ahlaksızlık benimsenip hayat tarzı haline gelmişse, işte bu durum peygamber gelmesine sebep olmuştur. Çünkü diğer sıkıntılar da temelinde zaten bu iki sebep vardır.

Peki günümüzde ahlâkî çöküntü yaşanıyor mu?..

Dünyanın ahvâline baktığımızda, eski ümmetlerin helak olmasına sebep olan ne kadar ahlaksızlık, rezillik ve isyan varsa, maalesef şu an hepsinin mevcut olduğunu görüyoruz. İçki, kumar, soygun, vurgun, terör, zina, fuhuş, lûtilik, lezbiyenlik, isyan, baskı, zulüm gibi akla gelen günahların hepsi maalesef var. Tabiri caizse dünyanın çivisi çıkmış!.. Yani günümüz dünyası öyle bir durumda ki, bir peygamberin gelmesini gerektiren bütün şartlar tahakkuk etmiş. Fakat bir daha peygamber gelmeyecek... Nitekim Rabbimiz:

“Allah'ın Resûlü Nebilerin sonuncusudur.” (*Ahzab: 40*) buyurmuştur.

Peygamber Efendimiz, insanlığın ihtiyacı olan her şeyi ümmetine bildirmiş, tüm ahlâkî ilkeleri bir bir ortaya koymuştur. Onun için sadece Müslümanlar değil, inançsızlığın girdabına yakalanmış ve ahlâken büyük bir çöküntü yaşayan bütün insanlık, Muhammed Mustafa (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*)'i tanınması, Onun getirdiği ahlâkî ilkeleri öğrenmesi ve her şeyi ile O'nu örnek alması lazımdır. Çünkü arzu edilen ve özlenen dünya barışı ancak bu şekilde sağlanabilir.

Cahiliye Devrinden Saadet Asrına

Peygamber Efendimiz, kız çocuklarını diri diri toprağa gömecek kadar cahiliye taassubu içindeki o toplumu ahlâken eğitmek konusunda tüm gayretini sarfetmiş, o bin türlü câhiliye âdetlerini göğüsleyip değiştire değiştire, o zulmet devrini aydınlık bir devir haline getirmiştir. Tabiri caizse 610 senesinde ahlâken tamamen çökmüş olarak devraldığı o cahiliye toplumunu, 632 yılında devrederken, ahlâken öyle yüksek bir seviyeye ulaştırmıştır ki; o toplum, örnek davranışları ve tarihte bir eşi daha bulunmayan imrenilecek hayatlarıyla o asra damgalarını vurmuşlar ve cahiliye asrı, tarihe **Saadet Asrı** olarak geçmiştir.

Ahlâki yozlaşmanın giderek arttığı, ahlaksızlığın takdir gördüğü, hayâsızlığın alkışlandığı günümüzde, **“Muhakkak ki Sen çok yüce bir ahlak üzeresin.”** (*Kalem: 4*) övgüsüne mazhar olan Efendimizin getirdiği ahlâkî ilkelere her zamankinden daha fazla ihtiyacımız var.

Bir toplumun huzur ve emniyet içinde olabilmesi için insanların ahlâki erdemlere sahip olması gerekir. Yoksa milli ve manevi değerleri erozyona uğramış, ahlâken çökmüş olan toplumlarda ne huzur kalır ne de emniyet...

Öyleyse Efendimizin yüce ahlakını örnek almalı, şu mevlid ayında O'nun gönderiliş gayesine uygun hareket ederek, bir an önce ahlâki yönden eksiklerimizi tamamlamaya gayret etmeliyiz.

!Fi emanillah

Mustafa Özşimşekler

İÇİNDEKİLER

VEHHÂBÎLERE BİLE
RAHMET OKUTTURAN
BÂZİ İLÂHİYATÇILARIN
RASÛLÜLLÂH ﷺ
HAKKINDA "MEVLÂNÂ"
VE "SEYYİDİNÂ"
GİBİ TÂBİRLER
KULLANILAMAZ."
ŞEKLİNDEKİ BÂTİL
GÖRÜŞLERİNE
►4 REDDİYELER -1-
AHMET MAHMUT ÜNLÜ

LÂLEGÜL DERGİSİ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Tuana Basın Yayın

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Mustafa ÖZŞİMŞEKLER

GENEL MÜDÜR
Gürsel YILDIZ

REKLAM İLETİŞİM
reklam@lalegulyayinlari.com

YAYIN TÜRÜ
Aylık İlim-Kültür ve Fikir Dergisi

BASIM YERİ
Matsis Matbaa Hizmetleri
Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No:51
Sefaköy / İSTANBUL
Tel: 0212 624 21 11
www.matbaasistemleri.com

YURTIÇİ ABONELİK BEDELİ (12 AYLIK)
150 TL

YURTDIŞI ABONELİK BEDELİ (12 AYLIK)
180 Euro

**ABONELİK ÖDEMESİ İÇİN
BANKA HESAP BİLGİLERİ**
TUANA YAYINCILIK A. Ş.

VAKIF KATILIM TL HESABI
İBAN: TR77 0021 0000 0000 8388 9000 01

VAKIF KATILIM EURO HESABI
İBAN: TR66 0021 0000 0000 8388 9001 02

VAKIF KATILIM DOLAR HESABI
İBAN: TR93 0021 0000 0000 8388 9001 01

POSTA ÇEKİ HESAP NUMARASI
TUANA YAYINCILIK A. Ş.
14851995

ABONE DAĞITIM
Tuana Basın Yayın
0212 435 10 58

ABONE İŞLEMLERİ
0212 435 10 58

BİLGİ
www.laleguldergisi.com

ADRES
Tuana Basın Yayın - Çınar Mah. Osman Gazi Cad.
No: 50/A Bağcılar / İSTANBUL

Dergimizde yayınlanan yazıların, reklamların sorumluluğu yazarına ve reklam sahibine aittir.

- 26 YESEVİ YOLU
- 34 HİKEMİYÂT - EFENDİ HAZRETLERİ'NİN İLMÎ KELÂMLARI
- 38 SÜNNET - HADİS-İ ŞERİFLER
- 50 İDDEF - İddef Çantamda Umut Var
- 52 ZEYNEB BİNTİ CAHŞ (Radiyallâhü Anhâ) -2. Bölüm-
- 56 KISSADAN HİSSELER
DOĞRULUĞUN MUKÂFATI
- 81 HİKMETLİ SÖZLER

• DUALAR, ZİKİRLER ve FAZİLETLİ AMELLER •

- 86 SAFER AYININ HER GÜNÜ OKUNACAK BİR DUÂ
- 87 SAFER AYININ SON ÇARŞAMBA GECESİ OKUNACAKLAR
- 88 SAFER AYININ SON ÇARŞAMBA GECESİ BİR KABA YAZILIP SUYU İÇİLECEK SELÂM ÂYETLERİ
- 91 HER AYIN, ÖZELLİKLE DE SAFER AYININ SON ÇARŞAMBA GECESİNDE OKUNACAK "ÂYETE'L-KÜRSİ'NİN SIRRİ" İSİMLİ MÜHİM DUÂ
- 93 SAFER AYININ SON ÇARŞAMBA GECESİ NAMAZI
- 93 SAFER AYININ SON ÇARŞAMBA GÜNÜ NAMAZI
- 94 SON ÇARŞAMBA GÜNÜ NAMAZINDAN SONRA OKUNACAK ÂYET-İ KERİMELER VE DUÂLAR
- 94 BU DUÂNIN AKABİNDE 11 DEFÂ OKUNACAK SALÂT-I MÜNCİYE
- 95 SAFER AYININ SON ÇARŞAMBASINDA TEKRARLANMASINDA HAYIR OLAN BİR DUÂ
- 95 SALEVÂT-I ŞERİFE OKUMANIN FAZİLETİ VE FAZİLETLİ BÂZİ SALÂT-Ü SELÂMLAR
- 95 Perşembe Günü İkindiden Sonra Okuyanın Selâmının Özel Bir Melek Tarafından Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e Tebliğ Edileceği Bir Duâ
- 96 Cumâ Gecesi On Kere Okuyana Bir Milyon Hasene Yazdırıp Bir Milyon Günahını Sildirecek Bir Salevât-ı Şerife
- 96 Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)i Rüyâda Görmek İçin Okunacak Salevât

ÜLÜ'L-EMR KİMDİR VE ÜLÜ'L-EMR'E MUTLAK İTÂAT GEREKİR Mİ?

■ RESUL BÖLÜKBAŞ
▶14

2. ABDÜLHAMİD HAN VE DÜYÛN-I UMUMİYE

■ Prof. Dr. AHMET ŞİMŞİRGİL
▶18

DEVLET-İ ALİYYE'NİN ON YEDİNCİ ŞEYHULİSLÂMI, "FETHU'L-KADİR" TEKMİLESİ MÜELLİFİ KADIZÂDE AHMED ŞEMSEDDİN EFENDİ

■ HASAN KUDUOĞLU
▶22

GÜNÜMÜZ TOPLUMU VE KADINLARI CAMİYE GÖNDERME KAMPANYASI

■ ÖMER FARUK KORKMAZ
▶28

KADINLARIN SAÇLARINI BOYAMASI VE KAŞ ALDIRMALARI

■ HÜSAMETTİN VANLIOĞLU
▶36

BESTÂM, HARAKÂN VE FÂRMED'E KUTSAL YOLCULUK

■ MUSTAFA ÖZŞİMŞEKLER
▶40

KADIN, CÂMİ, CEMÂAT ve ÖZGÜRLÜK

■ Dr. İHSAN ŞENOCAK
▶58

GARÂBET DÜNYÂSININ HİLKAT GARİBESİ MÜSLÜMANIMSILARI

■ HÜSEYİN AVNİ KANSIZOĞLU
▶70

FIKHİ SUALLERE CEVAPLAR

■ FATİH KALENDER
▶66

İMÂM-I MA'SÛM es-SERHENDÎ HAZRETLERİ'NİN MEKÂTİB-İ ŞERİFESİNDEN MÜNTEHABÂT

■ Süleyman KUKU
▶76

HAZRETİ MERYEM'E ÇİFT CİNSİYETLİ İFTİRÂSİ ATANLARA REDDİYE

■ VOLKAN TUZCU
▶82

AHMET MAHMUT ÜNLÜ

VEHHÂBÎLERE BİLE RAHMET OKUTTURAN BÂZİ İLÂHİYATÇILARIN RASÛLÜLLÂH ﷺ HAKKINDA “MEVLÂNÂ” VE “SEYYİDİNÂ” GİBİ TÂBİRLER KULLANILAMAZ.” ŞEKLİNDEKİ BÂTIL GÖRÜŞLERİNE REDDİYELER -1-

Bütün hamdler:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾

“Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (el-En-biyâ Sûresi:107) buyuran Allâh-u Te‘âlâ’ya mahsustur.

Salât-ü selâm:

«أَنَا سَيِّدُ وُلْدِ آدَمَ ... وَلَا فَخْرَ...»

“Âdemoğullarının Efendisi benim. (Bunu hakîkati beyân için söylüyorum, yoksa bu sözümde) **iftihar** (maksadı) **yoktur.**” (et-Tirmizî, es-Sünen, rakam:3615, 5/587; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsned, rakam:10987, 17/10) buyuran **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in ve kendisine yaptıkları hitaplarda ve ona okudukları bütün salât-ü selâmlarda ona “**Seyyidinâ**” ve “**Mevlânâ**” gibi tâbirlerle tâzimde bulunan Ehl-i Beyti’nin ve tüm sahâbesinin üzerine olsun.

Emmâ ba‘d! Vehhâbîlerin birçoğu değilse de bâzı aşırı gidenleri ve dalâlette onları da geçen bâzı İlâhiyatçılar **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) hakkında “**Seyyidinâ**” ve “**Mevlâna**” gibi tâbirlerin kullanılmasının câiz olmadığını söylemektedirler. Gerçi Vehhâbîler bu tâbirlerin namazın hâricinde kullanılabileceği görüşünde iseler de diğerleri namaz dışında da bu hürmet ifâdelerinin kullanılamayacağını söylemektedirler.

Bunlar zâten akılları dışında âyet-hadis dâhil hiçbir şeyi delil kabûl etmediklerinden aslında onlara “**Allâh** size akıl fikir versin.” demekten başka bir cevap vermekle uğraşmak fuzûlî olacaktır.

Bu yüzden bu mübârek Mevlid ayı münâsebetiyle, **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)’in şânına tâzimi engellemeye çalışanlara karşı çıktığımızı **Allâh-u Te‘âlâ**’yı ve **Rasûlü**’nü şâhid tutma niyetiyle bu konuda bir yazı kaleme almayı münâsip gördük.

Rasûlüllâh (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) **Hakkında Tâzimli İfâdeler** **Kullanmanın Lüzûmunu ve** **“Seyyid” Lafzını Kullanmanın** **Câiz Olduğunu Beyân Eden** **Âyet-i Kerîmeler**

Şu bilinsin ki; **Allâh-u Te‘âlâ**:

﴿لَتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ﴾

“(Biz Rasûlüllâh (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)’i size) **Allâh’a ve Rasûlü’ne îmân edesiniz, O’na yardım edesiniz, O’na tâzimde bulunasınız** (saygı gösteresiniz) **diye** (gönderdik).” (*el-Feth Sûresi:9*) buyurarak bizlere **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) e tâzimde bulunmamızı emretmiştir.

İbni Kesîr (*Rahimehullâh*)’ın beyânı vechile; âyet-i kerîmelerin umûmî ifâdelerine baktığımız zaman onların hepsinde bizi **Nebî** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)’e hürmet ve tâzimde bulunmaya dâvet eden mânâlar bulmaktayız. Nitekim:

﴿لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا﴾

“**O peygamberi çağırma**yı aranızda **bir kısmınızın diğer bir kısmı** (yüksek sesle ve adıyla) **çağırması gibi** (alelâde bir çağrı) **yapmayın**. (Bilakis ona, tâzîm ve saygı ifâde eden ‘Nebî’ ve ‘Rasûl’ sıfatlarıyla ve kısık sesle nidâ edin.)” (*en-Nûr Sûresi:63*) âyet-i kerîmesi bu hususta bir emir niteliği taşımaktadır. Bu emir vücûb için olmasa bile en azından müstehablık ifâde ettiği kesindir.

Rasûlüllâh (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)’e “**Seyyid**” demek de ona hürmet ve tâzimde bulunma ifâdelerinden biri iken bu nasıl engellenebilir?!

Dahhâk (*Radiyallâhu Anh*) **İbni Abbâs** (*Radiyallâhu Anhümâ*)’nın: “İnsanlar **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)’e ismi ile ve künyesi ile ‘**Yâ Muhammed!**’ ve ‘**Yâ Ebe’l-Kâsım!**’ diye hitâb ediyorlardı. **Allâh-u Te‘âlâ** peygamberine hürmetli davranışı tesis etmek için onları böyle yapmaktan nehyetti.” dediğini nakletmiştir. **İmâm-ı Mücâhid** ve **Sa‘îd ibni Cübeyr** (*Radiyallâhu Anhümâ*) da bunu nakletmişlerdir. (*İbnü Kesîr, et-Tefsîr, 6/88*)

Katâde (*Radiyallâhu Anh*) ise bu konuda: “**Allâh-u Te‘âlâ** peygamberinin heybetinin zedelenmemesini, kendisine tebcil ve tâzimde bulunulmasını ve ona ‘**Seyyid**’ diye hitâb edilmesini emretti.” demiştir. (*İbnü Ebî Hâtim, et-Tefsîr, rakam:14927; İbni Hacer el-Heytemî, ed-Dürü’l-menzûd, sh:227*)

Allâh-u Te‘âlâ’nın **Yahyâ** (*Aleyhisselâm*) hakkında Âl-i İmrân Sûresi’nde “**Seyyid**” tâbirini kullanmış olması da bu konuda en büyük delillerdendir. Eğer peygamberlere “**Efendi**” ve “**Efendimiz**” gibi tâbirleri kullanmakta îtikâdî bir sorun olsa idi onlardan hiçbiri hakkında bu tâbiri kullanmak sahîh olmazdı.

Zîrâ akîde (inanç) meseleleri şerîatların değişmesiyle tebeddüle uğramaz ve nesha tâbi olmaz. Nesh, tebdil ve ziyâdelik ancak fıkıh meselelerinde olur. Bu nedenle her peygamberin bâzı fikhî hükümlerde diğer nebînin şerîatından farklılık arzeden ayrı bir şerîatı vardır. Ama bir peygamber hakkında kullanıldığı sâbit olan bir tâbirin diğeri hakkında kullanılmasının îmâna zarar vereceği gibi bir durum hiçbir şerîatta mümkün görülecek bir şey değildir.

Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) Hem Kendisi Hem de Bâzı Sahâbesi Hakkında “Seyyid” Lafzını Kullanmıştır

Bu başlık altında sizlere bu hususta sâbit olan bâzı sahîh hadîs-i şerîfleri zikredeceğiz. **Ebû Hureyre (Radiyallâhu Anh)** dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)** kendisi hakkında:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا سَيِّدُ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.»

“**Kıyâmet günü insanların efendisi benim.**” (el-Buhârî, es-Sahîh, et-Tefsîr:203, rakam:4435, 4/1745; Müslim, es-Sahîh, rakam:501, 1/127; et-Tirmizî, es-Sünen, ez-Zühd:10, rakam:2434, 4/622) buyurmuş, **Ebu Mûsâ el-Eş‘arî (Radiyallâhu Anh)** dan rivâyet edilen diğeri bir hadîs-i şerîfte de:

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «هَذَا سَيِّدُ الْعَالَمِينَ.»

“**İşte bu zât âlemlerin efendisidir.**” buyrulmuştur. (et-Tirmizî, es-Sünen, rakam:3620, 5/590; İbnü Ebî Şeybe, el-Musannef, rakam:31733, 6/317)

Artık her mükellefin **Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)** in bütün âlemlerin efendisi olduğunu kabûl etmesi mecbûridir. Bunu ikrâr etmeyen bu hususta sâbit olan naslara muhâlif düşmüş olur. O hâlde **Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)** in siyâdetine îtikâd (âlemlerin efendisi olduğuna inanmak) farzdır.

Ayrıca **Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)** “**Seyyid**” tâbirini bâzı ashâbı hakkında da kullanmıştır. Nitekim **Sa‘d ibni Mu‘âz (Radiyallâhu Anh)** geldiğinde ensâr-ı kirâma hitâben:

«قَوْمُوا إِلَى سَيِّدِكُمْ.»

“**Efendiniz için ayağa kalkın.**” buyurmuştur. (el-Buhârî, es-Sahîh, rakam:3043, 4/67)

Yine böylece torunu **Hazreti Hasen (Radiyallâhu Anh)** hakkında buyurmuş olduğu:

«إِنَّ ابْنِي هَذَا سَيِّدٌ.»

“**Şüphesiz bu benim oğlum seyyididir.**” (el-Buhârî, es-Sahîh, rakam:2704, 3/186; Ebû Dâvûd, es-Sünen, rakam:4662, 4/216; et-Tirmizî, es-Sünen, rakam:3773, 5/658) kelâm-ı nebevîsi de bu hususta nass teşkil etmektedir.

Sehl ibni Huneyf (Radiyallâhu Anh) bir kere **Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)** e bir fetvâ sormak üzere geldiğinde: «يا سَيِّدِي!» “**Ey benim Efendim!**” diye hitâb etmiş, **Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)** de buna îtirâz etmemiştir. (Ebû Dâvûd, es-Sünen, rakam:3888, 4/11; Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsneid, rakam:15978, 25/351-352; en-Nesâî, es-Sünenü'l-kübrâ, rakam:10015, 9/105, 10806, 9/380; en-Nesâî, ‘Amelü'l-yevmi ve'l-leyle, rakam:257, sh:252; rakam:386, sh:343; rakam:1034, sh:564; ed-Dûlâbî, el-Künâ ve'l-esmâ, rakam:369, 1/196; et-Tahâvî, Şerhu Me‘âni'l-âsâr, rakam:7196, 4/329; et-Taberânî, el-Mu‘cemü'l-kebîr, rakam:5615, 6/93; el-Hâkim, el-Müstedrek, rakam:8270, 4/458)

Bu husustaki en büyük delillerden biri de sahâbe-i kirâmın en büyük fıkıhçılarından olan ve **Huzeyfe** (*Radiyallâhu Anh*)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlül-lâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)in bize:

عَنْ حُذَيْفَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَمَا حَدَّثَكُمْ ابْنُ مَسْعُودٍ فَأَقْبَلُوهُ.»

“İbni Mes‘ûd size ne anlattysa onu kabûl edin.” (*İbnü Hibbân, es-Sahîh, rakam:6902, 15/328; et-Tirmizî, es-Sünen, rakam:3799, 5/668*) bu-yurarak kendisine tâbi olmamızı emrettiği İbni Mes‘ûd (*Radiyallâhu Anh*)ın:

«اللَّهُمَّ اجْعَلْ صَلَوَاتِكَ وَبَرَكَاتِكَ وَرَحْمَتَكَ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ.»

“Ey Allâh! Salâtlarını, bereketlerini ve rahmetini gönderilenlerin efendisi üzerine (dâim) kıl.” (*İbnü Mâce, es-Sünen, rakam: 906, 1/293; ‘Abdürrezzâk, el-Musanef, rakam:3109, 2/213; Ebû Ya‘lâ, el-Müsne, rakam:5267, 9/175; Ebû Nu‘aym, Hilyetü’l-evliyâ, 4/271; el-Beyhakî, ed-De‘avâtü’l-kebîr, rakam:177, 1/258, Şu‘abü’l-îmân, rakam:1453, 3/122*) şeklindeki duâsıdır.

Münâfık ve Kâfirler Hakkında

“Seyyid”, “Efendi” ve “Beyefendi” Gibi Yüceltici İfâdeler Kullanılmaz

Büreyde (*Radiyallâhu Anh*)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur:

عَنْ بُرَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا تَقُولُوا لِلْمُنَافِقِ سَيِّدَنَا، فَإِنَّهُ إِنْ يَكُنْ سَيِّدَكُمْ فَقَدْ أَشْخَطْتُمْ رَبَّكُمْ.»

“Münâfık bir kimse hakkında ‘Efendimiz’ demeyin, zîrâ o sizin efendiniz ise o takdirde gerçekten siz Rabbiniz’i kızdırmışsınız demektir.” (*Ahmed ibnü Hanbel, el-Müsne, rakam:22939, 38/22*)

Bu hadîs-i şerîften anlaşıldığına göre münâfık biri hakkında “Efendi” ve “Beyefendi” gibi yüceltici ifâdeler kullanan kişi Allâh-u Te‘âlâ’yı gazaplandırmış olur. Demek ki münâfık olmayanlar hakkında böyle tâbirler kullanmak câizdir.

Kardeşlerine ve talebelerine karşı fazîleti olan bir mümin hakkında da bu tâbirleri kullanmak câiz olmasa idi münâfıklar hakkında kullanılmasının men edilmesinin hiçbir anlamı olmazdı.

İmâm-ı Hattâbî (*Rahimehullâh*)ın beyânı vechile; ilim ve takvâ gibi birtakım fazîletlere sâhip olan kişiler hakkında “Efendi” ve “Beyefendi” gibi tâbirler kullanılabilir.

Ama haramları açıkça işlemekten çekinmeyen fâsık veya dîni-diyâneti husûsunda töhmet altında bulunan kişiler hakkında bu gibi tâbirleri kullanmak mekruh sayılmıştır. (*el-Hattâbî, Me‘âlimü’s-sünen, 4/155*)

Lâkin zimmet ehlinde olan (Müslümanların yurdunda emanla yaşayan) kâfirler hakkında “Efendimiz” gibi tâbirler kullanmak kesinlikle haram sayılmıştır. (*Ahkâmü ehli’z-zimme, 2/771*)

Salevât Okurken “Seyyidinâ” Lafzını Eklememizin Fazîletleri

Rasûlüllâh (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) tevâzu göstererek hadîs-i şerîflerde bildirdiği salevât sîğalarında kendisi hakkında “Seyyidinâ” tâbirini kullanmamışsa da bizlerin bunu terk etmemesi gerekir.

Nitekim İmâm-ı Fâsî, Ömer el-Fûtî ve **Nebhânî** (*Rahimehü-mullâh*) gibi ulemânın beyânı vechile; hadîs-i şerîflerde vârid olmasa da **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) hakkında teşrîf, tâzîm ve tevkîr ifâde eden “**Seyyid**” ve “**Mevlânâ**” gibi tâbirlerin kullanılması sahihtir ve terkindense bunların söylenmesi fazîletli görülmüştür.

İmâm-ı Birzâlî (*Rahimehullâh*): “**Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)e tâzîm ve hürmet ifâde eden tâbirlerin muhtelif lafızlarla kullanılmasının câiz olduğu husûsunda ihtilaf yoktur. Hattâ İbnü’l-Arabî (*Rahimehullâh*) bu hususta tevkîr ifâde eden yüzden ziyâde lafız zikretti.” demiştir.

“**Miftâhu’l-felâh**” sâhibi (İbni Atâilâh el-İskenderî (*Rahimehullâh*)): “Sakın ‘Seyyid’ lafzını terk etme, zîrâ bu lafzı salevâtta zikretmeye devâm edenler için büyük bir sır zuhûr etmektedir.” demiştir.

İmâm-ı Übbî (*Rahimehullâh*) “Şerhu Müslim”de: “Hadîs-i şerîflerde vârid olmasa da bu makamda ‘Seyyid’ ve ‘Mevlânâ’ gibi tâbirlerin kullanılması güzeldir.” demiştir.

Rasûlüllâh (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) iftiharî kerih gördüğü için bu lafzı söylemediyse de bizim ona son derece tâzîm ifâde eden lafızlarla salevât okumamız gerekmektedir. Bundan dolayı **Allâh-u Te‘âlâ**:

﴿ لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ﴾

“O Rasûlü (peygamberi) çağırmanı aranızda bir kısmınızın diğer bir kısmı (yüksek sesle ve adıyla) çağırması gibi kılmayın.

(Bilakis ona, tâzîm ve saygı ifâde eden ‘Nebî’ ve ‘Rasûl’ gibi üstün sıfatlarıyla ve kısık sesle nidâ edin).” (*Nûr Sûresi:63*) âyet-i kerîmesinde onu ismiyle çağdırmaktan bizleri nehyetmiştir. (*Muhammed el-Fâsî, Metâli‘u’l-meserrât, sh:187; ‘Ömer el-Fûtî, Rimâhu Hızbi’r-Rahîm, sh:470; el-Hârûşî, Künûzü’l-esrâr, sh:191-192; en-Nebhânî, Se‘âdetü’d-dâreyn, sh:38-40*)

Bundan dolayı **Katâde** (*Radiyallâhu Anh*), **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)e ismiyle ve künyesiyle nidâ etmenin haram olduğunu beyân sadedinde: “**Allâh-u Te‘âlâ** peygamberinin heybetinin takdîr edilmesini, ona tebcil ve tâzîmde bulunulmasını ve ona ‘Efendimiz’ diye hitâb edilmesini emretti.” demiştir. (*İbni Ebî Hâtîm, et-Tefsîr, rakam:14927; İbni Hacer el-Heytemî, ed-Dürü’l-menzûd, sh:227; en-Nebhânî, Se‘âdetü’d-dâreyn, sh:40*)

İmâm-ı Sehâvî (*Rahimehullâh*): “Bir kişi **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)e salevât okurken ‘Seyyidinâ’ lafzını ilâve ederse, hem salevât okuma emrini yerine getirmiş olur, hem de edebe riâyet etmiş olur, dolayısıyla bu lafzı ilâve etmek her herhâlükârda evlâdır.” demiştir. (*es-Sehâvî, el-Kavlü’l-Bedî’, sh:108*)

İmâm-ı Hârûşî (*Rahimehullâh*)ın beyânı vechile; **İmâm-ı Cezûlî** (*Rahimehullâh*)ın “**Delâilü’l-hayrât**”ta bâzı salevât sîğalarında “Seyyidinâ”yı eklememesi onun da hadîs-i şerîflerde vârid olan lafızlara bağlı kalma görüşünde olduğunu ifâde etmekteyse de bu, hat (yazı) cihetindedir. Yoksa okuyan kişinin hattâ bağlı kalmayıp “Seyyidinâ” lafzı olmayan yerde de “Seyyidinâ” okumasının evlâ olduğu şüphesizdir (ki İmâm-ı Cezûlî de okurken bu ziyâdeyi yapardı). (*el-Hârûşî, Künûzü’l-esrâr, sh:192; ‘Ömer el-Fûtî, Rimâhu Hızbi’r-Rahîm, sh:470; en-Nebhânî, Se‘âdetü’d-dâreyn, sh:38-40*)

Namazdaki Teşehhüdde Okunan Salevâtta “Seyyidinâ” Denilir mi?

Okuduğumuz salât-ü selâmların **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) **Efendimiz**’e arz edildiği husûsu bizlere bildirilmiştir.

Nitekim **Mücâhid** (*Radiyallâhu Anh*)dan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) şöyle buyurmuştur:

عَنْ مُجَاهِدٍ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّكُمْ تُعْرَضُونَ عَلَيَّ بِأَسْمَائِكُمْ وَسِيمَاكُمْ فَأَحْسِنُوا الصَّلَاةَ عَلَيَّ.»

“Şüphesiz ki siz isimlerinizle ve sîmalarınızla bana gösterilmektesiniz. O hâlde bana (okuduğunuz) salât(lar)ı güzel yapın.” (*‘Abdürrezzâk, el-Musannef, rakam:3111, 2/214; es-Süyûtî, Câmi‘u’l-ehâdîs, rakam:8759, 9/436; Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Nusratü’l-cünûd, sh:177, 199*)

Dolayısıyla sahîh hadîs-i şerîflerde **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) tevâzu için kendisi hakkında “Seyyidinâ (Efendimiz)” tâbirini kullanmadıysa da bizler sözlerin en güzeline ve en fazîletlisine uymakla memur olduğumuza göre bu tâbiri namazın içinde de dışında da kullanmalıyız. Zîrâ **Allâh-u Te‘âlâ:**

﴿ لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ﴾

“O Rasûlü (peygamberi) çağırma aranızda bir kısmınızın diğer bir kısmı (yüksek sesle ve adıyla) çağırması gibi kılmayın. (Bilakis ona, tâzim ve saygı ifâde eden ‘Nebî’ ve ‘Rasûl’ gibi üstün sıfatlarıyla ve kısık sesle nidâ edin).” (*en-Nûr Sûresi:63*) buyurmaktadır.

Yine böylece **Ebû Hureyre** (*Radiyallâhu Anh*) bu konuda şöyle anlatmıştır:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: «إِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى رَجُلًا مَعَهُ غُلَامٌ، فَقَالَ لِلْغُلَامِ: مَنْ هَذَا؟ قَالَ: أَبِي، قَالَ: فَلَا تَمْشِ أَمَامَهُ، وَلَا تَسْتَسِيبْ لَهُ، وَلَا تَجْلِسْ قَبْلَهُ، وَلَا تَدْعُهُ بِاسْمِهِ.»

“Şüphesiz (bir keresinde şöyle bir hâdiseye şahid oldum.) **Nebî** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) yanında çocuk bulunan bir adamı gördüğünde o çocuğa: ‘Bu kim?’ diye sorunca o: ‘Babam.’ dedi.

Bunun üzerine **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*): ‘O hâlde (önünde ışık götürme gibi zarûretler dışında) onun önünde yürüme, (yanlış işler yapıp sana kötü davranmasına ve başkasının babası hakkında kötü konuşup onun da senin baban hakkında ileri geri konuşmasına sebebiyet vererek) ona kötü laf söyletme.

Ayrıca ondan önce oturma ve onu ismiyle çağırma (onun hakkında ‘Efendim, babam, babacığım’ gibi tâbirler kullan).’ buyurdu.” (*İbnü’s-Sünnî, ‘Amelü’l-yevmi ve’l-leyle, rakam:395, 1/353; Seyyid Murtezâ ez-Zebîdî, Tâcû’l-‘arûs, 3/35; Muhyiddîn Dîb, Levâmi‘u’l-envâr şerhu Kitâbi’l-Ezkâr, 2/153*)

Bundan dolayı **İmâm-ı Nevevî** (*Rahimehullâh*) “**el-Ezkâr**” isimli eserinde bu konuda bir bap açmış ve adını: “Bu bap çocuğu, talebeyi ve müridi, babasını, hocasını ve şeyhini ismiyle çağırmaktan nehyetme (yasaklama) husûsundadır.” diye şekilde koymuştur.

Ayrıca **Nevevî** (*Rahimehullâh*), salâh ve takvâsı husûsunda ittifak edilen yüce seyyid **Ubeydullâh ibni Zehr** (*Kuddise Sirruhû*) **Hazretleri**’nin:

“Babana ismiyle çağırman ve yolda önünde yürümen (âyet ve hadîslerde şiddetle nehyedilen ve Berâat ve Kadîr gecelerinde dahî affedilmeyeceği bildirilen) ukûk (isyan)dan sayılır.” sözünü nakletmiştir. (en-Nevevî, el-Ezkâr, sh:291)

Bundan dolayı **İmâm-ı Kastallânî** (Rahimehullâh): “Sahîh hadîs-i şerîflerde veyâ salevât sîğalarında **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) **Efendimiz**’in ismi **Ahmed** yâhut **Muhammed** şeklinde vârid olsa da evlâ (en uygun) olan, bu lafızların evveline ‘Yâ **Rasûl-ellâh!**’ eklemektir. Zîrâ bu, edebe daha lâyıktır.” demiştir.

Yine böylece **İbni Mes‘ûd** (Radiyallâhu Anh) **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)E salât edilirken güzel tâbirler kullanılmasını emretmiş ve bunun keyfiyetini zikrederken: “**Gönderilen peygamberlerin Efendisi**” (İbnü Mâce, es-Sünen, İkâmetü’s-salât:25, rakam:906, 1/293) tâbirini zikretmiştir ki bu ifâde namazın içine de dışına da şâmilidir. (en-Nebhânî, Se‘âdetü’d-dâreyn, sh:39-40)

Şu bilinsin ki; namaz dışında okunan salevâtta vârid olan sîğalarda metne riâyet etmeyip “Seyyidinâ” ilâve etmenin efdal olduğu husûsunda ulemâ ve meşâyih arasında ittifak vardır.

İhtilaf ancak namazdaki teşehhüdün salevâtında bu ilâvenin yapılıp yapılmaması husûsundadır.

İmâm-ı Feyrûzâbâdî ve **Şeyh Zerrûk** (Rahimehumellâh) gibi bâzı zevât namazda, vârid olan sîğa ile yetinilmesi görüşünü tercih etmişlerse de **Şeyh Muhammed Hattâb**, **İmâm-ı Remlî** ve **İbni Hacer el-Heytemî** (Rahimehumellâh) gibi birçok allâme teşehhüdde de sâir vakitlerde de

“Seyyidinâ” lafzının ziyâde edilmesinin istihbâbına (müstehab oluşuna) kâil olmuşlardır. (el-Feyrûzâbâdî, es-Silât ve’l-büşer, sh:164; Ahmed Zerrûk, Kavâidü’l-tasavvuf, kâide rakamı:112; İbni Hacer el-Heytemî, ed-Dürü’l-menzûd, sh:133-134; el-Hattâb, Mevâhibü’l-celîl fî şerhi Muh-tasarı’l-Halîl, 1/69-70; en-Nebhânî, Se‘âdetü’d-dâreyn, sh:39)

Görüldüğü üzere; bu lafzın namazda okunması husûsunda bir ihtilâf vâki olmuştur ki bu da «الْأَمْرُ فَوْقَ الْأَدَبِ» “Emir tutmak edebe riâyetin fevkindedir.” kâidesine karşı söylenen: «سُلُوكٌ» “Edebe riâyet daha uygundur.” kazıyyesinin hangisinin ulemâ ve meşâyih tarafından tercih edildiğine göre değişiklik arz etmektedir.

Nitekim İbni Hacer **el-Heytemî** (Rahimehullâh) şöyle demiştir: “**İmâm-ı Esnevî** (Rahimehullâh)ın nakline göre; **Izz ibni Abdisselâm** (Rahimehullâh)a bu durum sorulduğunda:

‘Buradaki ihtilaf, emre imtisâlin mi yoksa edebe riâyetin mi daha uygun olduğu konusundaki ihtilâftan neş’et etmektedir.

İkinci görüş efdal ise o zaman namazda da ‘Seyyidinâ’ demek müstehab olur.” demiştir.

Ben de “**Şerhu’l-İrşâd**” isimli eserimde bu görüşe meylettim. Nitekim sahîh hadîs-i şerîfte zikredildiğine göre: “(Bir kere Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) sulh için Kuba’ya gidip ikinci namazını kıldırmaya yetişemeyeceğini düşünerek Bilâl (Radiyallâhu Anh)a:)

«يَا بِلَالُ! إِذَا حَضَرَ الْعَصْرُ وَلَمْ أَتِ فَمُرْ أَبَا بَكْرٍ فَلْيُصَلِّ بِالنَّاسِ.»

‘Ey Bilâl! İkinci vakti girer de ben gelemezsem Ebû Bekr’e emret de insanlara namazı o kıldırın.’ buyurmuş, bunun üzerine vakit geldiğinde **Ebû Bekr** (Radyallâhu Anh) imamlığa geçmiş, fakat sonra **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) onlar namazda iken yetişince sahâbe-i kirâmın işaretleri üzerine **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in geldiğini anlayarak geri çekilmiş.

Bunu gören **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ona:

«أَنْ أَمْكُثَ مَكَانَكَ..»

‘Yerinde dur.’ şeklinde işâret buyurunca **Ebû Bekr** (Radyallâhu Anh) **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in onun imâmetini tasvîb etmesinden dolayı ellerini kaldırarak **Allâh-u Te‘âlâ**’ya hamdettiyse de bu emre imtisâl etmeyerek geri safa çekilmiş, bunun üzerine **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) imâmete geçmiştir.

Namazdan sonra **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) ona:

«يَا أَبَا بَكْرٍ! مَا مَنَعَكَ أَنْ تَتَّبِعَ إِذْ أَمَرْتُكَ..»

‘Yâ Ebâ Bekr! Ben sana emrettiğimde sebât etmene (imamlığa devâm etmene) ne mâni oldu?’ diye sorduğunda ise **Ebû Bekr** (Radyallâhu Anh):

مَا كَانَ لِابْنِ أَبِي قُحَافَةَ أَنْ يُصَلِّيَ بَيْنَ يَدَيِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ..»

‘Ebû Kuhâfe’nin oğlunun (yâni benim) **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) in önünde namaz kıl(dır)ması (edebe uygun) olmaz.’ şeklinde cevap vermiştir. (el-Buhârî, es-Sahîh, rakam:684, 1/137; en-Nesâî, es-Sünen, rakam:793, 2/82)

İşte (‘Buhârî’de beş yerde, diğer yüzlerce müteber kaynakta zikredilen bu hadîs-i şerîfte **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in **Ebû Bekr** (Radyallâhu Anh)ın bu sözüne îtirâz etmemesi “Takrîrî Sünnet” mâhiyeti taşımaktadır ki bu ikrâr da edebe riâyetin emir tutmaktan evlâ olduğuna dâir en büyük delildir.

Sonra ben (İbni Hacer) **İbni Teymiye**’nin ‘Seyyidinâ’ lafzının terkine fetvâ verdiğini ve bu hususta uzun uzadıya konuştuğunu, bâzı Şâfi‘î ve Hanefî ulemânın da ona reddiyeler yaptığını ve çok ağır ifâdelerle onu zemmettiklerini gördüm ki zaten **İbni Teymiye** bunları hak etmektedir.” (İbni Hacer el-Heytemî, ed-Dürri’l-menzûd, sh:133-134)

Görüldüğü üzere; **İbni Hacer el-Heytemî** (Rahimehullâh): “Edebe uymak emir tutmaktan efdaldır.” kâidesini zikrederek bunun doğruluğuna dâir **Ebû Bekr** (Radyallâhu Anh)ın **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in kendisine emretmesine rağmen onun önüne geçmemesini ve **Rasûlüllâh** (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)in de bunu ikrâr etmesini delil getirmiş ve daha sonra:

“Benim de meylettiğim görüş budur (‘Efendimiz’ anlamına gelen ‘Seyyidinâ’ lafzını, namazın sonunda okunan Salli-Bârik duâlarında da söylemektir.)” demiştir. (İbnü Hacer el-Heytemî, ed-Dürri’l-menzûd, sh:133-134)

Bu konuda daha geniş mâlûmât isteyenler **İbni Hacer el-Heytemî**’nin geride geçen eserine, ayrıca **Muhammed Hakkî** (Rahimehullâh) ile **Yûsuf en-Nebhânî** (Rahimehullâh)ın eserlerine bakabilirler. (Muhammed Hakkî en-Nâzillî, Nusratü’l-cünûd, sh:174-180; en-Nebhânî, Se‘âdetü’l-dâreyn, sh:38-40)

Evliyâullah Edebe Riayeti Emir Tutmaya Tercih Etmişlerdir

Meşâyih-ı kirâm hazarâtı namaz içinde de dışında da “Seyyid” lafzını ilâve etmişlerdir, onların bu husustaki delîli **Abdullâh ibni Mes‘ûd** (*Radyallâhu Anh*)İN:

قَالَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: «إِذَا صَلَّيْتُمْ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَحْسِنُوا الصَّلَاةَ عَلَيْهِ، فَإِنَّكُمْ لَا تَدْرُونَ لَعَلَّ ذَلِكَ يُعْرَضُ عَلَيْهِ، فَقَالُوا لَهُ: عَلَّمْنَا، فَقَالَ: قُولُوا: اللَّهُمَّ اجْعَلْ صَلَوَاتِكَ وَبَرَكَاتِكَ وَرَحْمَتِكَ عَلَى سَيِّدِ الْمُرْسَلِينَ وَإِمَامِ الْمُتَّقِينَ وَخَاتِمِ النَّبِيِّينَ، مُحَمَّدِ عَبْدِكَ وَرَسُولِكَ، إِمَامِ الْخَيْرِ وَقَائِدِ الْخَيْرِ وَرَسُولِ الرَّحْمَةِ، اللَّهُمَّ ابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا يَغِطُّهُ بِهِ الْأَوَّلُونَ وَالْآخِرُونَ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.»

“**Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)e salevât okuduğunuz zaman ona salât okumayı çok güzel yapın, çünkü siz bilemezsiniz, herhâlde okuduklarınız ona arzediliyordur.” kavlidir. Bunun üzerine kendisine: “O zaman sen bize nasıl okuyacağımızı öğret.” dediklerinde o:

“Siz (*Rasûlüllâh* (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)e salevât okurken): **‘Ey Allâh! salâtlarını, bereketlerini ve rahmetini peygamberlerin seyyidi, müttakîlerin imamı ve nebîlerin sonuncusu olan,**

hayırların imâmı, iyiliklerin önderi ve rahmet elçisi, kulun ve Rasûlün Muhammed üzerine (dâim) kıl (bolca yağdır).

Ey Allâh! Sen onu öncekilerin ve sonrakilerin kendisine gıpta edeceği Makâm-ı Mahmûd’a (ümmetinin kurtuluşu için şefâat etme mertebesine) ulaştır.

Ey Allâh! İbrâhîm’e ve İbrâhîm’in âilesine salât ettiğin gibi Muhammed’e ve Muhammed’in âilesine salât eyle, şüphesiz Sen hamdolunmaya lâyıksın ve çok yücesin. İbrâhîm’e ve İbrâhîm’in âilesine (maddî ve mânevî bolluk ve) bereket nasîb ettiğin gibi Muhammed’e ve Muhammed’in âilesine de bereketler ihsân eyle, şüphesiz Sen hamde lâyıksın ve çok şeref sâhibisin.’ deyin.” diye tâlimde bulundu. (*İbnü Mâce, es-Sünen, rakam:906, 1/293; ‘Abdürrezzâk, el-Musannef, rakam:3109, 2/213; Ebû Ya‘lâ, el-Müsned, rakam:5267, 9/175; et-Taberânî, rakam:8594, 9/115, 8595, 9/115; Ebû Nu‘aym, el-Hilye, 4/271; el-Beyhakî, ed-De‘avâtü’l-kebîr, rakam:177, 1/258; el-Beyhakî, Şu‘abü’l-îmân, rakam:1453, 3/122; eş-Şecerî, Tertîbü’l-emâlî’l-hamîsiyye, rakam:614, 1/163-164*) şeklindeki beyanıdır.

Bundan dolayı Beyrut kadısı **Yûsuf en-Nebhânî Hazretleri** “Herhâlükârda ‘Seyyid’ lafzını kullanmak güzel görülmüştür ki hak olan görüş bundan ibârettir.” demiştir. (*en-Nebhânî, Se‘âdetü’l-d-dâreyn, sh:39-40*)

Üstâdımız **Hacı Mahmud Efendi Hazretleri** de edebe riâyeten namaz içinde de “Seyyidinâ” ile birlikte okurdu ki bu da meşâyihın genel kabûlünün namaz içinde de bu lafzın ilâve edilmesi-nin efdaliyeti şeklinde olduğuna delâlet etmektedir.

Nitekim büyük fakîh **Şeyh Hattâb** (*Kuddise Sirruhû*) da bu konuda: “Namazda da hâricinde de benim uygun gördüğüm ve yaptığım şey ‘Seyyid’ lafzını ilâve etmektir.” demiştir. (*el-Hattâb, Mevâhibü’l-celîl fî Şerhi Muhtasarı’l-Halîl, 1/70*)

Şürahbîl ibni Hasene (*Radiyallâhu Anh*)ın torunlarından olan büyük velî İmâm-ı Hârûşî (*Rahimehullâh*) şöyle demiştir: “Şeyhimiz **Ayyâsî** (*Kuddise Sirruhû*)ya bu konu sorulduğunda ‘Siyâdet ibâdettir yâni **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) ‘Seyyid’ demek ibâdettir.’ diye cevap vermiştir ki bunun mânâsı zâhirdir, zîrâ **Allâh-u Te‘âlâ**:

﴿لَتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ﴾

‘(Biz Rasûlüllâh (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)i size) **Allâh’a ve Rasûlü’ne** îmân edesiniz, O’na yardım edesiniz, O’na tâzimde bulunasınız (saygı gösteresiniz) **diye** (gönderdik).’ (*el-Feth Sûresi:9*) buyurarak bizlere **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)e tâzimde bulunmamızı emretmiştir.

O’nun emrini tutmak da ibâdetin ta kendisidir. Zâten **Allâh-u Te‘âlâ Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)e salât olkumamızı emrederken de ona tâzim etmemizi emretmiş olmaktadır. O takdirde tâzim ve hürmet ifâdesi içeren ‘Seyyidinâ (Efendimiz)’ tâbirinin salevât okurken terk edilmesinin hiçbir anlamı yoktur.” (*el-Hârûşî, Künûzü’l-esrâr, sh:192-193*)

Hâsılı kelâm; fıkha göre emre imtisâl evlâ ise de tasavvufa göre edebe riâyat efdaldır. Nitekim evliyâullâhın reîsi İbni Atâillâh el-İskenderî (*Kuddise Sirruhû*):

«مَا الشَّانُ وَجُودُ الطَّلَبِ، إِنَّمَا الشَّانُ أَنْ تُرَزَقَ حُسْنَ الْأَدَبِ.»

“Önemli olan, talebin varlığı (istemiş olman) değildir, mühim olan (isterken) güzel bir edebin sana ihsân edilmesidir.” (*İbnü ‘Atâillâh el-İskenderî, el-Hikemü’l-‘Atâiyye, hikmet rakamı:128; el-Hârûşî, Künûzü’l-esrâr, sh:193*) buyurarak bu konuda son sözü söylemiştir.

İnşâallâh **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) ve sâir velîler hakkında “**Mevlâ**” tâbirinin de kullanılmasının meşrû olduğuna dâir delilleri bir sonraki yazımızda kaleme alacağız.

Allâh-u Te‘âlâ cümlemize bu mübârek Mevlid ayında bu ayda âlemleri teşrîf eden yüce makam sâhibi **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) hurmetine ona karşı tâzim ve tevkîr vazîfelerimizi hakkıyla îfâ etmeyi nasîb eylesin ve bizlere sıhhat-ü âfiyet içerisinde daha nice Mevlid-i Şerîf ayına ulaşmayı müyesser eylesin. Âmîn!

RESUL BÖLÜKBAŞ
0532 321 43 78

ÜLÜ'L-EMR KİMDİR VE ÜLÜ'L-EMR'E MUTLAK İTÂAT GEREKİR Mİ?

Ülü'l-emrin lügat manası “Emir sahibi” demektir. Istılâhî mana ise “Yüce Allah’ın Habibi Hazreti Muhammed (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e inzal buyurmuş olduğu Kur’an’ın ve onun Resulü’nün sünneti ile sabit olan hükümleri istikametinde emreden veya nehyeden kişidir.”

Bundan dolayıdır ki; ülü'l-emr olan kişinin şer-‘i şerîfe İslam akâidine ve İslam fıkına vâkıf olması şarttır. Zira ülü'l-emrin sahası farz, vacip, sünnet ve mubah sahasıdır. Ülü'l-emr olan kişi mübah sahasında yetkili ve salahiyet sahibidir. Ancak farz, vacip ve sünnet olanı yasaklama yetkisine sahip olmadığı gibi mübah olanı da yasaklayamaz. Hulasa ülü'l-emrin emir yetkisi Allah ve Resulü’nün emirleriyle mukayyettir. Nitekim ülü'l-emre itaati emreden âyet-i celîleyi tahlil edersek ülü'l-emrin salâhiyet sahasını olanca çıplaklığıyla ortaya koymuş oluruz.

Nisâ Sûresi (59)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾

“Ey iman edenler! Allah’a itaat edin. Peygamber’e itaat edin ve sizden olan ülü'l-emre (idarecilere) de. Herhangi bir hususta anlaşmazlığa düştüğünüz takdirde, Allah’a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız, onu Allah ve Resûlü’ne arz edin. Bu, daha iyidir, sonuç bakımından da daha güzeldir.”

Burada yüce Allah'ın أطيعوا ifadesine dikkat edersek "Allah'a itaat ediniz, Resûlü'ne de itaat ediniz" şeklinde Allah ve Resulü'ne mutlak itaati emretmektedir. Yani Yüce Allah bir şeyi emreder veya yasak ederse onun üzerine yorum ve asla itiraz edemezsiniz. Zira Cenab-ı Hakk'ın ilim ve kelim sıfatından neş'et eden ifadede asla hata olmaz.

Öyleyse Allah'a itaat kayıtsız şartsız ve mutlaktır. Keza onun Resulü olan Hazreti Muhammed beşer olmakla beraber onun buyrukları ve fiilleri yüce Mevla'nın gözetim ve murakabesinde olduğu için Allah tarafından teyit ve tasdik edilmiştir. Öyleyse Resulü'ne de itaatte kayıtsız şartsız ve mutlaktır. Bunun içindir ki; Allah ve Resulü'ne itaati emreden âyet-i celîlede itaat emrini sarahaten zikretmekle atıfla yetinmemektedir.

Ama ülü'l-emre itaate gelince; ona itaati emrederken itaat kelimesini zikretmeyerek atıf yoluyla itaati emretmektedir. Bu âyet-i celîleden anladığımız mana şudur ki; "Ey iman edenler Allah'a kayıtsız şartsız itaat ediniz. Keza Resulü'ne de kayıtsız şartsız itaat ediniz.

Ülü'l-emre gelince; o ülü'l-emr Allah ve Resulü'ne itaati emrediyorsa itaat ediniz, hilafında bir emir vaki olursa itaat etmeyiniz." manasına gelmektedir.

Zira devamından da anlaşılacağı gibi "Herhangi bir hususta kendi aranızda veya ülü'l-emrle aranızda bir münazaa anlaşmazlığa düşerseniz bu hususu aranızda halletmek yerine yine Allah ve Resulü'nün kitabı ve sünnetine müracaat ediniz bu sizin için daha hayırlı ve daha güzeldir." şeklinde ferman etmektedir.

Yukarıda ülü'l-emrin, şer-'i şerîf ve fıkıh ilimleriyle mücehhez (donanımlı) olmasını ülü'l-emrin şartı olarak zikrettik. Zira ülü'l-emr olan kişi şeriatı bilmiyorsa şeriatla ilgili bilgilerle donatılmış bidatlerden uzak ehl-i sünnet üzere ilim yapmış olan kimselerden oluşan bir heyet olarak danışacağı danışmanları olması ve bu ülü'l-emr olan kişinin de o danışmanlara uyması şartı getirilmiştir. Zira İslam şeriatını bilmeyen fıkıh bilgilerden mahrum olan kişinin emir ve yasaklarının tesadüfi olacağı ve bu yüzden bazen Allah'ın yasakladığı şeylere ruhsat verebileceği veya emrettiği hususlara yasaklama getireceği kaçınılmazdır.

Bundan dolayıdır ki müçtehitlerimizin bazıları ülü'l-emr olan kişiler peygamber varisi olabilecek derecede âlim olan kişilerdir. Bunlara göre ülü'l-emr ulema-i İslam'dır. Şimdi günümüzde ahkâm kesen bazı kendilerini ulema sınıfında görüp şer'î ilimlerden mahrum olan hatta beşeri sistemi şer'î nizama karıştıran kimseler ortaya çıkmış ve şunları söylemektedir.

Mesela asr-ı saadetten günümüze kadar bilinen bir gerçek vardır ki hanımlar cuma ve bayram namazlarını kılmaları caiz iken bu hususu yeni bulmuşçasına bazı işgüzarlar "Hanımlar Cuma namazını kılabilirler" demeleri zaid bir ifadedir.

Zira asr-ı saadetten günümüze kadar gelen ulemadan hiçbiri "Hanımların Cuma namazını kılmaları caiz değildir." dememişlerdir. Hatta bütün fıkıh kitaplarımızda hanımlar cumayı kılarlarsa tıpkı erkekler gibi öğle namazını kılmaktan muaf oldukları yazılmaktadır. Ancak bu hususta hanımların Cuma ve bayram namazlarını kılmaları caiz iken daha ileri gidip onlara da Cuma namazını kılmamanın farz olduğunu söylemek yanlıştır.

Kadınlar Cuma namazını kılabirler şayet kılarlarsa öğle namazı yerine geçer ve öğleyi kılmayabilir. Ancak cumayı kılmazsa kılmadığı için asla ve kat'a mesul değildir.

Bugüne kadar kadınlara cumanın farz olduğunu söyleyen kişilerin sayısal olarak çok azınlıkta olduğu gibi bunların ilmi dirayeti de yoktur. Kendilerinden başka âlim beğenmeyecek kadar cahildirler. Bunlardan cumanın farz olduğunu söyleyen birisiyle yaptığımız münazara da İmâm-ı Âzam'ın, İmâm-ı Şâfi'î'nin ve diğer müçtehit imamların hiçbiri kadınlara cumanın farz olduğunu söylememişlerdir. Bu müçtehitlerin içtihadında "cumanın farziyyetinin şartlarından biri de erkek olmaktır." dediğimde bana cevabı şu şekilde olmuştur:

"Bu hususta kendin bir şey biliyorsan söyle bana İmâm-ı Âzamların, İmâm-ı Şâfi'îlerin fetvasından bahsetme." demesinden anlaşılacağı gibi bu kimseler İmâm-ı Âzamları, İmâm-ı Şâfi'îleri dahi kendi seviyelerinde hatta kendilerini onların üstünde gördüklerini anlamaktayız. Haddini bilmemek işte buna derler.

Önüne Arapça metni koysak onu okumaktan aciz olduğunu bildiğimiz bu kişilerin cüretine ne demeli. Bazıları da şunu söylemektedir "İmâm-ı Âzam nerede doktorasını yapmıştır biz ise doktorayı yapıp bu işin profesörü olmuşuz." diyenlere şurada yüz tane hadisi ezber okuyun desek kem küm ederler. Evet, doğrudur bazılarına göre unvanınız fevkalade ama biz sizi tanıyoruz ve biliyoruz ki dini bilgilerin zirvesinde olduklarını kabul edenlerin televizyonda ibare okurken ne derece âlim olduklarını anlamamak mümkün değil.

Bunlara tavsiyemiz dev aynasına bakıp kendinizi dev göreceğinize tevazu aynasına bakıp kendi cemalinizi görmeniz

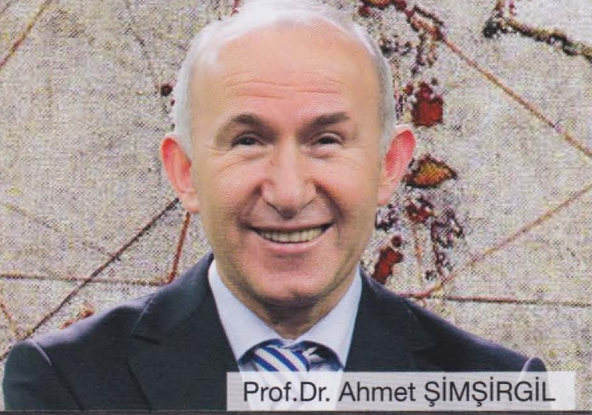
ve tevazu kanatlarınızı serdetmeniz daha hayırlı bir yoldur. Bir gün İmam-ı Âzam Ebu Hanife Hazretleri'ne kürsüde vaaz ederken cemaatten biri ona iltifat ederek "Ya imam ne büyük âlimsin" dediğinde İmam-ı Âzam Efendimiz: "Ben bildiklerimi basamak yaparak bu kürsüye çıktım, eğer bilmediklerimi basamak yapıp çıkardım arşa kadar çıkardım " diye cevap verdi. İşte âlim işte müçtehit işte tevazu...

Son olarak şunu arz edeyim hanımların Kur'an'ın emri istikametinde örtünmeleri şartıyla namazgâhları da erkeklerle kendi aralarında perde olması kaydıyla Cuma kılmalarında beis yoktur caizdir ancak farz değildir. Kılmamaları halinde günah işlemiş olmazlar. İlla da kadınları cumaya mecbur etmek ve evleri ıssız hale getirmek kadınlara yapılan bir ikram olmasa gerek.

Bundan dolayıdır ki ecdat hanımların camiye gelmelerinde baktılar ki bazıları kapalı bazıları yarı açık fitne uyardırarak ve erkeklerin de namazını ifsat etmek tehlikesi bulunduğundan pek hoş görmemişlerdir. Kaldı ki bütün fıkihlerde mezkûrdur (muhâzâtü'n-nisâ) hanımların arada perde olmaksızın erkeklerin önünde veya hizalarında aynı namaza iştirak etmeleri son derece mesture olsalar bile caiz olmadığı ve böyle bir muhazatünnisa olduğu takdir de hem o kadınların hem de cemaatin namazının ifsat olacağı kesin bir hükümdür.

Cenâb-ı Allah onun emir ve yasaklarını Hazreti Peygamber Muhammed Aleyhisselam'ın sünneti seniyyesine bihakkın uymaya her Müslümanı davet ediyor bu şuur ve bilinçle İslam'ı yaşamaya Cenab-ı Hakk'ın muvaffak etmesi niyazıyla yazımı bitirmek istiyorum selam ve dua ile...

2. ABDÜLHAMİD HAN VE DÜYÜN-İ UMUMİYE

Prof. Dr. Ahmet ŞİMŞİRGİL

Mustafa Reşit Paşa ve Osmanlıda ilk borç!

Son zamanlarda Sultan II. Abdülhamid Han'a vurmak isteyenler hemen Düyun-ı Umumiye" idaresine sarılmaktadırlar. Abdülhamid Han güya devletini borç bataklığına sürüklemişti. Devletin maliyesini yabancılara teslim etmişti.

Geçtiğimiz günlerde, uluslararası yönetim şirketi Mc Kinsey ile yapılan bir anlaşma sonrasında da Osmanlı düşmanlarının bu Düyun-ı Umumiye sözünü dillerinden düşürmediklerine şahit olduk.

Nedir bu Düyun-ı Umumiye? Abdülhamid Han gerçekten devletin maliyesini Batılılara teslim mi etmişti? Osmanlıyı borç bataklığına kimler sokmuştu? Düyun-ı Umumiye hangi neticeleri vermişti? Bu yazımızda bu suallerin cevabını bulmaya çalışalım.

Aslında Osmanlı devlet adamları, Tanzimat devrine kadar, sık sık ortaya çıkan para darlığına ve bütçe açıklarına rağmen dışarıdan borç para almaktan şiddetle kaçınmışlardı.

Buna karşılık İngiltere ve Fransa, Osmanlı Devleti'ni borç kışkacına sokmak ve ülkeyi mali açıdan kontrol altına alabilmek için devamlı baskı yapıyorlardı. Nihayet kendilerine gözü kapalı bağlı Mustafa Reşid Paşa sayesinde bu emellerine ulaşacaklardı.

Mustafa Reşid Paşa, 1850-1851 mali yılında, hazinenin zorda olduğunu ileri sürerek ilk dış borç anlaşmasını imzaladı. Fakat Sultan Abdülmecid'in eniştesi Fethi Ahmed Paşa ile Damad Mehmed Ali Paşa, dış borçlanmanın doğuracağı tehlikeler konusunda Padişah'ı ikaz ettiler.

Bunun üzerine Sultan Abdülmecid bu anlaşmayı onaylamadı. Ancak Reşid Paşa'nın yeterince görüşülmeden alelacele yaptığı bu anlaşmanın bozulması sebebiyle devlet, 2.200.000 Osmanlı lirası tazminat ödemek durumunda kaldı.

Dünyanın hiçbir yerinde borç almadım diyerek tazminat ödeyen bir devlet gösterilemez. Şu hal Tanzimat'ın mimarı pozisyonundaki Osmanlı devlet adamlarının nasıl bir ihanet içerisinde olduklarının çok net bir göstergesi gibiydi!

İki sene sonra İngilizler ve Reşid Paşa, bu defa Osmanlı Devleti'ni harbe sürüklemek suretiyle borç kapısını aralama imkânını bulacaklardı. Zira İngiltere ve Fransa'nın kışkırtmalarıyla başlayan ve bilhassa uzaması sağlanan Kırım Harbi (1853-1856) Osmanlı maliyesini ciddi biçimde sarsmıştı.

Neticede Mustafa Reşid Paşa başta olmak üzere Osmanlı devlet adamları, İngiltere ve Fransa'nın kredi açma konusundaki tekliflerini kabul ederek, 24 Ağustos 1854 tarihinde ilk borç anlaşmasını imzaladılar. Böylece Osmanlı mali tarihinde dış borçlanma dönemi başlamış oldu.

Lakin alınan borç, savaş giderlerini karşılamadığı için 27 Haziran 1855'te ikinci bir anlaşma imzalandı. Mısır vergisiyle Suriye ve İzmir gümrük gelirleri de bu iki borca teminat olarak gösterildi. Artık maksat hasıl olmuş Osmanlılar borç bataklığına doğru çekilmeye başlamıştı.

Nitekim dış borçlanma, Tanzimat devri idarecilerine kolay geldiği için kısa zamanda alışkanlık halini aldı. 1854'ten 1874'e kadar on beş dış borç anlaşması imzalandı. Bütün bu süreçte devlet dışarıya anapara olarak 238.773.272 Osmanlı lirası borçlandığı halde tahvillerin düşük fiyattan satılması ve komisyon masrafları yüzünden maliyenin eline 127.120.220 Osmanlı lirası geçti.

Tanzimat ricali öylesine bir Batı tahakkümü altına girmişti ki sonunda alınan borç, istenilen yere harcanamaz hale geldi. Alınan borçların nerelere harcanacağını yine borç verenler belirliyordu. Nitekim Sadrazam Fuad Paşa, 1860 yılında Adapazarı'nda yetişen patatesi İstanbul'a getirebilmek üzere yapılacak yol için borç para istediğinde Avrupalı sermaye sahipleri, "Şimdi size sadece silah almanız için para lazım, onu veririz: Tabii silahları kimden alacağınızı da biz tayin edeceğiz." demişlerdi.

Osmanlı Devleti, 1854 yılında başlayan borç batağına 1875 yılına kadar dayanabildi. Öyle ki 1874-75 yılı bütçe geliri 25.104.928 lira iken, 5 yıla ait dış borç ödeme taksiti 13.200.000 liraya ulaşmıştı.

Bu dış borç taksitinden başka iç borç taksitleri de bütçe üzerinde ayrı bir yük oluşturuyordu. Nihayet iç ve dış borç taksitleri ödenemez hale gelince hükümet, bütün ödemeleri durdurdu. Mahmud Nedim Paşa'nın bu kararı almasında bilhassa Rusya'nın İstanbul elçisi İgnatiyef'in etkisi olmuştu.

Devlet bu kararla adeta bir konkordato ilan etmişti. Bu kararın alınmasıyla şok olan Avrupalı tahvil sahipleri, Osmanlı Hükümeti üzerinde siyasi baskı kurarak alacaklarını tahsil etme yollarını aramaya koyuldular. Baskılar üzerine hükümet, 30 Ekim 1875 günü, borçlarını ödemek için bir kararname yayınladı. Devlet, alacaklıları rahatlatan bir ödeme sistemi ve miktarı belirtmekteydi.

İşte böylesine nazik bir dönemde Abdülaziz Han darbesi vuku buldu ve devlet bir kez daha sıkıntılı bir sürece girdi. V. Murad döneminde darbecilerin israfı alıp başını yürüdü. Darbeciler V. Murad döneminde ülkeyi harap ettikleri gibi, II. Abdülhamid Han'ı da saltanatının ilk yılında 93 Harbi'ne (1877-78) sokmak suretiyle ülkeyi büsbütün batağa sapladılar. Rusya'ya ödenecek tazminatla beraber ülke artık iflasın eşiğine varmıştı.

Şayet II. Abdülhamid Han, Ayastefanos Antlaşması'ndaki tazminatı Berlin Muahtemesi ile indirmemiş olsaydı, devlet daha o sırada batabilirdi. Ordunun ahvali perişandı. Mali vaziyet feci idi. Emperyalist Avrupa devletleri yıllardır peşinde koştıkları emellere ulaşmak üzereydiler. Dış baskılar çemberinde sıkışan imparatorluğu borç bataklığı içinde boğmak istiyorlardı.

II. Abdülhamid Han bu tehlikeli gidişatın önünü alabilmek için Avrupalı alacaklı devletlerin temsilcilerini görüşmeye davet etti.

Neticede Avrupalı temsilciler ile Osmanlı Devleti temsilcileri bir komisyon oluşturarak çalışmaya başladılar. Bu komisyon, devletin borçlarını ödeme şekilleri ve bu işlerin takibi için çalışmalar yapacaktı. Padişah bu girişime büyük önem veriyordu. Bu sebeple hükümet, komisyona maliye ve bürokrasinin en üst düzeydeki yetkilileri ile katılmıştı.

İki tarafın temsilcileri Eylül 1880 tarihinde ilk toplantılarını yaptılar, görüşmeler bir buçuk yıla yakın devam etti. Toplantılar- da Osmanlı borçlarının miktarı, ödeme şekilleri, Rusûm-ı Sitte İdaresi'nin durumu gibi konular tartışıldı.

Görüşmeler nihayetinde bir kararname üzerinde mutabık kalındı. Kararname, 20 Aralık 1881'de Padişah II. Abdülhamid tarafından İrade-i Seniyye olarak yayımlandı ve resmî bir nitelik kazanmış oldu. İrade-i Seniyye'nin yayın tarihi Hicri 28 Muharrem 1299'a rastladığından bu belgeye Muharrem Kararnamesi denildi. Kararname uyarınca 219.938.559 Osmanlı lirası olan dış borçta indirimle gidilerek toplam dış borç 141.505.309 lira olarak tespit edilmişti.

Tespit edilen borcun yönetimi için bir kurum oluşturuldu ve bu kuruma kısaca "Düyûn-ı Umumiye İdaresi" denildi.

Düyûn-ı Umumiye ile bütün dış borçlar birleştiriliyordu. Devletin bazı mallar üzerinden aldığı gelirler, bundan böyle Maliye Nezareti tarafından değil, Düyûn-ı Umumiye tarafından tahsil edilecekti. Düyûn-ı Umumiye'nin yetkisine bırakılan gelirler şunlardı: Tütün, tuz ve ipek vergi gelirleriyle damga pulu ve balık vergileri. Tevhîd-i Düyûn yapılması kararlaştırılmıştı.

Toplanacak bu vergiler Osmanlı toplam gelirlerinin yaklaşık yüzde yirmi beşine tekabül ediyordu.

Bu durumda yüzde yetmiş beşe tekabül eden vergi gelirleri doğrudan Osmanlı hükümetinin denetiminde kalacaktı. Yani, yaygın kanaatin aksine, Düyûn-ı Umumiye İdaresi'ne bütün vergilerin toplanma hakkı verilmemişti. Yüzde yirmi beş oranında da olsa yabancı bir kuruluşun bazı vergileri topluyor olması hoş bir durum sayılamazdı. Yine de bu konuyu hakkıyla değerlendirebilmek için devletin durumunu ve bununla neleri elde ettiğini bilmek gerekmektedir.

Alacaklı ülkelere borçlarda indirim yapmalarını kabul ettirmek kolay olmamıştı. II. Abdülhamid'in ifadesi ile sarayda günler ve geceler süren toplantılar yapılmış, alacaklı ülkelerle pazarlıklar sürdürülmüş, neticede borçlar büyük oranda indirilmişti. Pazarlıklar sırasında Sultan Abdülhamid, şöyle bir argüman kullanmıştı:

"Biz ülke olarak iflas etmenin bütün sıkıntılarını yaşadık, yaşıyoruz. Fakat bu şartlarda borcumuzu ödememiz mümkün değil. Dolayısıyla ya makul bir noktada anlaşacağız veya biz borcumuzu ödememeye devam edeceğiz. Şimdiye kadar biz zaten sıkıntılar yaşadık. Ödeme yapamamız halinde alacaklı ülke olarak sizin vatandaşlarınız da ciddi sıkıntılar yaşayacak. Avrupa piyasalarında genel bir felaket meydana gelebilecek. O yüzden makul bir çözüm bulunmalıdır".

Neticede Padişah, Osmanlı İmparatorluğu ile Büyük Güçler arasındaki ilişkiler üzerine çöken en ağır ihtilaflardan birini, hemen herkesi memnun edecek biçimde çözümlenmeyi başarmış ve bunu diplomatik müdahalelerle sefirlerin baskısı olmadan ve hükümranlık hakları zedelenmeden yapmıştır.

Düyûn-ı Umumiye, mali alanda Osmanlı hükümranlığını sınırlayacak ve ardından Mısır usulü bir vesayet yöntemi ile yabancı

işgali getirecek, tam anlamıyla yabancı devletlerin denetimindeki bir uluslararası mali komisyon tehlikesini ortadan kaldırmıştır.

Borç ödemeleri daha rahat yapılırken gerektiğinde borç bulma imkânı da eskisine göre kolaylaşmıştı. II. Abdülhamid Han zamanında, 1886-1908 yılları arasında alınan dış borçlar, birinci dönem dış borçlara nazaran daha elverişli şartlarda alınmıştır. Hem faiz oranları düşük hem de borç tahvillerinin satış fiyatı ya başa baş ya da üzeri fiyatına çok yakındı. Bu durum, tarihlerimizde çok kötülünen Duyûn-ı Umumiye İdaresi sayesinde, borçların düzenli ödenmesi sebebiyle gerçekleşmişti.

Diğer taraftan, Tanzimat devri devlet adamları aldıkları paraları Batılıların iradesi ile harcamak zorunda kalırlarken beğenmedikleri Sultan Abdülhamid Han memleketin imarına, eğitime ve istediği alanlara sarf edebiliyordu. II. Abdülhamid Han'ın reformları ve Duyûn-ı Umumiye İdaresi'nin varlığı ile güven kazanan yabancı sermaye sahipleri, Osmanlı Devleti'nde yeni yatırımlara girmek istediler.

II. Abdülhamid Han bütçeyi dengelemek için borç almaktan başka şeyler de planlamıştı. Maksudı, devletin vergi veren tabanını genişletmek için ekonomik gelişmeyi özendirme idi. Duyûn-ı Umumiye İdaresi'nin varlığıyla Avrupalı sanayiciler, bankerler ve tüccarların ekonomik gelişmeyi başlatacak alanlara ilgi duyması sağlanmıştı.

Duyûn-ı Umumiye İdaresi, devletin sonuna kadar devam etti. Son derece muntazam bir idare olan Duyûn-ı Umumiye, gerçi devlet içinde devlet olan ikinci bir maliye gibiydi. Ancak Türk dış borçlarının ödenmesi için başka imkân kalmamıştı. Aynı zamanda Avrupa devletlerinin yıllardan beri süren tatsız müdahalelerine de bu sayede son verilmişti.

Birçok gelirini Duyûn-ı Umumiye'ye bırakan devletin sıkıntıya düşmesi kaçınılmazdı ki bu sıkıntılarla zaman zaman karşı karşıya kalındı. Memur ve asker maaşları iki ayda bir ödenmeye başlandı. Buna rağmen o devirde hiçbir zaman pahalılık ve sıkıntı görülmedi.

II. Abdülhamid Han tahttan indirilirken devletin borcu yok denecek mesabeye (20 milyon) inmişti.

Buna karşılık II. Meşrutiyet ile birlikte bir kez daha darbeye maruz kalacak olan ülke, İttihatçılar eliyle hem siyasi hem de mali açıdan bitirilecekti. II. Abdülhamid Han tahtından alaşağı edilirken ülke darbeler eliyle önce Balkan savaşları, ardından Birinci Dünya Harbi ve nihayetinde Kurtuluş savaşı ile birlikte 13 sene boyunca bir ateş çemberi içerisine sokulacaktır.

Osmanlı devleti bu varoluşunu belki de Abdülhamid Han'ın teslim ettiği güçlü devlet yapısına borçluydu. Ancak ondan teslim alan ve yabancıların uşaklığından kurtulamayanlar devleti yok oluncaya kadar boğuşturacaklardı.

İşte bütün bunları değerlendirmeden Sultan II. Abdülhamid Han'ı tek celsede yargılamak ve hatta infaz etmek nasıl bir akıl tutulmasıdır.

Hatta bu şahsiyetlere sorarsanız Mustafa Reşit Paşa, Mithat Paşa, Enver, Talat ve Cemal Paşa gibi devleti borç bataklığına ve akabinde yok olmaya götüren şahsiyetler kahramandır, büyük devlet adamıdır. Buna karşılık ülkesi için gayret sarf edenler ise ihanet içerisindedir. Zira bunların kalbi Osmanlıdan değil dış mihraklardan yana atmaktadır. Onun için de Osmanlıları ve özellikle II. Abdülhamid Han'ı anlamları neredeyse imkansızdır.

HASAN KUDUOĞLU

DEVLET-İ ALİYYE'NİN ON YEDİNCİ ŞEYHULİSLÂMI,
"FETHU'L-KADÎR" TEKMİLESİ MÜELLİFİ

KADİZÂDE AHMED ŞEMSEDDİN EFENDİ

(Rahimehullâh)

Vilâdet târihi: 918 / 1512 - Vefât târihi: 988 / 1580

Şeyhulislâmlık târihi: 5 Şa'bân 985 - 18 Ekim 1577 / 10 Rebûlâhir 988 - 25 Mayıs 1580

Şeyhulislâmlık müddeti: 2 yıl, 7 ay, 8 gün - Şeyhulislâmlar arasındaki sırası: 17. Şeyhulislâm

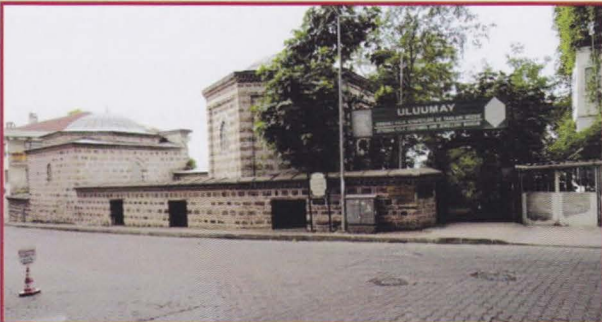
Meşihat makâmındaki sırası: 17 - Meşihatı dönemindeki pâdişâh-ı âlem: 3. Murâd Hân

- Târihçe-i Hayât-ı Necîbesi -

Kadızâde Ahmed Şemseddin Efendi 918'de (1512) doğdu. Babası Sadrazam Hadım **Atik Ali Paşa**'nın âzatlı kölelerinden olup sonradan **Kânûnî Sultân Süleymân Hân** devrinde Edirne kadısı olan **Bedreddin Mahmud**'dur. Bu sebeple "**Kadızâde**" diye anılır.

- İlmî Hayâtı ve Vazîfeleri -

Küçük yaşta babasından özel dersler aldı. Bu ilk tahsilinden sonra Edirne'de Dârü'l-Hadîs müderrisi **Kılıçzâde İshak Çelebi**'nin derslerine katıldı.

Resim 1: Bursa'da bugün müze olarak kullanılan Veliyyüddin oğlu Ahmet Paşa Medresesi

Üç Şerefeli müderrisi **Çivizâde Muhyiddin Mehmed Efendi**'nin hizmetinde bulunup ondan faydalandı. Ardından Sahn müderrisi **Ebu's-Su'ûd Efendi**'nin derslerine devâm etti. Ayrıca **Sâdî Efendi**'den ders gördü. Nihâyet **Kadri Çelebi**'nin talebesi iken mülâzemet aldı.

Tedrisat (eğitim) mesleğiyle işe başlayıp 25 akçe tahsisatlı Bursa Ferhâdiye Medresesi'ne,¹ ardından 30 akçe ile Veliyyüddin oğlu Ahmed Paşa Medresesi'ne müderris oldu. (Bkz: Resim-1)

950'de (1543) Bursa Kaplıca Medresesi'ne, (Bkz: Resim-2) 953'te (1546) Atik Ali Paşa Medresesi'ne, (Bkz: Resim-3) iki yıl sonra Üç Şerefeli müderrisliğine, (Bkz: Resim-4) 957'de (1550) Sahn-ı Semân'dan birine tâyin edildi. 960 (1553) yılı başlarında Süleymâniye'nin doğu tarafında tamamlanan iki medreseden biri kendisine, diğeri **Mîmârzâde**'ye verildi.

Müderrislikten kadılık mesleğine geçen **Kadızâde**, Safer 963'te (Aralık 1555) Halep kadısı oldu.

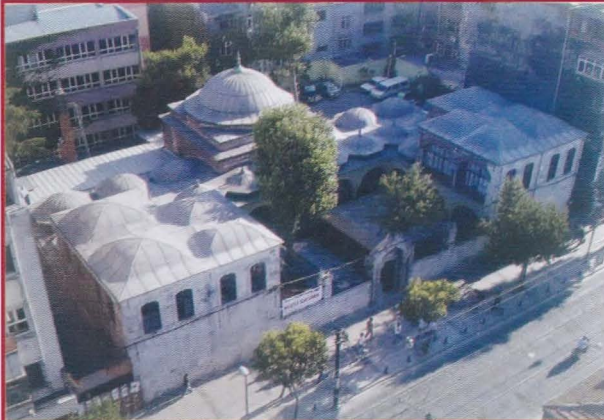

Resim 2: Kaplıca Medresesi de denilen medrese Bursa'da Murad Hüdâvendigâr'ın câmiiinin üst katına inşa ettirdiği medresedir

Kendisiyle birlikte Halep'e giden talebesi şâir **Bâkî** de burada kadı nâipliği yaptı. **Kadıza'de** Zülka'de 967'de (Ağustos 1560) 80 akçe ile emekliye ayrıldı.

Semiz Ali Paşa'nın sadrazamlığı sırasında kendisine verilen İstanbul teftişi görevini başarıyla yerine getirdi ve Rebûlevvel 971'de (Kasım 1563) **Perviz Efendi**'nin yerine İstanbul kadısı oldu. Bu görevde iken, **Kânûnî Sultân Süleymân Hân**'ı Zigetvar'a uğurlayan ve **2.Selim Hân**'ın cülûsunda ona biat eden devlet erkânı arasında yer aldı.

Bu sırada her iki kazaskerin azli üzerine **Çvizâde Dâmâdı Hâmid Efendi**'den boşalan Rumeli kazaskerliğine getirildiyse de

Resim 3: Atik Ali Paşa'nın Çemberlitaş Divan Yolu'ndaki medresesi. Atik Ali Paşa ilk defâ harpte şehit düşen sadrazamdır. Kayseri ile Sivas arasında bulunan Gökçay denilen yerde Şah Kulu denilen Kızılbaş Celâlîlerle çarpışırken 1512'de şehit olmuştur.

Çok sayıda hayır eseri vardır. Önemlilerinden biri de Edirnekapı'daki Kariye Câmii'dir ki burası Khora Manastırı Kilisesi iken 1511 yılında Atik Ali Paşa tarafından câmîye çevrilip yanına bir de medrese eklenmiştir. Kariye Câmii, Bakanlar Kurulu'nun 29/08/1945 târihli kararı ile müzeye dönüştürülmüştür.

Resim 4: 2.Murâd Hân tarafından inşa edilen Edirne Üç Şerefeli Câmii'nin bitişiğindeki Üç Şerefeli (Saatli) Medresesi

974 Zülhiccesi'nde (Haziran 1567) Mualim-i Sultânî **Atâullâh Efendi** ile anlaşmazlığı sebebiyle görevinden alındı. Daha sonra 150 akçe yevmiye ile müderrislik yaparken Sadrazam **Sokullu Mehmed Paşa** ile aralarındaki kırgınlık yüzünden Edirne'ye taşınmak zorunda kaldı. Kendisine Safer 981'de (Haziran 1573) 200 akçe ile Edirne Dârü'l-Hadîsi verildi. (Bkz: Resim-5)

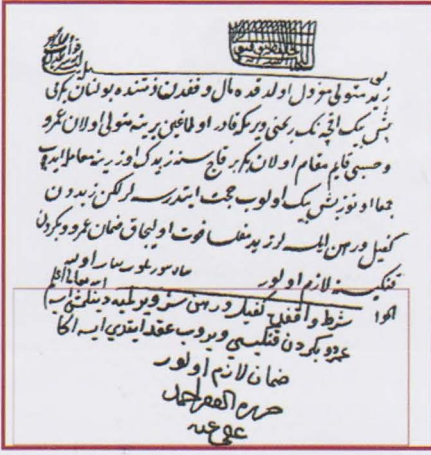
Daha sonra oğlu **Mustafa Hilmî Efendi**'nin 25 yaşlarında iken vefâtı üzerine İstanbul'a döndü ve **3.Murâd Hân**'ın iltifâtına mazhar oldu. Böylece **3.Murâd Hân**'ın cülûsunda yevmiyesi 50 akçe artırılan **Kadıza'de**, Safer 983'te (Mayıs 1575) Süleymâniye Dârü'l-Hadîsi'ne tâyin edildi, aynı yılın Rebûlevveli'nde (Haziran 1575) yeniden Rumeli kazaskeri oldu.

- Şeyhulislâm Olması -

5 Şa'bân 985'te (18 Ekim 1577) **Hâmid Efendi**'nin yerine şeyhulislâmlık makâmına getirildi. (Bkz: Resim-6)

Resim 5: Edirne Dârü'l-Hadîs Câmii'nin yanlarında bulunan medrese binâlarının yıkıntılarını gösteren bir fotoğraf

Resim 6: Kadızâde Ahmed Şemseddin Efendi'nin hatt-ı desti (el yazısı) ile yazdığı bir fetvâ örneği (işâretli yer kendi yazısıdır).

“el-Cevâb: Allâhu a'lem şart-ı vâkıfda 'Kefil ve rehinsiz virilmeye.' dinilmiş ise Amr ve Bekr'den kangısı virüp akd itdi ise ona zam'ân lâzım olur.

Ketebehü el-fakîr Ahmed. Ufiye anhu.”

- Vefâtı -

İki buçuk yıldan fazla bu görevde kaldıktan sonra 10 Rebûilâhir 988'de (25 Mayıs 1580) mîde hastalığından dolayı vefât etti, İstanbul'da Küçük Karaman'daki (Çırçır) türbesine gömüldü. Ölümüne:

مُفْتِي أَحْمَدُ چَلْبِي أَيْلِدِي عُقْبَايَه عَزَمَ

“Müfî Ahmed Çelebi eyledi ukbâya azm.” (988) mısraı târih düşürülmüştür.

- Şahsiyeti -

Kadızâde kazaskerliği sırasında devlet protokolünde iki önemli değişiklik yapmıştır. O zamâna kadar kazaskerler teşrifatta beylerbeyilerden sonra gelirken onun îtirazıyla Rumeli ve Anadolu beylerbeyileri dışında kazaskerlerin diğer beylerbeyilerden önce gelmesi kânun olmuştur.

Dolayısıyla bugünkü protokolde dahî adliyecilerin, mülkiye ve sâir idârî memurlardan önde bulunmaları Kadızâde Ahmed Şemseddin Efendi'nin bir eseri olarak gösterilmektedir.

İkinci olarak Dîvân-ı Hümâyun'da yemekten sonra el yıkamak için vezirlere leğen ve ibrik getiriliyor, kazaskerlere ise ıslak havlu veriliyordu. Kadızâde'nin girişimiyle kazaskerlere de leğen ve ibrik verilmeye başlanmıştır.

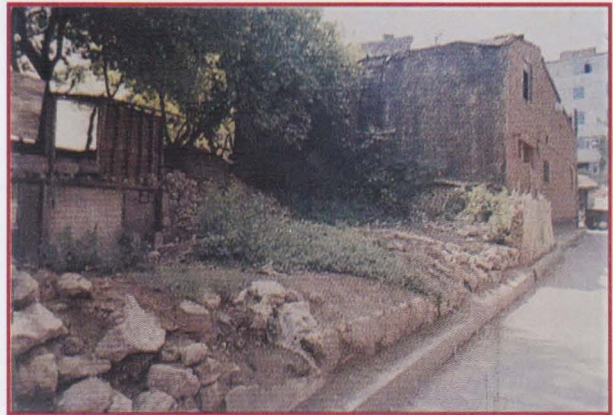
Kadızâde'nin, şeyhulislâmlığı sırasında İstanbul Rasathânesi hakkında pâdişâha sunduğu raporla buranın yıkılmasına yol açtığı belirtilir. 3.Murâd Hân zamânında Takıyyüddin tarafından Tophane sırtlarında kurulan rasathâne hakkında, gökleri izlemenin uğursuzluk getirdiği ve her nerede bu gibi bir işe teşebbüs edildiyse devletin zevâline sebep olduğu yolundaki raporunun ardından 988'de (1580) buranın yıkılması emri verilmiştir. Bu konuda bir fetvâ çıktığından bahsedilmekteyse de bunun bir rapor olarak pâdişâha sunulduğu anlaşılmaktadır.

Aydın Sayılı rasathânenin 989 (1581) sonu veyâ 990 (1582) yılı başında yıktırıldığını belirtmektedir ki bu târihlerde Kadızâde vefât etmişti.

- Hayır Eserleri -

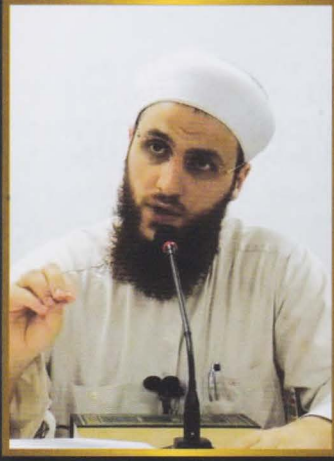
Kadızâde Ahmed Şemseddin Efendi Fâtih Çırçır semtinde (Zeyrek Caddesi, Atapazarı Sokağı'nda), Fâtih külliyesinin bir parçası olan Çukur Hamam'ın yakınlarında bulunan evinin karşısına bir mescid, yanına da bir dârü'l-kurrâ (1577-1580) yaptırmıştı. İstanbul'daki büyük yangınlardan birinde yanan mescitten günümüze bir eser ulaşmamıştır, arsası ise mevcuttur. (Bkz: Resim-7)

Kadızâde, babası Edirne Kadısı Bedreddin Mahmud'un Edirne'de inşâ ettirdiği ve bugün Kadı Bedrettin Câmii diye bilinen câmiyi de tâmir ettirip genişletmiş ve gelimini arttırmıştır. (Bkz: Resim-8)

Resim 7: Kadızâde'nin Fâtih Atapazarı'nda inşâ ettirdiği Çırçır Mescidi'nin ve kendi kabrinin bulunduğu yer

ÖMER FARUK KORKMAZ

GÜNÜMÜZ TOPLUMU VE KADINLARI CAMİYE GÖNDERME KAMPANYASI

Birtakım vazifeleri yerine getirmesi için dünyaya gönderilen insanoğlunun baş vazifesi yaratılış maksadını bilerek fitrata uygun hareket etmesidir. Cenâb-ı Hak insanı bir fitrat üzere yaratmış ve onu muhafaza etmekle insanı mükellef kılmıştır. Bu fitratı bozmak ve yaratılış gayesini unutturmayı hedef edinen şeytan^[1]da yakasını bırakmamıştır insanoğlunun.

Nitekim bir hadis-i kudsîde Cenâb-ı Hak, kullarının tamamını fitratın aslında bulunan haniflik üzere yarattığını fakat daha sonra şeytanların onları bu yoldan döndürdüklerini, haramı helale çevirdiklerini ve onları şirke düşürdüklerini ifade buyurmaktadır.^[2]

Fikri veya ameli sahada düşülen yanlışlıklar ve işlenen cürümlerin ana membaı esasen budur. Yani insanın, şeytanların ağına düşerek fitrata aykırı şeyler yapması veya yapmaya çalışması... İslâm'ın sahih inanç keyfiyeti ve tahrife uğramamış amelî şeklini aslî hüviyetinden çıkartmayı hedefleyen Modern akımların önemli bir vasıta olarak kullandıkları bir silah oldu artık kadın.

Çok değerli bir mücevheri sair taşlara denk olması gerektiği düşüncesiyle mezbeleye atan ahmak misali İslam'ın titizlikle muhafaza ettiği “kadını” yaratılış fitratına aykırı davranışlara teşvik ederek toplumu topyekûn zihnî ve amelî sahada adeta çöküşe mecbur etmek.

Kadın Erkek Eşit mi?

Fiziksel yapısından ses tonuna, duygu dünyasından düşünce alemine, sahip olduğu fiziksel gücünden suret ve şekline kadar birçok noktada erkekten farklı olan kadının sosyal hayatta kendisine yüklenen misyon açısından erkekle eşit olması hangi mantığa sığar? O halde günümüzdeki kadın erkek eşitliği başlığı altındaki tüm söylemler şeytanın insanoğlunu aslî fitratından çevirmeye yönelik teşebbüslerinin bir meyvesi sayılabilir ancak. Şuur sahibi varlıklar şöyle dursun kainattaki cisimlerin bile kendilerine çizilen çizginin dışına çıkmaları muhaldir.

Kur'an-ı Hakim: “Güneş, kendisi için belirlenen yerde akar (döner). İşte bu, azîz ve alîm olan Allah'ın takdiridir. Ay için de birtakım menziller (yörüngeler) tayin ettik. Nihayet o, eğri hurma dalı gibi (hilâl) olur da geri döner.

Ne güneş aya yetişebilir, ne de gece gündüzü geçebilir. Her biri bir yörüngede yürürler."^[3] buyurarak ne güneşin ne de ayın birbirlerinin vazifelerini yüklenmelerini muhal saymaktadır. Kur'an'a inanan bir müminin bu ayeti okuduktan sonra şuurlu ve mükellef olarak yaratılmış erkek ve kadının mutlak manada eşit olduğunu savunması mümkün müdür?

Mümin, Allah Teâlâ'nın erkek ve kadına yüklediği vazifeler açısından meseleye bakarak her birine ayrı meziyet ve sorumluluklar verildiği zihniyetini taşır. Kadın erkek arasındaki hukukun korunması ve herhangi bir zulmün meydana gelmemesi Allah Teâlâ'nın her iki cinsiyete çizdiği çerçevenin dışına çıkılmamasıyla mümkündür. Zerre miskali zulmetmeyen Allah Teâlâ ^[4] onlar için de adaletle hükmetmiş ve fıtratlarına uygun olan şeylerle onları mesul tutmuştur. Bu çerçevenin dışında kalan şeylerin tamamı kadına zulüm olduğu gibi erkeğe de zulümdür. Bu anlamda eşitlikte adalet yoktur fakat adalette eşitlik vardır dememiz mümkündür.

Geçmiş Ümmetler ve Biz

Kur'an-ı Hakim geçmiş ümmetlerin işledikleri birtakım yanlış işler neticesinde sebebiyle yaşanan helak hadiseleriyle doludur. İlgili ayetlere bakıldığında her ümmet muhtelif şeylerle imtihana tabi tutulmuş ve isteneni istendiği şekilde yerine getirenler kurtarmış, isteneni yerine getirmeyenler ile istendiği şekilde yerine getirmeyenler helak olmuşlardır. Beni İsrail'in kadınların açıklığı sebebiyle helak olduğunu anlatan rivayetler^[5] konumuza misal olarak zikredilebilir. Kadınlarının Allah Teâlâ'nın tayin ettiği çizginin dışına çıkması sebebiyle helak olan Benî İsrail bizim için de bir ibret vesikası olmalıdır.

Zira günümüzde, fıtratı itibarıyla hayatın ev düzeni boyutunu ayakta tutmak, hayırlı nesiller yetiştirmek ve rütbelerin en

büyüğü olan annelik vazifesini icra etmek gibi ana vazifelerle görevlendirilen kadını yaratılış amacı ve fıtratıyla asla bağdaşmayacak olan maişet temin etme başlığı altında yüzlerce işle sorumlu tutmak modern zamana mahsus bir akıl tutulması olsa gerektir. Bunun bir proje eşliğinde yürütülen süreç olduğunda zerre kuşku yok. Kadını zahirini süsledikleri isim ve unvanlarla modern hamallık ve köleliğe mahkum eden ve cinselliğinden istifadeyle onu bir reklam aracı gibi kullananların varmak istedikleri hedefler var İslam toplumları üzerinde. İşin bu tarafı şaşırtıcı değil elbette. Zira adamların yaşamlarını sürdürmelerindeki gaye bu. Üzücü olan içimizdeki zihni bulanıkların bu sloganlara ya aldanarak gaflet mahsulü ya da hıyanet eseri olarak kulak vermeleridir. Her iki durum son derece üzücü olduğu kadar kahredici de bir manzaradır.

İşimiz Bu Raddeye Kadar Geldi mi?

Kadınların camilere akın etmesine yönelik başlatılan kampanyanın fıkhi boyutuna geçmeden önce irdelememiz gereken bazı noktalar olduğu aşikardır. Zira namaz kılan fertlerinin sayısı yüzde on gibi rakamlarla ifade edildiği, erkeklerinin camide cemaate iştirakinin son derece az olduğu, diziler, okullar, karma eğitim gibi bir çok saikle manevi dünyası harap olmuş, kadınlarının tesettür emrini ciddi anlamda ihmal ettiği, tesettürlü olanların da Hz. Peygamber (Salâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in öğretmediği hatta lanetlediği ^[6] bir tesettür şekline büründüğü, faizin girmediği bir ocak bırakmadığı, zinanın günbegün yaygın hale geldiği, hatta resmî olarak binlerce kızın "seks kölesi" başlığı altında işçi olarak kullanıldığı, ahlak ve medeniyetin her geçen gün yok olmaya yüz tuttuğu, insanların birbirine güveninin adeta sıfırlandığı bir toplumda "kadınların cemaate iştirak etmesi gerektiği savunmak" düşündürmüyor mu?

İslâmî açıdan neredeyse tutulacak bir yanı kalmamış toplumun tek derdi kadınların camilere gidememesi olabilir mi? “Bütün dertlerimiz bitti de bir bu mu kaldı?!” demekten kendini alamıyor insan. Yahut mevcut durumda kadınların zaten mescitlerde kılma imkanı varken, kimse onları kendi mahallerinde kılmaktan alıkoymuyorken bu husustaki seferberliğin sebebi ne ola ki?

İşin bu yönü, enkaza dönmüş bir evi ıslah etme çabasına düşmüş kişilerin camilerini silmekle işe başlaması gibi garip bir tutumu anımsatmaktadır.

Hâdisenin Mantıkî Boyutu

Meseleye mantıkî açıdan yaklaştığımızda da iş, içinden çıkılmaz bir hal alıyor. Zira kadınların camiye gitmekten engellenmemesi gerektiğini ifade eden rivayetler böyle bir kampanya başlatılması gerektiğine vurgu yapmıyor. Sadece şartlar ve sosyal ortam mahremiyet hükümlerinin çiğnenmesine sebebiyet vermiyorsa camiye gitmek isteyen bir kadına engel olunmaması gerektiğini ifade ediyor. Hal böyleyken, bunu bir kampanyaya çeviren ilgili rivayetleri delil almak son derece yanlıştır. Bu davranış ya mezkur rivayetleri anlamamak ya da bilerek çarpıtmaktan kaynaklanan bir tutumdur.

Ayrıca feminist anlayışın gittikçe yaygınlaşarak hakimiyet sağladığı, hanımların sosyal hayatta kendilerini bağlayacak bir haram yokmuş gibi serbestleştiği bir toplumda kadınların camiye gitmesi hangi sebebe mebnidir? Camiye gidebileceklerini ifade eden rivayetler hemen peşi sıra evde kılmalarının daha faziletli olduğunu söylemekteyken kadınları camiye doldurmaya çalışmanın altında yatan mantık nedir? Yani evlerde kılmaları daha sevap olan kadınlara yönelik böyle bir kampanya yürütmeye çalışmanın mantıken izah edilebilecek bir yanı var mıdır?

Ez cümle, kadınlar adına yıkılması gereken tabulardan ve çirkin geleneklerden bahsediliyorsa yukarıda bahsettiklerimiz yıkılmalıdır. Zira kadının şerefini, iffetini, vakarını ve toplumdaki mevkiini yerle bir etmek için pusuya yatmış kurt gibi bekleyen küfür odaklarının İslam toplumlarını kadının cinselliği üzerinden manen çökertme çabası göz ardı edilebilecek bir aşamada değildir bugün. Yetki sahibi olan kişilerin suni gündemlerden ziyade bu noktaya odaklanmaları gerekmektedir.

MESELENİN FIKHÎ YÖNÜ

Bu tarz meseleler üzerinde konuşurken, ilk önce toplumumuzun duçar olduğu bir kısım manevi hastalıklara veya görüş sapmalarına dikkat çekmek gerekir. Söz gelimi kaymalardan birisi de İslam’ın kadınlarla ilgili olan ahkâmında yaşanmaktadır. Günümüz İslam toplumunda kadın, erkekler gibi davranabilen, onlar gibi maîşet temin eden, hiçbir sınır tanımaksızın sokağa çıkma hakkına sahip olan bir varlık olarak telakki edilmektedir. Hâlbuki sahih İslam düşüncesinde kadında asl olan evde durmasıdır. Bu düşüncüyü Kur’an-ı Mübin “*Evlerinizde oturun! Önceki cahiliye dönemi çıkışı gibi süslenip (dışarıya) çıkmayın*”^[2] şeklindeki ayetiyle ortaya koymuştur.

Kadınların mescitlere gidip gidemeyecekleri meselesi de günümüzde birtakım kesimler tarafından işlerine yarayan bir kısım salt rivayetleri kalkan yapmak suretiyle istismar edilmektedir.

1) Cevaza Delalet Eden Rivayetler

Kadınların camiye gidip gidemeyecekleriyle ilgili rivayetler farklılık arz etmektedir. Bazı rivayetlerde Allah Resulü (*Salâllâhu Aleyhi ve Sellem*) men olunmalarını gerektiğini ifade buyururken diğer rivayetlerde ise bunun belli şartlar ve kayıtlarla caiz olacağını tasrih etmektedir.

Cevazın anlaşıldığı rivayetler “Allah’ın kadın kullarını mescitlerinden engellemeyiniz”^[8]; “Kadınlara geceleyin mescitlere (gitmeleri hususunda)izin verin”^[9]şeklindeki hadislerdir.

Bir başka rivayet de şöyledir: Hz. Ömer (*Radyallahu Anh*)ın hanımı yatsı ve sabah namazlarına camiye giderdi. Ona “niçin (evden dışarıya) çıkıyorsun, oysa Ömer (*Radyallahu Anh*)ın (bunu) hoş karşılamadığını ve kıskandığını biliyorsun” denilince “Onu beni (camiye gitmekten) alıkoymasından ne engelliyor” diye sormuş ve eklemiştir: “Onu (beni alıkoymaktan) Allah Resulünün “Allah’ın kadın kullarını mescitlerinden engellemeyiniz” sözü engelliyor.”^[10]

Bir diğer rivayette de Efendimiz (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) “Sizden birinizin hanımı kendisinden mescide (gitmek için) istediğinde onu engellemesin” buyurmuştur.^[11]

2) Caiz Olmadığını Gösteren Rivayetler

Sahih bir neticeye varabilmek için cevaza delalet eden rivayetlerin yanında hilafına delalet eden rivayetlerin de değerlendirilmesi gerekir. Söz Hafız İbn Hacer’in *Fethu’l-Bari*’de ^[12] İmam Ahmed ve et-Taberani’ye isnatla rivayet ettiği bir hadisede Ümmü Humeyd es-Saidiyye isimli bir kadın Peygamber (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)e gelerek onunla namaz kılmayı sevdiğini söyler.

Bunun üzerine Allah Resulü (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) de ona “Senin benle namaz kılmayı sevdiğini muhakkak biliyorum. (Ne var ki) senin odanda kıldığın namaz hücrende kıldığından, hücrende kıldığın meskeninde kıldığından, meskeninde kıldığın mahalle mescidinde kıldığından, mahalle mescidinde kıldığın da benim mescidimde kıldığın namazdan daha hayırlıdır” ^[13]buyurmuştur.

Diğer bir rivayette yine Allah Resulü (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) “Kadınların mescitlerinin en hayırlıları odalarının derinlikleridir” ^[14] buyurmuştur.

Ayrıca bu bapta özel olarak zikredilmesi gereken bir söz de Hz. Aişe (*Radyallâhu Anh*)ın “Şayet Resulullah (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) kadınların kendisinden sonra düşmüş oldukları duruma yetişip (bu durumu gör)seydi, elbette onları Beni İsrail’in kadınlarının men olundukları gibi (mescitlere) gitmekten men ederdi” ^[15] şeklindeki sözüdür. Bu söz zamanımız açısından bu mesele hakkında konuşup yazarken üzerinde durulması gereken bir sözdür.

Zira fukaha, Efendimiz (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)in kadınlara hitaben “Sizden biriniz yatsı namazına gelmek istediğinde kokuya dokunmasın” ^[16] şeklindeki hadis-i şeriften yola çıkarak kadınların erkekleri tahrik edecek koku sürünmek, tesettüre riayet etmemek gibi fiiller işleyerek camilere gitmelerini caiz görmemişlerdir. ^[17]

Kadınların camiye gidip gidemeyecekleri hususunda vârid olan müspet ve menfi manadaki rivayetleri zamanımızda camilere akın eden kadınların davranışları ve halleri zaviyesinden değerlendirerek meseleyi biraz daha vuzuha kavuşturmaya çalışalım.

Tahlil ve Netice:

1) Peygamber (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) döneminde kadınların mescide gelip namaz kıldıklarına dair rivayetlerin bulunduğu bir hakikattir. Ancak hadisenin sadece bu kadarını zikrederek, o dönemdeki sahabe kadınlarının tesettüre ve mahremiyete ne denli riayet ettiklerini ve hangi keyfiyette cemaate iştirak ettiklerini söylememek en hafif ifadeyle hıyanettir. Mesela Efendimiz (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) döneminde sabah namazı gecenin karanlığında (ğales) kılınır ve kadınlar bu karanlık içerisinde tanınmazlardı.^[18]

Yine İmam Buhari'nin rivayetinde ashabın kadınları mescide giderler ve selam verdiklerinde beklemeden kalkarlardı. Öte yandan Peygamber (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) (kadınların dağılması için) sahabesiyle bekler daha sonra kalkar ve dağılırlardı.^[19]

Şimdi bu uygulamanın günümüz mescitlerinde de aynen devam ettiğini ve kadınlarla erkeklerin birbirlerine karışmaksızın, birbirlerini görmemeleri şöyle dursun kimi zaman namahrem erkeklere değmeden camilere girip çıkmaları mümkün müdür?

2) O dönemdeki sahâbî kadınların mescitlere gidip cemaate iştirak etmeleri, namahrem erkeklere karışmalarını veya en azından kendilerine mahrem olmayan erkeklerin onları görmesini gerektirici bir durum arz etmiyordu.

Bu hususu ispat sadedinde şu rivayeti zikretmek mümkündür: Peygamber (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) bir keresinde sahabeye “Keşke şu kapıyı kadınlara ayırsak (nasıl olur)” buyurdu. Bu sözden sonra İbn Ömer (*Radiyallahu Anh*)ın kadınlara tahsis edilen kapıdan ölünceye kadar tek bir kez bile girdiği görülmemiştir.^[20] Başka bir rivayette ise Hz. Ömer (*Radiyallahu Anh*) insanları kadınların kapısından girmekten alıkoymaktaydı.^[21]

Kuşkusuz bu uygulamanın sebebi erkekler ile kadınların birbirine karışmaması ve birbirlerini görmemelerini sağlama amacına matuftu.^[22] Bugünkü mescitlerde müşahede ettiğimiz manzara ile şu rivayetlerin arasını hayalde dahi cem etmek mümkün müdür?

Günümüz şartlarında büyük bir şuur yoksunluğuyla erkeklerin kendisine meyletmesini sağlayacak “koku sürünmek, tesettüre riayet etmemek, onlarla aynı kapıdan girmek ve içerisinde erkeklerin

kendisini görebileceği mescitlerde kılmak” gibi cürümlere düşen Müslüman kadınlar camilere teşvik edilerek ne amaçlanmaktadır? Bahsini yaptığımız şartlarda camiye giden bir kadın neyin sevabını beklemektedir?

Bu durum bize İmam eş-Şafii'nin *Müsned*'indeki şu hadiseyi hatırlatmaktadır: Hz. Aişe (*Radiyallâhu Anhâ*)nın âzadlı kölesi yanına girmiş ve “Ey Müminlerin annesi! Beytullah'ı yedi kere tavaf ettim ve Hacer-i Esved'i de iki kere istilam ettim” demişti.

Bunun üzerine Mü'minlerin annesi ona “Adamlara karışıp tavaf mı yapıyorsun? Allah sana ecir vermesin, Allah sana sevap vermesin”^[23] demişti.

Ayrıca kadınların camiye gitmelerine engel olunmaması gerektiğini anlatan rivayetin devamında “koku sürünmeksizin çıksınlar” kaydı vardır.^[24] Şu halde rivayetin bir kısmını okuyarak diğer kaydı zikretmemek ve dikkate almamak tahrif olur.

Bir başka hadiste ise Allah Resulü: “Kokusu etrafa yayılır halde koku sürünerek mescide giden bir kadının dönüp evde gusledinceye kadar namazının kabul olunmayacağını” ifade etmektedir.^[25]

3) İşi Fikhî zaviyeden değerlendirecek olursak Hanefi mezhebine göre hüküm şudur: İmam Muhammed *Kitabu'l-Asl*'inde kendisine sorulan “kadınların bayram namazı için mescitlere çıkmaları gerekir mi?” şeklindeki soruya kadınlara bu hususta evvelden cevaz verildiğini belirterek başlar. Ve devamında kendi zamanını kastederek kadınların bayram, Cuma ve farz namazlara çıkmalarını kerih gördüğünü ancak farz namazlardan yatsı, sabah ve bir de bayram namazları hususunda yaşlı kadınlara cevaz verdiğini söyler.^[26]

el-Asar'ında da Ümmü Atıyye'den kadınlara Ramazan ve Kurban Bayramı namazlarına iştirak etmeleri için önceden ruhsat verildiğini nakleden İmam Muhammed *el-Asl*'daki ifadelerini tekid eden aynı sözleri söyler ve bu görüşün İmam Ebu Hanife'ye ait olduğunu belirtir.^[27] İmam Malik ^[28] ve diğer iki imama göre ise kadınların bu namazlar için mescitlere gitmesinde bir beis yoktur.

Ebu Davûd'un *Sünen*'i üzerine şerh yazan Bedreddin el-Aynî yaşlı olsun genç olsun kendi zamanına nispetle tercihe şayan olan fetvanın kadınların hiç mescitlere çıkmamaları olduğunu söyler. Zira el-Aynî'ye göre yaşadığı zamanda fesat yayılmış ve musibetler her yeri sarmıştır.^[29] Artık, zamanımızda bulunan birçok ifsat edici teknolojik aletlerin insanların şehvetlerini tahrik etmeye yönelik şeytanlıklarını görmemiş ve IX. Asırda yaşamış el-Aynî bunları söylüyorsa bizim de rahatlıkla şunu söyleyebilmemiz gerekir: Zamanımızda yaşayan kadınların yukarıda sıraladığımız fukahanın öne sürdüğü şartlara riayet etmeksizin ve İslamî bir ortam oluşmaksızın mescitlere gitmemeleri gerekir. Gitmelerini iktiza edecek ne dini, ne mantikî ne de içtimaî hiçbir sebep yoktur.

Vesselam...

Dipnotlar

[1]Nisa, 119

[2]Müslim, "Kitâbu'l-Cenne", No: 2865, İbn Hibbân, *Sahih*, No: 653, Bezzâr, *Müsned*, No: 3491, Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, No: 987, Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, No: 8016

[3]Yasin, 38-40

[4]Nisa, 40

[5]Buhari, "Kitâbu'l-Enbiyâ", No: 3281, Malik, Muvatta, "Ebvâbu's-Siyer", No: 906, Nesâî, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, No: 9314

[6]Ahmed b.Hanbel, *Müsned*, XIV/300, No: 865, Müslim, "Kitâbu'l-Libâs ve'z-Zîne", No: 2128, İbn Hibbân, *Sahih*, No: 7461, Taberânî, *el-Mu'ce-*

mu'l-Evsat, No: 1811, Beyhaki, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, II/234 No: 3386

[7]Kur'an, Ahzab 33

[8]Muvatta, "Kitabu'l-Kible", No: 674

[9]Buhari, "Kitâbu'l-Cümü'a" No: 899

[10]Buhari, "Kitâbu'l-Cümü'a", No: 900

[11]Müslim, "Kitâbu's-Salat" 4 No:442

[12]İbn Hacer el-Askalânî, *Fethu'l-Bari bi Şerhi Sahihi'l-Buhâri*, II/350

[13]Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, No: 27090

[14]Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, VI/297, Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, 23/709, el-Münziri, *et-Terğib ve't-Terhib*, Daru'l-Kitabi'l-Arabi, Beyrut-Lübnan 2005, s. 70

[15]Buhari, No: 869, el-Beğavi, *Şerhu's-Sünne*, No: 863 el-Mektebu'l-İslâmî, Beyrut

[16]İbn Abidi'lber, *el-İstizkâr*, No: 10287

[17]Abdurrauf el-Münavi, *Feydu'l-Kadir*, Daru'l-Ma'rife Beyrut-Lübnan 1972, , I/71

[18]Buhari, No: 687

[19]Buhari, No:866

[20]Ebu Davud, "Kitâbu's-Salat" No: 458

[21]Ebu Davud, "Kitâbu's-Salat" No:460

[22]Azim Âbâdi, *Avnu'l-Ma'bud*, el-Mektebetu's-Selefiyye, 1968, B.II Medine-i Münevvere, II/130

[23] eş-Şafii, *el-Müsned*, Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, Beyrut-Lübnan, s. 127 [Muhammed el-Mukaddem, *Edilletu'l-Hicab*, Daru İbni'l-Cevzi, Kahire-Mısır, 2005 B.I, s. 61

[24]Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, XV/405, No: 9645, Ebu Dâvud, "Kitâbu's-Salât" No: 565, İbn Huzeyme, *Sahih*, No: 1679, İbn Hibbân, *Sahih*, No: 2211, Taberânî, *el-Mu'cemu'l-Evsat*, No: 3411, *el-Mu'cemu'l-Kebîr*, No: 5239, Beyhaki, *es-Sünenü'l-Kübrâ*, No: III/ 159, No: 5583, Bezzâr, *Müsned*, No: 3772

[25]İbn Huzeyme, *Sahih*, No: 1682

[26]Muhammed b. Hasen eş-Şeybani, *Kitabu'l-Asl*, Alemu'l-Kütüb, Beyrut, 1990, B.I, I/345

[27]Muhammed b. Hasen eş-Şeybani, *Kitabu'l-Âsâr*, Daru'n-Nevadir Dimeşk, 2008, B.I, I/ 215-217

[28]Ebu Cafer et-Tahavi, *Muhtasaru İhtilafi'l-Ulema*, Daru'l-Beşairi'l-İslamiyye, Beyrut-Lübnan 1995, B.I, I/231 No: 171

[29]Bedreddin el-Aynî, *Şerhu Süneni Ebî Davûd*, Mektebetu'r-Rüşd, Riyad, 1999, B.I, III/51

Mahmud Efendi Hazretleri'nin KIYMETLİ KELÂMLARINDAN

- Ölüm gelmeden evvel ölmeyen kimseyi dertli bilmelidir. Ona “Geçmiş olsun” demelidir.
- Devam mutlaka şart, devam etmek lazım. Yâ **Rabbi!** Bizi ehli devam eyle.
- İnsan kapalı bir kutudur. Kimin ne olduğu bilinmez, ancak **Allâh-u Teâlâ Hazretleri** bilir.
- Kalp acayip bir şeydir. Anlaşılacak gibi değil. “Kalp” de, orada dur. Onun hünerleri çoktur.
- Mâsivâyâ taalluk etmek (Allâh-u Teâlâ’dan gayrine) bağlanıp kalmak sâlike büyük bir perdedir.
- Aklın ötesinde manevi âlem başlar, dünya akli en ileri olan bir adamın akli dahi bu maneviyatın inceliklerini anlayamaz.
- **Efendi Babam** (*Kuddise Sirruhû*) buyururdu ki: “Kalp neredeyse, sen orada sayılırsın.”

• İnsan şu görünen cisim değildir, o cisimde gizlidir.

• **Cenâb-ı Hakk** ağaçların incecik dallarından su geçiriyor, bir de bakıyoruz dalların uçlarından kocaman armutlar veya elmalar veya şeftaliler veya portakallar sarkıyor.

Vallâhi billâhi aklım ermedi **Allâh-u Teâlâ**'nın işlerine. Hayran olmaktan başka çare yok. Fakat şu da var ki **Büyük Şeyh Efendi** (*Kuddise Sirruhû*)nun buyurduğu üzere: “Kalma hayvan bu sırrı anla yahu.”

• Kâinattaki sırları anlamaya çalışmalı, tefekkür etmeliyiz. Mesela bizim bedenimizin derisi bizim ile beraber büyüyor. Aynı gıdayı aldığımız halde azalarımızın bazısı kısa, bazısı uzun. Bazısı birbiri ile uyumlu.

Gözlerimizin gelişmesine sebep olan gıda bir gözümüze diğerinden fazla gidecek olsa, o gözümüz yumruk gibi büyük olurken diğeri küçük kalır. Bu ölçüyü kim muhafaza ediyor? Tabi ki **Allâh-u Teâlâ**. Hep bunları tefekkür etmeliyiz.

• **Mevlâ**'nın verdiği rızıkları yer, O'nu tanımazsınız öyle mi?! **Allâh-u Teâlâ**'nın verdiği armutlar, elmalar, muzlar portakallar ve daha başka meyveler yenir. “Bunlar **Mevlâ**'nın nimetleridir, O'na şükredelim” denildiğinde ise “Ne şükürü?! Bu hoca da ne yobaz” deniliyor.

Bir gün yobaz hocalar mıydı yoksa kendileri miydi anlarlar. Şükretmek akıllarına gelmiyor.

Bir tarafta televizyon, bir tarafta gazeteler. İnsanlar birbirine fitne olmaktan fırsat bulup da hakkı düşünemiyorlar. **Rabbim** bizi fitne olmaktan muhafaza etsin, birbirlerimizin hidayet vesilesi etsin. Âmin!

• **Allâh-u Teâlâ** koca gökleri havada direksiz tutuyor. O gökleri nasıl icat etti? Birçok şeyi bilir, fakat hiç tefekkür etmeyiz. Halbuki mevcudatta ne büyük ibretler vardır.

• Bir “Sübhânellâh” demekle genişliği meşrik ile mağrib arası olan mizan doluyor. Bu kadar kolay kazanç varken sen kaldırım mühendisliği yap, boş boş gez, **Cenâb-ı Hakk**'ın onca nimetlerine deve misali bak, tefekkür etme, onları yaratana hatırlama, zikretme, ömrünü böyle tüket, sonra da kızına, hanımına yalvar ki sana sevap versinler.

Gafletten uyanalım, boş durmayalım. Mizanın sevap tarafını bu kadar kolaylıkla doldurabilecek iken, günah tarafını doldurmuyalım. Zikirle meşgul olalım, ilimle meşgul olalım.

• Yağmur yağmasa dünya kel kafa gibi olur.

• Sevgili işi yapan, sevgili olur. Sevilmeyen işi yapan ise sevilmekten çıkar.

• Paraları iyi yerlere harçayalım.

• İtaatinizi çoğaltın, her şey olacak!

• Her kim **Allâh** (*Celle Celâlühû*)nün dinini yaşarsa **Allâh** (*Celle Celâlühû*) onu dünyada ve âhirette yaşatır.

İlm-i Hâl

HÜSAMETTİN VANLIOĞLU BAŞKANLIĞINDA
FIKİH KURULU

KADINLARIN SAÇLARINI BOYAMASI VE KAŞ ALDIRMALARI

Allah Teâlâ'ya hamd eder, Hazreti Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)e,
âl ve ashâbına selâm ederiz.

Kadının ağarmış olan saçlarını kına ile boyaması sünnettir. Fakat siyah boya ile boyaması mekruhtur. Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) bu hususu, Yahudi ve Hıristiyanlara muhalefet tarzından değerlendirmiş, onların kına türü şeyler kullanmamasına karşı kullanmayı güzel örmüştür.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ إِنَّ
الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى لَا يَصْبُغُونَ فَخَالِفُوهُمْ.

Ebu Hureyre'den rivayete göre Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur: **“Yahudi ve Hıristiyanlar saçlarını asla boyamazlar. Siz onlara muhalefet ediniz.”**¹ (ağarmış saç-sakalınızı, siyah olmamak şartıyla kına vesaire ile boyayınız)

Müslüman erkek veya kadın saçlarını boyarken siyahın dışında boya seçmeli ve bir de boyanın su geçirir olmasına dikkat etmelidir. Bazı boyaların zar oluşturdıklarını (saç üzerini kaplayıp film tabakası oluşturdıklarını) böylece su geçirmediğini biliyoruz.

Durum bu olunca bu tür boya kullanan kişiler, suyu saçlarına sirayet ettiremedikleri müddet abdestsizlik ve cünüplükten temizlenmiş olmazlar.

Boyanın caiz olması için uyulması gereken dört şart vardır:

1-Rengi siyah olmayacak

2-Jöle gibi saç üzerinde bir tabaka oluşturmayacak

3-İçersinde haram ve necis maddeyi barındırmayacak

4-Sağlık açısından zararlı olmayacak

Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) saç, sakal, bıyık veya kaşları siyaha boyamanın caiz olmadığını beyan etmiştir.

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
مَنْ خَصَّبَ بِالسَّوَادِ سَوَدَ اللَّهُ وَجْهَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

Ebu'd-Derdâ, Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: **“Kim beyaz saçını ve sakalını siyah boya ile boyarsa, Allah Teâlâ kıyamet gününde onun yüzünü kara yapar”**²

Bu hadisi şerifte ve konu ile ilgili geçen diğer hadis-i şeriflerde boyama emri yalnız erkekleri değil aynı zamanda kadınları da kapsamaktadır. Ayrıca Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ağaran saçları da yolmamayı emretmektedir. Hem erkek hem de kadınlar, bu emre uymalıdır.

Bu konuda Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur.

عَنْ عَمْرِو بْنِ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "لَا تَتَّبِعُوا الشَّيْبَ، فَإِنَّهُ نُورُ الْمُسْلِمِ، مَنْ شَابَ شَيْبَةً فِي الْإِسْلَامِ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ بِهَا حَسَنَةً، وَكَفَّرَ عَنْهُ بِهَا حَاطِيَةً، وَرَفَعَهُ بِهَا دَرَجَةً"

Amr b. Şuayb'dan o da babasından, babası da dedesinden, Peygamber Efendimiz (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: **"Ak saçları yolmayınız! Zira o, kıyamet gününde Müslüman'ın nurudur. Kim Müslüman iken saçı ağarırsa, o saçı nedeniyle ona bir sevap yazılır. Onun bir hatası örtülür ve bir derece yükseltilir"**³

Demek ki; ak saçları boyamak suretiyle izale etmeye müsaade vardır. Fakat siyaha boyamak veya yolmak yasaklanmıştır.

عَنْ إِبْرَاهِيمَ عَنْ عَلْقَمَةَ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ لَعَنَ اللَّهُ الْوَأَشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالنَّامِصَاتِ وَالْمُتَمَصِّصَاتِ وَالْمُتَقَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيَّرَاتِ خَلَقَ اللَّهُ.

İbrahim en-Nehâi (R. Aleyh)'den, o da Alkame (R. Aleyh)'den, o da Abdullah b. Mesud (R. Anh)'un şöyle dediğini rivayet etmiştir: **"Allah, takma saç (peruk) yapana, ve yapmak isteyene kaşından ve yüzünden kıl yolduran kadınlara, güzellik için dişlerini arasını açtırarak Allah'ın yaratmasını değiştiren kadınlara lanet etti"**⁴

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- لَعَنَ الْوَأَشِمَةَ وَالْمُسْتَوْشِمَةَ وَالْوَأَصِلَةَ وَالْمُسْتَوْصِلَةَ.

Abdullah b.Ömer (R. Anhuma)'dan gelen bir rivayette Peygamber Efendimiz

(Sallallahu Aleyhi Ve Sellem): **"Allah Teâlâ takma saç (peruk) yapana, ve yapmak isteyene, dövme yapana ve yapmak isteyene lanet etmiştir"** buyurmaktadır.⁵

Kadının yüzünden kıl alması veya başka birisine kaşından ve yüzünden kıl yoldurması haramdır. Ancak bıyık biterse onu aldırabilir. İmam Nevevi "sakal ve alt dudağına biten siyah kılları yolabilir" demiştir. Çünkü bıyık ve sakal erkeğe aittir. Yalnız kocasına karşı bıyık sakal ve bacağındaki kalın siyah tüyleri yolabilir.

عَنْ امْرَأَةٍ بِنِ أَبِي الصَّقْرِ: أَنَّهَا كَانَتْ عِنْدَ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا، فَسَأَلَتْهَا امْرَأَةٌ فَقَالَتْ: يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ فِي وَجْهِي شَعْرَاتٍ أَفَأَنْتُمْ هُنَّ، أَنْزَيْتِ بِي ذَلِكَ لِرَوْحِي؟ فَقَالَتْ عَائِشَةُ: أَمِيطِي عَنْكَ الْأَذَى، وَتَصْنَعِي لِرَوْحِكَ كَمَا تَصْنَعِينَ لِلزِّيَارَةِ، وَإِنْ أَمَرَكَ فَأَطِيعِيهِ، وَإِنْ أَسَمَ عَلَيْكَ فَأَبْرِيهِ

Ebu's-Sakar'ın karısı rivayet ediyor; diyor ki: Hz Aişe' (R.Anhâ)'nın yanındaydım. Bir kadın gelip sordu: "Ey Mü'minlerin annesi! Yüzümde kıllar var. Bunları yolabilir miyim? Ve bu sebeple kocama karşı süslenebilir miyim? Hz Aişe' (R.Anhâ) cevaben şöyle dedi: **"Yüzüne rahatsızlık veren o kılları izale et. Kocana karşı ziyarete gidenler nasıl süsleniyoorsa öyle yap. Sana emrettiğinde ona itaat et. Sana karşı bir şeye yemin ederse onu yemininde duranlardan yapmaya çalış"**⁶

Fakat bu kılları yabancılara güzel görünmek için almak veya kaş almak haramdır.

Dipnot

1 El-Buhari; el-Enbiya babu ma zükire 'an Beni İsrâil; hadis no: 3275. Müslim; libas; bab fi muhalefeti'l-Yahud fi's-Sabğ; hadis no: 5632.

2 Mecmau'z-Zevâid 4/163

3 Ahmed b. Hanbel; el-Müsned; hadis no:6962

4 Müslim; Libas; hadis no: 5695

5 El-Buhari; libas;babu'l-vasl fi's-Şa'r; hadis no:5593

6 Musannef Abdurrezzak 3/146

محمد رسول الله

صلى الله
عليه وسلم

Hadîs-i Şerîfler

Cabir (Radiyallahü anh) anlatıyor:

“Ey Allah’ın Resulü! Anam-babam sana feda olsun, Allah’ın her şeyden önce ilk yarattığı şeyi bana söyler misiniz?” diye sordum. Şöyle buyurdu:

- Ey Cabir! Her şeyden önce Allah’ın ilk yarattığı şey senin peygamberinin nurudur. O nur, Allah’ın kudretiyle onun dilediği yerlerde dolaşıp duruyordu. O vakit daha hiçbir şey yoktu. Ne Levh, ne kalem, ne cennet, ne cehennem vardı. Ne melek, ne gök, ne yer, ne güneş, ne ay, ne cin, ne de insan vardı.

Allah mahlukâtı yaratmak istediği vakit, bu nuru dört parçaya ayırdı. Birinci parçasından kalemi, ikinci parçasından Levh’i, üçüncü parçasından Arş’ı yarattı. Dördüncü parçayı ayrıca dört parçaya böldü: Birinci parçadan Hamele-i Arş, ikinci parçadan Kürsi’yi, üçüncü parçadan diğer melekleri yarattı. Dördüncü kısmı tekrar dört parçaya böldü: Birinci parçadan gökleri, ikinci parçadan yerleri, üçüncü parçadan cennet ve cehennemi yarattı. Sonra dördüncü parçayı yine dörde böldü: Birinci parçadan müminlerin basiret nurunu, ikinci parçadan kalplerinin nurunu, üçüncü parçadan tevhitte ibaret olan ünsiyet nurunu yarattı.”

(Ahmed, Musned, IV-127; Hâkim, Mustedrak, II-600/4175; Kastalanî, Mevahibu’l-Ledunniye: 1/6)

Ebu Hureyre (Radiyallahu anh) anlatıyor: “Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) buyurdular ki:

“Her peygamberin müstecab (mutlaka makbul) bir duası vardır. Her peygamber o duayı yapmakta acele etti. Ben ise bu duayı, ümmetime şefaath olarak kullanmak üzere ahirete sakladım.”

(Buhârî, Da’avat 1, Tevhid 31; Tirmizî, Daavat 141, (359).

Ümmü Hümejd (Radiyallahü anhâ) bir gün Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)’e gelip:

- Ey Allah’ın elçisi sizinle beraber namaz kılmayı seviyorum, dedi.

Bunun üzerine Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Benimle namaz kılmayı arzu ettiğini biliyorum, ama (hususî) odanda kıldığın namaz, evin salonunda kıldığın namazdan, o da kendi kavminin mescidinde kıldığın namazdan, kendi kavminin mescidinde kıldığın namaz ise Benim mescidimde kıldığın namazdan daha hayırlıdır”

(Ahmed b. Hanbel, 26550; İbn Abdilberr, el-İstîfâh fî Esmai’l-Ashâb, Beyrût, 2002, II, s.580)

Hiz. Aîşe (Radiyallahu anhâ) şöyle demiştir:

“Eğer Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem), kadınların Kendisinden sonra (süslenme ve koku sürünmeden yana) ihdas ettiklerini görseydi, İsrailoğullarının kadınları mescide gitmekten men edildiği gibi, O da kadınların mescide gitmelerini men ederdi.

(Buhârî, Ezan 163)

Ebû Abdullah Nu’mân İbni Beşîr (Radiyallahu anh)’dan rivayet edildiğine göre Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Ya saflarınızı düzeltirsiniz, ya da Allah-u teâlâ sizin aranızda düşmanlık, buğz ve kalblerinize ihtilâf koyar da birbirinizden yüz çevirirsiniz.”

(Buhârî, Ezân 71; Müslim, Salât 127. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Salât 93; Tirmizî, Mevâkît 53; İbn Mace, İkâme 50)

Enes İbni Mâlik (Radiyallahu anh)’dan rivâyet edildiğine göre Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

“Başına bir mûsibet geldi diye hiç biriniz ölümü temenni etmesin. Mutlaka böyle bir şey temenni etmek zorunda kalırsa; ‘Allahım, benim için yaşamak hayırlı olduğu sürece beni yaşat, hakkımda ölüm hayırlı olduğu zaman da beni öldür’ desin.”

(Buhârî, Merdâ 19; Daavât 30; Müslim, Zikir 10, 13. Ayrıca bk. Ebû Dâvûd, Cenâiz 9; Nesâî, Cenâiz 1; İbni Mâce Zühd 31)

Güldeste

Mustafa Özşimşekler

BESTÂM, HARAKÂN VE FÂRMED'E KUTSAL YOLCULUK

Geçtiğimiz ay İran'a seyahatimiz oldu. Dört gün gibi kısa bir programdı ama çok müfid bir seyahatti diyebilirim. **Bistam, Nişabur, Meşhed, İsfahan** gibi adeta tarih kokan, dünya çapındaki nice ulema, suleha, edip ve sanatçıları bağrında barındıran önemli şehirleri gezme fırsatı bulduk.

Aslında tarihi geçmiş olan yerleri, kültür mirasına ev sahipliği yapan şehirleri fırsat buldukça gezip görmek ve ibret almak lazım. Nitekim Kur'an-ı kerim'de şöyle buyruluyor:

“Yeryüzünde gezin dolaşın da (Peygamberlerini) yalanlayanların sonu nasıl olmuş bir görün.” (Enam: 11)

Horasan Diyarı

İran, ülkemizin sınır komşusu olan, aynı zamanda dünyanın en köklü uygarlıklarına ev sahipliği yapmış topraklar. Horasan Diyarı... Bu toprakların tarihi geçmişine baktığımızda, kadim kültür ve uygarlıkların adeta beşiği olduğunu görüyoruz.

O topraklarda nice devletler, hanlıklar, imparatorluklar kurulmuş ve ömrünü tamamlayınca da yıkılmış... Oraları gezerken o dönemi tasavvur etmekte zorlanmıyorsunuz, yani hayal gücüne pek gerek kalmıyor. Çünkü o devirden günümüze kadar bozulmadan gelen pek çok eserler ve yapılar mevcut, hala o eski devirlerin izleri silinmemiş öylece duruyor.

O coğrafya, kültürel bakımdan çok zengin, kültür ve uygarlıkların beşiği. Medreselerinden nice hikmet ehli zatlar, dünya çapında alimler, edipler, sanatçılar yetişmiş;

Bîrûnî, Cabir b. Hayyan, Cezerî, Batânî, İmamı Gazali, İbn-i Sina gibi zatlar; Gülü ve Bülbülü ağlatan Hâfız-ı Şîrazî, Sâdî Şîrâzî gibi edipler; Evliyaullah'ın büyüklerinden Bayezid-i Bistâmî, Ebu Hasan-ı Harakânî, Ebu Ali Fârmedî, Feridüddîn Attar, Ebu Said Ebu'l-Hayr (*Kaddesallahü asrârehüm*) gibi gönül sultanları hep burada doğmuş ve yaşamışlar.

Kabirleri oralarda... Her biri kendi dalında zirve olmuş bu zatlar, yazdıkları eserleriyle, elde ettikleri başarılarıyla yüzyıllar boyu ilim dünyasına damga vurmuşlar.

Bizansın gözü de hep bu topraklarda olmuş. Hatta Selçuklu sultanı **Alparslan**, savaştan önce töre gereği Bizans İmparatoru **Romen Diyojen**'e elçi gönderip barış teklif etmiş. Fakat Romen Diyojen:

- **Sulh müzakerelerini REY'de yapacağım. Ordumu İSFAHAN'da kışlatıp HEMEDAN'da sulayacağım**, diyerek barış teklifini kabul etmemiştir.

Netice olarak, Malazgirt Savaşı'nda ağır bir yenilgiye uğrayan mağrur imparator Romen Diyojen, kendi esir düştüğü gibi, bu toprakları alma hayalleri de suya düşmüştür.

İran toprakları, Horasan Bölgesi derin bir tarihi geçmişi olan ve çok zengin bir kültür mirasına ev sahipliği yapan topraklar. Tarihsel, kültürel ve stratejik açıdan önemli bir bölge. Dünyaca ünlü tarihçimiz Prof. Dr. Halil İnalcık:

“Anadolu ve Türk tarihi, İran'a gitmeden ve İran'ı tanımadan anlaşıl-maz” diyor. Yani orası bizim tarihimiz için de önemli. Çünkü Türkler, Orta Asya'dan Anadolu'ya

İran koridorundan geçerek gelmişler. Gazneliler ve Selçuklular İran'da çok önemli bir medeniyet kurmuşlar.

Osmanlılar döneminde Yavuz Sultan Selim ve Şah İsmail arasında yaşanan hadiseler, Çaldıran Savaşı galibiyeti gibi tarihi vakıalar, o bölgeyi bizim tarihimiz için de önemli bir hale getiriyor.

İşte bu kısa seyahatimizde, İran'ın adeta tarih kokan şehirlerini gezip, o diyarlarda medfûn bulunan meşâyih-i kirâmın kabirlerini ziyaret etmek nasip oldu. Şimdi bu ziyaretlerimizden kısa kısa bahsedelim.

Arifler Sultanı'nı Ziyaret

İstanbul'dan uçakla yola çıktık ve önce Tahran'a indik. Oradan da otobüsle **Simnan** Eyaletinin **Bistam** Şehrine doğru yola çıktık. Zira Seyyidü't-Taife **Cüneyd-i Bağdâdî**'nin:

“Veliler arasında Bayezid-i Bistâmî'nin yeri, melekler arasında Cebrail'in yeri gibidir.” Buyurduğu, Arifleri Sultanı orada medfun...

Takriben altı, yedi saat kadar yol gittik ve **Bistam** şehrine vardık. Tabi bu şehre girince insan ister istemez heyecanlanıyor. Çünkü bu büyük velinin hayatını çok dinledik, yazdık, anlattık.

Ama şimdi o büyük Allah dostunun doğduğu yaşadığı, tüm insanlığa feyiz saçtığı beldeye misafir olacağız. Belki de Bayezid-i Bistâmî hazretlerinin ayak bastığı yerlere ayak basıp, yaşadığı bir takım harikulade olayların geçtiği yerleri göreceğiz...

Bayezid-i Bistâmî (Kuddise sirruhu)

Kabrinin bulunduğu avluya giriş kapısında, köstekli cep saatinin sarkan zinciri gibi, kapının üzerinden sarkan kalın bir zincir vardı. Saltanat alameti olarak koyulmuş olan bu zincir, yıllardır öylece muhafaza edilmiş.

O zincirli kapıdan girdik ve çok geniş bir mermer avlunun son kısmında bulunan kabrine doğru huzurla, edeple yürüdü. Kabrinin başında diz çöküp oturduk ve yâsin-i şerif'ler okuyup rûhuna bağışladık. Vatanımıza, İslam vatanlarına, ümmete ve dua isteyen tüm kardeşlerimize topluca dualar edip, manevi huzurunda bulunduğumuz Sultanü'l-Arifîn hürmetine kabul buyurması için Rabbimize niyazda bulunduk. O sırada orada bulunan diğer ziyaretçiler de bizim dualarımıza iştirak edip "amin" dediler.

Kabrin hemen baş tarafında, biraz ileride Bayezid-i Bistâmî hazretlerinin Çilehânesi bulunuyor. Teberrüken o feyizli çilehanesine girip orada bir müddet huzur üzere kaldık. Gerçekten insanın etkilenmemesi mümkün değil. İçinizi bir sükûnet kaplıyor, adeta feyizlere garbolup manevi bir atmosfere giriyorsunuz.

Ziyaretimizi bitirdikten sonra Sultanü'l-Arifîn'in manevi huzurundan ayrıldık. Ve kendisinden sonra silsile-i emaneti tevdi ettiği Ebu Hasan-ı Harakânî hazretlerinin kabrini ziyaret etmek üzere, Bistam'a yakın bir yer olan Harakan'a doğru hareket ettik.

Ebu Hasan-ı Harakânî

(Kuddise sirruhu)

Kabri, Harakan bölgesine hakim olan yüksek bir tepede bulunuyor. Ve etrafı ağaçlık olan geniş merdivenlerle çıkıyorsunuz. Çıkarken, merdivenlerin hemen sağ tarafında, Ebu Hasan-ı Harakânî hazretleri'nin iki tane aslanın üzerine oturmuş şekilde, temsili olarak heykeli bulunuyor.

Tabi Ebu Hasan-ı Harakânî hazretlerinin Kars'ın Fethine katılıp şehid olduğu ve oraya defnedildiği de rivayet edilir. Evliya Çelebi "Seyahatname"sinde, Kars'taki kabrinin bulunmasıyla ilgili olarak;

III. Murad döneminde, kalenin tamiratı sırasında kabrinin bulunduğu ve üzerine bir türbe, yanına da bir cami yapıldığı, hakkında bazı rivayetler nakleder.

Zaten böyle kıymetli ve sevilen zatların, birkaç yerde kabri olabiliyor.

Ebu Hasan-ı Harakani (Kuddise sirruhu)

Ama Ebu Hasan-ı Harakânî hazretleri, Harakan'da doğmuş, orada büyümüş ve on iki sene her gün Bistam'a, şeyhi Beyazid-i Bistâmî'nin kabrini ziyaret için buradan gitmiş gelmiş ve adeta şeyhinin türbesine bekçilik etmiş.

Ve bu gün İran'daki kabrinin bulunduğu yer, aynı zamanda O'nun doğduğu evdir.

Kabrinin üzerinde bulunan mermerin kenarındaki küçük bir delikten, çok güzel bir koku geliyor. İnanın öyle güzel bir koku ki, o mis gibi rayihayı koklamaktan başınızı kaldıramıyorsunuz. Hatta ziyaretçiler o kokuyu doyasıya içine çekmek için sıra bekliyor diyebilirim.

Mübareğin kabrine el koyarak yapılan dualar kabul olurmuş, biz de elimizi kabre koyarak o velinin hürmetine Rabbimize dualar ettik, niyazda bulunduk. Ve o büyük velinin kabri başında manevi ahvâlimizi toparlayıp iç dünyamıza bi çeki düzen vermeye çalıştık.

Tarihi Nişabur Şehri

O gece Bistam şehrinde kaldık ve sabah erkenden **Nişabur**'a gitmek üzere tekrar yola çıktık. Takriben dört beş saat kadar yol gittik ve Moğol istilalarıyla defalarca yakılıp yıkılmış olan tarihi Nişabur şehrine geldik.

Bir dönemin sanat, edebiyat ve ilim merkezi olan, fakat Moğollar'ın yağmalayıp yerle bir ettiği şehir... Moğollar burada canlı kalmayacak şekilde katliam yapmışlar, hatta kediler köpekler dahil şehirdeki tüm canlıları tamamen öldürmüşler. Moğol hükümdarı **Cengiz Han** tarafından gerçekleştirilen bu Moğol saldırısında, bir milyon yedi yüz bin gibi korkunç bir rakama ulaşan insan katledildiği rivayet edilir.

Nişabur'da yapılmış olan Nizâmiye medresesinin kalıntıları da hala duruyor. Malumunuz Nizâmiye Medreseleri; Büyük Selçuklular zamanında kurulup vezir Nizamülmülk'ün adıyla anılan ve Ehl-i Sünnet akîdesini güçlendirmek için ülkenin her tarafına; Belh, Nişabur, Herat, İsfahan, Basra, Merv gib birçok şehrine kurulan medreselerdir.

Fakat ilk Selçuklu medresesi, Tuğrul Bey tarafından 1046 yılında **Nişabur**'da kurulduğu söylenir.

Ferîdüddîn-i Attar

(Kuddise sirruhu)

Nişabur'da bulunan Feridüddin-i Attar hazretlerinin kabrini ziyaret ettik. Tabi kabrin olduğu yer, piknik alanı gibi geniş ve yeşillik bir yer.

Park ve bahçe düzenlemesi yapılmış, gayet bakımlı, temiz ve ziyaretçilerin bile alarak girdikleri bir alan. Orada birçok şairin, ressamın kabirleri de mevcut. Hatta Türkiye'de çok tanınan şairlerden Ömer **Hayyam**'ın kabri de o civarda...

Ferîdüddîn-i Attar hazretleri kimdir dersiniz?

Bu zat, Hz. Mevlânâ daha çocukken ondaki ışığı ilk gören büyük veli. Mevlânâ'nın "üstadım" dediği zat...

Hz. Mevlânâ henüz küçük yaşlarda iken babası Muhammed Bahaüddin Velled ile Horasan'dan göç ettikleri sırada Nişabur'a gelmiş ve Ferîdüddîn-i Attâr ile görüşmüşler. Ferîdüddîn-i Attâr, Mevlânâ'yı görür görmez onun dehasını keşfetmiş ve:

"Onun kalbinden çıkacak olan aşk ateşi bütün âleme yayılacak!" buyurmuş.

Bir müddet onun evinde misafir olmuşlar ve aralarında uzun sohbetler cereyan etmiş. Mevlânâ bir gece rüyasında, “nur yüzlü bir zatın kendisine altı dallı bir gül fidanı verdiğini” görmüş. Rüyasını babası Bahaüddin Veled’e anlatınca, o şöyle tabir etmiş:

“Altı dallı gül, senin altı ciltlik bir kitap yazacağına işarettir”

O sırada orada olan Ferîdüddîn-i Attâr hazretleri de:

“Altı dallı güle kavuşuncaya kadar bu kitapla meşgul olursun” diyerek, Mevlânâ’ya **“Esrarnâme”** isimli kitabını hediye etmiş. Mevlânâ, üstadının kendisine hediye ettiği bu kitabı hayatı boyunca yanından ayırmamış ve o kitap adeta ona yol göstermiş. Hayatı boyunca hatıralarını taşıdığı Feridüddin Attar hazretleri için daha sonraki dönemlerde şöyle buyurmuş:

“Attar, aşkın yedi şehri gezdi de, biz ancak bir sokağının dönemecindeyiz.”

Feridüddin-i Attar hazretleri aynı zamanda meşhur **Tezkiret-ül-Evliyâ, Mantık-ut-Tayr** gibi birçok kıymetli eserin de müellifidir.

Bu büyük zat Moğolların meşhur istilasında şehit düşmüş ve bu gün Nişabur’da kabrinin bulunduğu yere defnedilmiştir.

Horasanda Şeyhler Şeyhi

Feridüddîn-i Attar hazretlerinin kabrini ziyaret ettikten sonra tekrar yola çıktık. Takriben yüz yirmi km. kadar daha gittik ve **Meşhed** (Tûs) şehrine geldik.

Ebu Ali Fârmedî (Kuddise Sirruhu)

Burası artık İran’ın en doğusu diyebilirim. Yani altmış km. kadar daha gitsek Türkmenistan sınırına geleceğiz.

Ve Horasanda şeyhler şeyhi olarak bilinen **Ebû Ali Fârmedî** hazretlerinin kabrini ziyaret

ettik. Altın silsilenin sekizinci halkasını oluşturan bu büyük veli, kendisinden sonra mânevî emaneti bıraktığı **Yûsuf-u Hemedânî**’yi yetiştirmiştir.

Ayrıca **Huccetü’l-İslâm** İmâm-ı **Gazâlî**’nin de şeyhidir. İmâm-ı Gazâlî ondan istifâdeyle kemâl bulup yüksek derecelere kavuşmuştur.

Selçuklu Devleti’nin meşhur veziri **Nizâmü’l-Mülk** ve zamanın devlet erkânı Ebû Ali Fârmedî hazretlerine çok hürmet ederdi. Nizamü’l-Mülk’ün makamına gelince, o büyük vezir derin bir hürmetle ayağa kalkar ve O’nu kendi makamına oturturdu.

Ebu Ali Fârmedî hazretlerinin kabri, uzun sütunlarla yükseltilmiş kubbesi olan ve merdivenlerle çıkılan bir türbe.

Bu türbe, etrafında birçok kabirlerin olduğu bir kabristanda bulunuyor. Ve oradaki diğer kabirlerin başındaki mezar taşlarına, o mezarda yatanların resimlerini yapmışlar.

Biz kabri ziyaret için gittiğimizde, orada Türkmenistan'dan gelen başları sarıklı, Çeştiye Tarikatı'na mensup bazı kardeşlerimizle karşılaştık.

Onlar da bu büyük veliyi ziyarete gelmişler. Kabrin başında birlikte yâsinler okuduk, dualar ettik. Ziyaretten sonra da orada cemaatle akşam namazlarımızı eda ettik, daha sonra da kucaklaşıp oradan ayrıldık.

İmâm-ı Gazâlî'nin İçler Acısı Kabri

Ve büyük allame İmâm-ı Gazâlî'nin kabrini ziyaret etmek üzere yola çıktık...

İmâm-ı Gazâlî'nin Selçuklular döneminde yapılan türbesi geçmişte yaşanan sel felaketleri nedeniyle kaybolmuş. İranlı yetkililer tarafından yapılan kazı çalışmaları sonucu mezarı bulunmuş, fakat herhangi bir onarım yapılmamış, sadece etrafı tellerle çevrilerek koruma altına alınmış.

Yakın zamanda Türkiye'den İran'a giden bazı heyetler, Türk konsolosluguyla irtibatlı olarak İmâm-ı Gazâlî'nin Meşhed (Tûs) daki mezarına, şanına uygun bir

türbe yapılması konusunda girişimlerde bulunmuşlar. Fakat bir netice vermemiş olacak ki, kabir hala bakımsız bir halde...

Ziyarete gittiğimizde adeta şok olduk ve çok üzüldük. Şehrin dışında, pek fazla evlerin olmadığı ücra bir noktada olan kabir, maalesef çok bakımsız ve metruk bir haldeydi.

Hatta kabrini tahrip etmişlerdi. Yani kabrin bakımsız olması bir yana, birileri özel olarak kazma veya balyozla vurarak kabrin etrafını çevreleyen taşları kırıp dökmüştü. İnanın içimiz acıdı.

Bu çirkin manzarayı görünce, bize rehberlik yapan ve Ehli Sünnet olan kardeşimiz de çok şaşırды ve; "evvelce böyle bir tahribatın olmadığını, büyük bir ihtimalle bunun, Sünnî ve Şiileri birbirine düşürüp çatıştırmak için yapılmış bir provokasyon" olabileceğini söyledi.

Tabi sebep ne olursa olsun, ilim dünyasına damga vurmuş böyle bir âlimin kabrine karşı bu denli ilgisiz ve duyarsız olmak, hiçbir mazeretle açıklanamaz.

İmam-ı Gazali'nin içler acısı kabri

Gerçi böyle yapmakla o büyük allâmenin itibarını kimse düşüremez. Zira o, hayatı boyunca sünnet-i seniyyenin ihyâsı, batıl inançların, bid'at ve hu-rafelerin kaldırılması için mücadele etmiştir.

Bütün batıl ve sapkın fikirlerin karşısında muhkem bir kale gibi durmuş, yazdığı yüzlerce eseri, yetiştirdiği binlerce talebe-
siyle, tüm sapık akımların önünü kesmiş olan büyük bir Ehli Sünnet âlimidir. Ve İslam âleminde sadece ona **Hucce-tü'l-İslam** denmiştir.

İmam Ali Rıza hazretlerinin türbesi

divanında bu beyit bulunmaktadır. Hatta kabrini ziyaret ettiğimizde, duvarda asılı bir levhada bu beytin farsça yazılı olduğunu gördük. Farsçayı çok iyi bilen rehberimiz, bu levhayla birlikte, duvarda asılı diğer levhalarda bulunan bu zatın farsça beyitlerini de okuyup açıkladı ve; **“Gel, gel, ne olursan ol yine gel”** sözünün Mevlânâ'ya değil, Ebu Said Ebu'l-Hayr'a ait olduğunu, o da teyid etti.

İmam Ali Rıza

(Rahmetullahi aleyh)

İmamiyye'ye göre on iki imamın sekizincisi, Muhammed Cevâd Takî'nin de babasıdır. **Nesebi**; Ali Rızâ bin Mûsâ Kâzım bin Câfer-i Sâdık bin Muhammed Bâkır bin Ali Zeynel Âbidîn bin Hüseyin bin Ali bin Ebî Tâlib'dir (Radiyallahü anhüm)

İmam Ali Rıza hazretleri, hem zahiri hem de batını ilimlere sahip zülcenâhayn olan çok büyük bir alim idi. Hangi ilimden olursa olsun, sorulan her meseleye muknâ cevaplar verirdi. Bayezid-i Bistâmî ve Marûf-u Kerhî gibi büyük veliler, Peygamber torunu İmam Ali Rıza hazretlerinin sohbetlerinden çokça istifade edip kemal buldular.

Ebu Said Ebu'l-Hayr

(Kuddise sirruhu)

Evlîyânın büyüklerinden olan bu mübarek zatın kabri de **Mihene** (Meyhene)'de bulunuyor. Ebu Ali Fârmedî hazretleri, henüz Ebu Hasan-ı Harakânî hazretlerini tanımadan önce bu zatın hizmetinde bulunmuş ve kendisinden çok istifade etmiştir.

Nice Hristiyanın Müslüman olmasına vesile olan keramet ehli bir velidir. Hatta Mevlânâ Celaledin-i Rûmî hazretlerine nispet ettiğimiz;

Gel, gel, ne olursan ol yine gel,

İster kafir, ister mecusî, ister puta tapan ol yine gel,

Bizim dergahımız, ümitsizlik dergahi değildir,

Yüz kere tövbeni bozmuş olsan da yine gel!

Sözlerinin, bu zata ait olduğu söylenir. Zira bu beyit Mevlânâ'nın eserlerinde yoktur, ancak Ebu Said Ebu'l-Hayr'ın

İmam Ali Rıza hazretleri hicri 153 yılında Medîne’de doğmuş ve 50 yaşlarında Meşhed’te vefât etmiştir, kabri de oradadır.

Meşhed şehri, İran’ın ve Şii dünyasının kalbinin attığı yerdir, denilse yanlış olmaz. Aynı zamanda burası önemli bir dini merkez olarak da kabul edilir. Çünkü on iki imamdan biri olan ve kabri İran topraklarında bulunan tek imam olan İmam Rıza hazretleri, burada medfun... Ve kabrinin bulunduğu Kompleksin yer aldığı bölge, şehrin adeta kalbinin attığı yer. Çarşı alanları, alışveriş merkezleri, oteller ve restoranlar genelde bu bölgede bulunuyor. Hatta Meşhed’de bütün yollar İmam Rıza Türbesine çıkar, denilebilir.

Kabrin bulunduğu Kompleks, gerçekten çok etkileyici... Altın kaplamalar, muhteşem cam işçiliği, göz alıcı altın kubbeler, çok güzel işlenmiş minareler insanı hayran bırakıyor. Ve yoğun bir ziyaretçi akını var, türbenin içi adeta insan seli. Türbenin duvarlarına yüzünü sürenler, kapıları öpenler, ağlayanlar... Hele İmam Rıza’nın bulunduğu türbeye yaklaşmak, kalabalık sebebiyle hiçte kolay değil.

Huzur üzere, edeple o büyük imamın kabrini de ziyaret ettik.

Orada tarifi imkansız manevi duygular yaşadık. Dualar ettik... Rabbim hepimizi O’nun büyük cediti Muhammed Mustafa (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)’in şefaatine mazhar eyesin. Amin!..

“İsfahan Nısf-ı Cihan”

Ve ertesi gün sabah erkenden uçakla İsfahan’a gittik. Adeta tarih kokan İsfahan Şehri’ni görmek bile, o bölgenin tarihi zenginliğini insana hissettiriyor.

İran’da bu şehri övmek için söylenmiş olan ve çok sık duyacağınız bir söz var;

“İsfahan nısf-ı Cihan” yani “İsfahan’ı görmek Cihanın yarısını görmektir” manasına gelen bir söz. Tabi İsfahan’ı gezip gördüm.

Her ne kadar dünyanın yarısını gezdiğim hissine kapılmasam da, dünyada mutlaka gezilmesi gereken şehirlerden biri olduğunu söyleyebilirim.

Tebrizliler herhalde bu sözü biraz kıskanmış olacaklar ki; “İsfahan nısfı cihan Eğer Tebriz **nebaşet**” demişler. Yani, İsfahan Cihan yarısıdır ama Tebriz olmasaydı.

Nakş-ı Cihan Meydanı

Eğer İstanbul Nebaşet

O sözü söyleyenler şayet İstanbul'u görselelerdi, o zaman "İsfahan nısfı cihan Eğer İstanbul Nebaşet" derlerdi. Yani "İsfahan Cihan yarısıdır ama eğer İstanbul olmasaydı."

İstanbul hakikaten de Medeniyetlerin Beşiğidir. Doğu ile Batının, Asya ile Avrupa'nın buluştuğu; İmparatorluklara başkentlik yapmış, birçok ünlü ressamın tablolarına resim, ünlü şairlerin şiirlerine konu olmuş kültürel değerleri olan kadim bir şehirdir.

Sultanahmetiyle, Ayasofyasıyla, yüzyıllara meydan okuyan camileriyle, Bizans'tan kalan Yerebatan Sarnıcıyla, Topkapı Sarayı'yla adeta tarih kokan; Boğazıyla, Haliçiyle, Adalarıyla doğal güzellikleriyle emsalsiz bir şehirdir İstanbul...

Elbette İstanbul'umuzun yeri bir başkadır ama İsfahan da birçok medeniyetin ya başkenti ya da büyük şehri olmuş, birçok sanat ve bilim dalında dünyanın sayılı merkezlerinden biri haline gelmiş bir şehir. Asya, Anadolu, Mezopotamya gibi topraklara hakim bir konumu var. Yani oraya boşuna "İsfahan cihan yarısıdır" dememişler.

Geniş bulvarları, devasa köprüleri, sarayları, göz alıcı kubbeleri, İslami motiflerle bezenmiş camileri ve minareleriyle tarihi eserlerle donatılmış, İslâm medeniyetini tarihten günümüze taşıyan efsane bir şehir İsfahan. Adeta bir açık hava müzesi diyebiliriz...

Nakş-ı Cihan Meydanı

Şah Abbas, İsfahan Şehrini başkent yapmaya karar verince, devletin gücünü gösterecek eşi benzeri olmayan bu büyük meydanı yaptırmış.

Bu gün bile burası için, "dünyanın en büyük ikinci meydanı" deniyor.

Meydan derken, öyle orta yerde boş bir arazi değil. Dev bir dikdörtgen düşünün, etrafı iki katlı kemerli yapı ile çevrilmiş ve yan yana dizilmiş yüzlerce dükkândan oluşan büyük bir kapalı çarşı... Buradaki dükkanları bile bir günde gezmek mümkün değil.

Ortası ise alabildiğine yemyeşil çimenler, çiçekler ve ağaçlarla bezenmiş bakınca insana huzur veren büyük bir meydan... Bu meydan, insanların gece geç vakitlere kadar dinlendiği, gezdiği, oturup piknik yaptığı, çevredeki dükkânlardan alışveriş ettiği muhteşem bir yer.

Nakş-ı Cihan Meydanı'nın batı yakasında da **Âli Kapı Sarayı** var. Burası bizim **Bab-ı Âlî**'ye tekabül ediyor.

Hükümet kapısı veya o devrin **Beyaz Sarayı** diyebiliriz. Buranın on sekiz sütunlu balkonu tüm meydana hakim konumda.

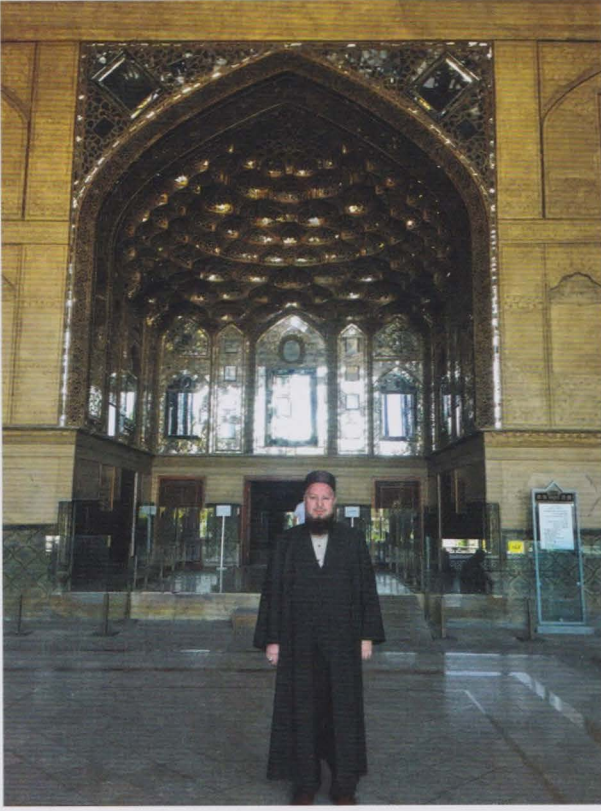
Yapıldığı tarihten beri neredeyse hiç değişmemiş olan bu meydan, aynı zamanda **UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi**'nde yer almaktadır.

Çehel Sütun/Kırk Sütun Sarayı

İsfahan'daki en önemli yerlerden biri olan Çehel Sütun Sarayı'ndan da kısaca bahsedelim:

"Çehel" Farsça "**kırk**" demek. Sütun ise bildiğimiz sütun. Kırk Sütun Sarayı'nın ön cephesinde, yirmi adet ahşap sütun bulunuyor.

"O halde niçin kırk sütun denmiş?" diye sorarsanız, sebebi şu; sarayın hemen önünde büyükçe bir havuz var.

Çehel Sütun Sarayı

Yirmi sütunun gölgesi havuza yansıdığı için kırk tane sütun gözüküyor, onun için bu ismi almış. Yani sütunların yirmisi sarayın önünde, yirmisi de suyun içinde...

Şah'ın, gelen misafirlerini ve yabancı devlet adamlarını ağırladığı bu saray, şu an müze... Sarayın içindeki duvarlarına, İran'ın tarihiyle ilgili çeşitli olaylar resmedilmiş, o bölgede yapılan savaşların figürleri yapılmış.

Özellikle Şah İsmail'in, Çaldıran Savaşında **Yavuz Sultan Selim**'e mağlup oluşunu tasvir eden minyatür dikkatimi çekti.

Çünkü bizim tarih kitaplarında Yavuz Sultan Selim'in resmi sakalsız olarak basıldığı hepimizin malumu... Oysa Çehel Sütun **Sarayı**'nın duvarında bulunan ve o devirde yapılan resimde ise, Yavuz Sultan Selim'in bir tutam, sünnete uygun sakalı var.

Şah İsmail ise o resimde pala bıyıklı, tam da bizim tarih kitaplarındaki Yavuz Selim diye basılan resim gibi resmedilmiş.

Sizin anlayacağınız; bizim tarih kitaplarındaki resmin, aslında Sultan Selim'e değil, Şah İsmail'e ait olduğunu, yüzyıllar önce Çehel Sütun Sarayı'nın duvarına işlenen bu figürler teyid ediyor.

Yavuz Sultan Selim han; **"Yirmi dokuz seferim var. Rasûlüllah'dan işaret görmeden, bir tane sefere çıkmış değilim"** diyen bir peygamber aşığıdır. Peygamberine böylesine aşık ve Onunla manen irtibatlı olan bir sultanın, hem sîreti, hem de suretiyle Ona benzeyeceğine şüphe yoktur.

Kıymetli Okurlarım!

İran izlenimlerimi kısa kısa anlatmaya çalıştım. Elbette dolu dolu geçen dört gün, gezdiğimiz onlarca ziyaret mahalini birkaç sayfaya sığdırmak mümkün değil. Ama insan bu tür yolculuklarda gerçekten ibret alıyor, dünyanın geçici olduğunu daha iyi idrak ediyor. Nice devletler, imparatorluklar, hanlıklar kurulmuş ve yıkılmış; yeryüzünden nice krallar, şahlar, hanlar gelip geçmiş. Fakat birçoklarının ne isimleri ne de esâmeleri okunmuyor. Göçüp gitmişler ama şimdi, iyi ya da kötü yaptıkları amelleriyle baş başalar.

Bizler henüz hayattayken, imkan ve fırsatımız varken ahiret azıklarımızı şimdiden tedarik etmeye gayret edelim. Çünkü yolumuz uzun, yükümüz ağır. Önümüzde nice meşakkatli merhaleler bizi bekliyor.

Rabbim ahiret azıklarımızı bu dünyadan tedarik etmek nasip eylesin, geride hayırla yad edileceğimiz güzel eserler bırakabilmeye bizleri muvaffak eylesin.

Fi emanillah!

Bir Sahâbîyi Tanıyalım

ZEYNEB BİNTİ CAHŞ

(Radiyallâhü Anhâ)

-2. Bölüm-

Hz. Zeynep (Radiyallahü anha) Resûlullah'ın emrine itaat etmek için Hz. Zeyd (Radiyallahü anh) ile evliliğe razı olmuştu. Ancak bir türlü kalbi ona ısınamamış ve aralarında bir sevgi bağı oluşmamıştı.

Bir yıl kadar süren bu evlilik hayatı, her iki tarafa da mutluluk getirmedi. Bu izdivaç ikisinin de istekleri dışında olduğu için eşler arasında ülfet ve muhabbet meydana gelmedi. Hz. Zeyneb dindar ve Allah'tan korkan bir kadın olmasına rağmen, o devrin gelenek ve göreneklerinin de etkisiyle, azatlı bir köle olan kocasını kendisine denk görmüyor soyu, güzelliği ve asaletiyle iftihar ederek zaman zaman kocasını incitecek sözler söyleyebiliyordu.

Hz. Zeyd (Radiyallahü anh) bir gün Peygamber Efendimizin yanına gelip bu evliliği daha fazla yürütemeyeceğini söyleyerek:

- Ya Resûlellah! Ben eşimden ayrılmak istiyorum, dedi. Peygamber Efendimiz:

- **Ondan niçin ayrılacaksın, kendisinden şüpheleneceğin bir şey mi gördün?**

diye sorunca, Hz. Zeyd şöyle cevap verdi:

- Hayır Ya Resûlellah! Şüpheleneceğim bir şey görmüş değilim. Ondan hayırdan başka bir şey görmedim. Fakat o soylu bir aileden geldiği için, kendisini şerefçe üstün görüp bununla alakalı bazı şeyler söyleyerek dili ile de beni üzüyor.

Efendimiz (Sallallahü Aleyhi ve Sellem) bundan çok müteessir oldu ve ona şu tavsiyede bulundu:

- **Zevcenin nikâhında tut, onu boşama! Allah'tan kork!**

Efendimiz böyle söyleyerek, kişinin hanımını boşamasının basit bir şey olmadığını, Allah katında bir mesuliyeti olduğunu ifade etmişti. Nitekim bir hadis-i kudsî'de şöyle buyrulmuştur:

“Allah'ın helâl kıldıkları arasında en sevmediği şey boşamaktır.”

Dolayısıyla Efendimiz, Hz Zeydin bu isteğini onaylamamış ve eşini tutmasını, boşamamasını tavsiye buyurmuştu. Zeyd b. Harise bu tavsiye üzerine **“peki”** deyip gitti. Ama aile içindeki huzursuzlukları bir türlü bitmedi. Zira Hz. Zeyneb'in, Kureyşten ve soylu bir aileden olması sebebiyle kendisini Hz. Zeyd'e karşı denk görmeme konusundaki tavırları devam ediyordu. Ayrıca aralarında mizaç yönünden de farklılıklar vardı, bu yüzden manevi bir geçimsizlik ve bir huzursuzluk söz konusuydu.

Aslında Efendimiz (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*)'in Hz. Zeyd hakkında çok övgüleri vardır. Onun hakkında:

“O gerçekten komutanlığa layıktır. Ve gerçekten de en çok sevdiğimdir.” buyurmuştur. Mute Savaşı'nda İslam Ordusu'nun komutanı olarak, düşmanla müthiş bir savaşa girişmiş, adeta destan yazarak şehid olmuştur.

Yani Hz. Zeyd liderlik vasfına sahip, cenk meydanlarında müthiş bir asker, alicenap ve küçük görülmeye asla tahammül edemeyecek karakterde olan yüksek bir şahsiyettir. Birçok kadının kendisiyle evlenmeye can atacağı meziyetleri olan asîl bir fitrata sahip önemli bir sahabedir.

Fakat Resûlullah'ın tavsiyelerine rağmen Hz. Zeyneb'le olan evliliği yürümedi. Dolayısıyla Hz. Zeyd, evlendikleri günden beri devam eden geçimsizlik sebebiyle yürümeyen bu evliliği daha fazla sürdürmedi ve bitirmeye kesin olarak karar verdi. Neticede hanımı Hz. Zeyneb'i boşadı.

Evlatlık Müessesesinin Kaldırılması

Hz. Zeyneb (*Radyallahü anha*)'nın gerek Efendimiz'in azatlı kölesi Hz. Zeyd'le, gerekse daha sonra da Peygamber Efendimizle evlenmesinde ilahi hikmetler vardı. Onun evliliğiyle, Cahiliyet Dönemine ait adet ve gelenekleri kaldıran bir takım hükümler ortaya konmuştu.

Cehalet devrinin kalıplaşmış kökleşmiş ve gelenek haline gelmiş olan yanlış uygulamalarından bir tanesi de evlatlık meselesiydi. Yani o devirde bir kimse, herhangi birini evlat edinirse halk o çocuğu, onu evlat edinen kimsenin adıyla anardı. Ve evlatlıklar, öz oğul gibi telakki edilerek o kimsenin mirasından dahi faydalanırdı. Nitekim Hz. Zeyd'de önceleri Zeyd bin Muhammed diye anılırdı.

İslam yanlış olan her şeyi temelinden değiştirip kendi sistemini ve kurallarını yerleştirdiği gibi, bu yaygın olan yanlış adeti de değiştirdi. Nitekim bu konuda âyet-i kerime nazil oldu:

“...Allah-u teala, evlatlıklarınızı da (neseben olan) oğullarınız yerinde saymadı. Bunlar sizin ağızlarındaki boş sözlerdir. Allah hakkı söyler ve O doğru yola hidayet eder. Onları (evlatlıkları) öz babalarına nisbetle çağırın. Allah katında bu daha doğrudur. Eğer babalarının kim olduğunu bilmiyorsanız, o halde onlar dinde kardeşleriniz ve dostlarınızdır...” (Ahzab: 4-5)

Bu âyetler nazil olunca artık azatlı köleler ve evlatlıklar, öz babaları adına iade edildiler. Öz babaları bilinmeyenler ise eski efendilerine dinde dost ve kardeş oldular.

Hız. Zeyd’de bundan böyle “Zeyd b. Muhammed” diye değil, öz babasına nispet edilerek **Zeyd bin Harise** diye çağırılmaya başlandı.

Yine cahiliyye adetlerine göre, bir kimse evlatlık edindiği oğlunun boşadığı hanımıyla evlenmesi yasaktı. Çünkü evlatlık edindikleri kimseleri öz evladı gibi kabul ettiklerinden, evlatlıklarının hanımlarını da kendi gelinleri gibi görürlerdi. Halbuki evlatlıklar öz evlat olmayınca, onların hanımları da kendi gelinleri olmuyordu.

Yüce İslam Dini her şeye damgasını vurduğu gibi bu meseleye de damgasını vuracak, nesillerin karışmasına ve bozulmasına sebebiyet verebilecek bu geleneği ve yanlış anlayışları kökten kaldıracaktı. Ama belki de en zoru, bu yaygın ve yanlış geleneği kaldırmak olacaktı.

İslamın bu hükmü zihinlere iyice kazınsın ve işin ciddiyeti anlaşılсын diye, bu en zor geleneği Resûlullah bizzat Kendi şahsında tatbik ederek değiştirecekti.

Nikâhları Allah’ın Emriyle Kılıldı

Hız. Zeyneb (*Radiyallahü anha*)’nın iddeti (boşandıktan sonra beklemesi gereken süre) dolmuştu. Bir gün Resûlullah (*Sallallahü Aleyhi ve Sellem*), Hız. Aişe (*Radiyallahü anha*) ile sohbet ettiği esnada vahiy geldi. Daha sonra vahiy hali Kendisinden açılınca Efendimiz tebesüm ederek: “Kim gidip Allah’ın onu Bana gökte nikahladığını müjdeler?” buyurdu. Ve nazil olan bu İlahi fermanı tilavet etti. Mevla şöyle buyurmuştu:

“Ey Resûlüm! Hatırla o zamanı ki, Allah’ın kendisine nimet verdiği, Senin de yine (kölelikten azat etmek suretiyle) kendisine lütufta bulunduğun zata (Zeyd b. Harise’ye) Allah’tan kork! (zevceni tut, boşama) diyordun da, Allah’ın açığa çıkaracak olduğu şeyi (onun eşiyle boşandıktan sonra Seninle nikahlanacağı hususundaki ilahi emri) içinde gizliyor, insanlar(ın dedikodusun) dan çekiniyordun. Halbuki Allah Kendisinden korkmana daha çok layıktır.

Vakta ki Zeyd, o kadından ilişkisini kesti. Onu boşadı. Biz onu Sana zevce yaptık. Ta ki oğullukların, kendilerinden ilişkilerini kestikleri zevcelerini almakta müminler üzerine günah olmasın. Allah’ın emri yerine getirilmiştir. (Ahzab: 37)

Âyet-i kerimelerden açıkça anlaşılacağı gibi, Cenâb-ı Hak, Hız. Zeyneb’i zevce olarak alması için Resûlullah’a emir buyurmuştur. Resûlullah da bu ilahi emre uyarak Hız. Zeyneb’i zevceliğe almıştır.

Âyet-i kerimedeki **“Biz onu sana zevce yaptık”** beyanı, bu nikâhın bir akdi semavi olduğuna açıkça delâlet etmektedir.

DEVAM EDECEK

Bir adam Kâ'be'yi tavaf ederken devamlı:

“Ey doğrulara yardım eden, haramlardan sakınanları ziyadesiyle koruyan Allâh'ım!..” diye dua ediyordu. Ona sordular:

- Her makamın bir duası vardır. Ama sen hep aynı duayı yapıyorsun, bunun sebebi nedir?

Adam derin bir iç çekerek, sebebini anlatmaya başladı:

“Bundan yıllar önce, hac farızamı yerine getirmek için bu mübarek topraklara gelmiştim. Bol bol ibadet edip Allah'ın beytini tavaf ediyordum. Bir keresinde tavaf esnasında ayağıma bir şey takıldı, eğilip onu aldım. Bir de baktım ki, içinde bin altın bulunan bir kese... Gözlerim kamaştı, çünkü ben bu kadar altını ömrüm de ilk defa bir arada görüyordum. Hayatım boyunca yemeden içmeden çalışıp çabalasam, bu kadarını biriktiremezdim.

Bu, benim için çok büyük bir imtihandı. Nefis ve şeytan boş durmuyor; “bu altınlarla hayatın kurtulur,

bundan böyle zengin bir hayat yaşamak senin elinde” diye bana vesvese veriyordu.

İmânım ise, “aklını başını topla! sen hacı olmaya gelmişken, hırsız olarak mı geri döneceksin? Bu para haram, hemen sahibini bul ve teslim et!” diye haykırıyordu. İki ara bir derede kalmıştım. Bir taraftan şeytanın vesvesesi, diğer taraftan imanımın sesi...

Ben böyle mücâdele içinde iken, bir ses duyuldu

- Ey Allahın misafirleri! Allah için bana kulak verin! İçinde bin altın bulunan kesemi kaybettim. Kim bulduysa Allah rızası için getirsin, ona elli altın hediye edeceğim!

O anda kararımı verdim. **“Haram olan bin altından, helal olan elli altın hayırlıdır.”** diyerek keseyi sahibine teslim ettim. Adam çok sevindi, bana dualar etti ve elli altını verip; **“bu altınlar ananın ak sütü gibi helal olsun”** dedi.

Ben daha sonra bir gün çarşıda gezerken, eli ayağı düzgün asil görünüşlü bir Arap kölenin elli altına satıldığını gördüm. Hemen onu satın aldım, aslında niyetim onu kurtarmaktı. Ve ona bir köle gibi değil, bir arkadaş hatta bir kardeş gibi davrandım.

Günün birinde bu kölenin yanına, iyi giyimli zengin görünümlü bir kısım Araplar geldiler. Onu arayıp sormuşlar ve yerini öğrenip gelmişler. Köleyle gizlice bir şeyler konuştular.

Ben köleye onların kim olduğunu ve gizlice neler konuştuklarını sordum. Saklamadı ve olduğu gibi anlattı:

- Ben Mağrip sultânının oğluyum. Kısa bir zaman önce babam, komşu ülkenin melikiyle savaş edip mağlup oldu. Beni de esir alıp buralarda sattılar. Babam, beni bulup esaretten kurtarsınlar diye bu adamlara elli bin altın verip göndermiş. Bak, ben senin çok iyiliğini gördüm. Sen bana köle gibi değil bir kardeş gibi davrandın. Şimdi sana diyeceğim şu ki, sakın beni elli bin altından aşağı geri verme...

Gerçekten de kölenin dediği gibi oldu ve elli bin altına o adamlara köleyi sattım. Birden bire öylesine zengin olmuştum ki, bu parayla istediğim işi kurabilir, istediğim ticareti yapabiliyordum. Ve daha sonra ticaret merkezi olan Bağdat'a gidip orada çok büyük bir mağaza açtım. Kısa bir zaman sonra da, herkesin sevip saydığı Bağdat'ın önemli tüccarlarından biri oldum.

Her şeyim vardı, imkanlarım genişti ve sıra evlenmeye gelmişti. Şöyle helal süt emmiş, salih bir hatun bulup evlenmeye karar verdim. Bana yardımcı olurlar düşüncesiyle güvendiğim yakın dostlarıma bu meseleyi açtım.

Bir zaman sonra bir tanıdığım geldi ve bu mesele hakkında şöyle dedi:

- Bir tüccar dostum vardı, şimdi sizlere ömür vefat etti. Onun ay parçası bir kızı var, şimdi o bana emanet. Onu boğazından haram lokma geçmemiş bir adamla evlendirip baş göz etmek istiyorum.

Madem evlenmeye niyetin var, bu hanım kızı sana alalım, dedi.

Ben de memnuniyetle kabul ettim. Fazla uzatmadan evlilik hazırlıklarını yaparak evlendik.

Kız benim evime gelirken adeta bir servetle geldi. Çeyiz olarak öylesine kıymetli şeyler ve o kadar çok eşyalar getirdi ki şaşırımdı kaldım. Ama en çok şaşırtan da şu oldu; çeyiz olarak getirdiği eşyalar içinde birtakım tabaklar vardı.

O tabakların üzerinde içi altın dolu keseler vardı. Hepsinin üzerinde de “**bin altın**” yazılıydı, fakat birinde “**dokuz yüz elli altın**” yazılıydı. Bunun sebebini sorduğumda bana şöyle cevap verdi:

- Rahmetli babam hacca gittiğinde, Beytullah'ı tavaf ederken bu keseyi Har-em-i Şerif'te düşürmüştü. Bu keseyi bulan bir helâlzâde getirip keseyi babama iâde edince, elli altını ona müjde olarak vermiş. İşte bu kesedeki altınlar, ondan geriye kalanlardır.

Bunun üzerine ben Allâh'a şükrettim. “Bunlar doğruluk ve iyiliğin bereketi” diyerek başımdan geçen olayı eşim olacak bu hanıma tek tek anlattım. Böylece huzur ve saâdetimiz daha da ziyadeleşmiş oldu!..

Şimdi onunla beraber hacca geldik. İşte devamlı; “**Ey doğrulara yardım eden, haramlardan sakınanları ziyadesiyle koruyan Allâh'ım!..**” diye dua etmemin sebebi, başıma gelen bu olaydır.

DR. İHSAN ŞENOCAK

KADIN, CÂMİ, CEMÂAT ve ÖZGÜRLÜK

İslâm, insanın dünyaya günahsız geldiğini kabul eder ve ona günah işlemeyen nasıl yaşayabileceğinin yolunu gösterir. Fıtratındaki kodlara uygun olarak kadını kadın, erkeği de erkek olarak kalmaya davet eder.

Kendi olabilen kadın ve erkek, sahip oldukları farklılıklar içerisinde daimi ve izafî görev alanlarında, varoluşlarının gereğini îfa ile sorumludur. Sorumluluk şuuruna sahip insan, imanı ve ameliyle önce kendinin Cennet yolunu emniyete alır, sonra da tebliğ ile muhataplarının kurtuluşu için çalışır.

Erkek baba, kadın ise annedir. Bu yüzden ne kadın erkektir; ne de erkek kadındır. Çünkü fiziki durumları ve algılayışları itibarıyla farklıdır. Birbirleri üzerinde bu farklılıkları da hissederler. Bir erkek bir kadına, kadına baktığı gibi bakar. Bir kadın da erkeğe, erkeğe baktığı gibi bakar.

Yani hiçbir kadınlıklarından ve erkekliklerinden mahrum değildir.⁽¹⁾

Mahrum olmamalarının hukuki bir kimlik kazanabilmesi ya da memnunlar içerisinde mağdurlar sınıfı oluşmaması için, her şeyi en doğru bilen Allah Azze ve Celle onlar için mahremiyet sınırları tayin etti ve bunlara riayet etmeyi emretti. Erkekle kadının bir araya gelişleri belli ölçülerle kayıt altına alınmıştır. Buna göre her ikisi de gözlerini harama bakmaktan korurlar.⁽²⁾

Kadınlar ziynetlerini açığa çıkarmaz,⁽³⁾ yabancı erkelerle çekici bir eda ile konuşmaz,⁽⁴⁾ yürüyüşlerine hayayı egemen kılar,⁽⁵⁾ açılıp saçılmaz,⁽⁶⁾ üçüncü bir şahsın olmadığı yerde yabancı bir erkekle baş başa kalmazlar. İslâm iki farklı cinsten oluşan insan gerçeğini bu çerçevede ele almış ve emirlerini bu gerçeklik üzerine bina etmiştir.

Tahrîru'l-Mer'e

İslâm, ailede son sözü söyleyen olması cihetiyle ⁽⁷⁾ bir adım öne çıkardığı erkeğe, kadın üzerinde mutlak otorite vermemiş, onları birbirini tamamlayan iki unsur olarak görmüştür. İslâm'ın, kadını sahip olduğu özelliklerle değerlendiren bu bakış açısı, müstağriblerin “Tahrîru'l-Mer'e/Kadını özgürleştirme” hareketinden ya da bizdeki “Hocaya, kocaya, paşaya hayır!” ironisinden çok daha öncedir.

“Kadın kadındır.” diyen İslâm, bugün kadın haklarından bahseden modernizmden çok daha kıdemlidir. Ne var ki yegâne kadınca yaşam tarzının kendisi tarafından önerildiği yalanına yenik düşen modernite, kadın gerçeğini vasat bir ortamda anlama imkanına sahip olamamıştır.

Kadını erkek hegemonyasından kurtarmayı vadeden modernite, ataerkil yapıya karşı tepkisini ortaya koyarken ölçüyü kaçırdığından dolayı, kadını yeni argümanların boyunduruğuna mahkûm etmiştir. Koca hâkimiyetinden kurtardığına inandığı kadını, sanayi devriminin ağır çalışma şartları ile gelen modern müstemlekeciliğe kurban etmiştir.

İslâm tarihine hakim olan kadın tasavvurunun problemlili olduğunu, kadınla alakalı icthadların Kur'an-ı Kerîm'in kadın tasavvurunu yansıtmadığını; bu yüzden “kadını özgürleştirme” hareketinin gölgesinde, kadın lehine orta rezervli bir yenilenmenin kaçınılmaz olduğunu iddia etmişlerdir.

Kur'an-ı Kerîm merkezli bir arınma hareketiyle İslâm geleneğine hakim olan “erkekçe bakış açısı”nın izlerinin silinebileceğini düşünmüşlerdir.

Özgürlükçü Dernekler

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde eş zamanlı olarak -özellikle- İstanbul ve Kahire'de kurulan dernekler vasıtasıyla, “kadını özgürleştirme” hareketi kısmen kurumsallaşmıştır. Dernekler tarafından neşredilen mecmualarda İslâm toplumunda kadının eve hapsedildiği, gerçekte ise Şeriat'ın -adeta- kadının her yaptığına evet diyen “izinler manzumesi”nden ibaret olduğu vurgulanmıştır.

Bu dönemde neşredilen feminist yayımlardan, Osmanlı Müdâfâ-yı Hukûk-i Nisvân Cemiyet'inin yayın organı olan “Kadın Dünyası” dergisi de, diğerleri gibi Batı yanlısı bir yayın politikası izlemekte; yazarlar erkekten yana tavır aldığını düşündükleri İslâm ulemâsına karşı ortak dayanışma platformu oluşturmuş durumda idi.

İlerleyen yıllarda “Kur'an'da Kadın” başlığı altında türâs-ı İslâm'ı tahdîd ve tenkit eden ve yeni kadın imajının nasıl olması gerektiğini savunan eserler kaleme alınmıştır. Bu tür eserlerde -sıklıkla- ayetlerin siyak ve sibakından kopartılarak işlenmesi, rivayetlerin dar anlamda değerlendirilmesi, ulemânın bazı rivayetleri kadınlar aleyhine yorumladıkları gibi uç iddialara ⁽⁸⁾ yer verilmesi, onları ilmî ortamlarda itibarsızlaştırmıştır.

Kadın ve Ev

Kadının özgür olmasını savunan ve bu savunma ile -zımnen de olsa- İslâm'da kadının tutsak olduğunu iddia eden modernistler, evini sadece ibâte için kullanan bir kadın modeli önermişlerdir. Bu yüzden fitne olacak durumlarda kadının camide ibadet etmesinin kerahetine işaret eden icthadları dinî ve aklî temelden yoksun ve yanlı değerlendirmeler ⁽⁹⁾ olarak nitelemişlerdir. ⁽¹⁰⁾

Kadın ve Cami

Kadının cami merkezli bir ibadet hayatının olması gerektiğini savunanlar, Allah Rasûlü ﷺ ve Râşid Halifeler döneminde cami ile iç içe olan kadının, Emeviler döneminden itibaren cami ile münasebetinin giderek zayıfladığını; cinsiyet eşitliği prensibinden uzaklaşarak sosyal, siyasal, ekonomik ve dini hayattaki konularının tekrar sorun haline getirildiğini iddia etmektedirler. (11)

Ne var ki bu iddia şu cihetle tarihi gerçeklerle çelişmektedir: Allah Rasûlü ﷺ Medine’de Mescid-i Nebevi’yi inşa edince ona yakın olmak isteyen Sahâbe, evlerini mescidin çevresine kurmuştu. Evlerin kapıları da mescide açılmakta idi. (12) Bu yüzden erkekler gibi kadınlar da her ne amaçla olursa olsun evlerinden çıktıklarında öncelikle mescide uğramak zorunda idiler. Bu durum kadınların mescit ortamında daha fazla bulunmalarını temin etti. Kadınların ibadetlerini camilerde yapması gerektiğini savunanların delil olarak ileri sürdüğü “Bir kadın sahabinin namazda Allah Rasûlü’nün ﷺ ağzından ‘Kâf Suresi’ni ezberleyecek kadar camide yer alması” meselesi de Medine’deki bu ilk yerleşim şartları çerçevesinde gerçekleşmişti.

Medine döneminin ilerleyen yıllarında mescitle sosyal hayatın münasebeti değişince, evlerin mescide bakan kapıları bizzat Allah Rasûlü’nün ﷺ emriyle kapatılmıştır. Böylece kadınların cami ortamında yer almaları, yeni düzenleme ile sınırlandırılmıştır.

Fakat Hz. Ömer devrinde teravîh namazları cemaatle kılınmaya başlayınca; halife, erkeler için ayrı, kadınlar için de ayrı mekanda farklı imam görevlendirerek onların daha geniş katılımı ile cemaatle namaz kılmalarına imkan hazırlamıştır.

Hz. Ömer’in bu uygulamasında Efenimiz’in kadınlar için camiyi ibadetten daha çok eğitim için kullanması başlıca etken olmuştur.

Nitekim Ebû Saîd el-Hudrî’den gelen şu rivayet bu hususu açıklamaktadır: “(Bir gün) Kadınlar ‘Galebenâ aleyke’r-ricâl/Ey Allah’ın Rasûlü, erkeklerden bize meydan kalmıyor, bize özel bir gün ayırır mısın?’ dediler. Rasûlüllah da onlara bir gün belirledi. Kadınlar o günde Rasûlüllah’ın huzuruna gelir, O da onlara sohbet ederdi. (13)”

Kadınların Allah Rasûlü’ne ﷺ gelip “Galebenâ aleyke’r-ricâl/Erkeklerden bize meydan kalmıyor, bize özel bir gün ayırır mısın?” demelerinden; ‘Erkekler her gün camiye devam ediyor, ilim öğreniyor ve dini meseleleri dinliyorlar. Biz kadınlar zayıfız, onlarla boy ölçüşemeyiz’ (14) gibi bir anlam çıkmaktadır.

Allah Rasûlü’nün bu uygulaması, kadınların mescidi genelde ilim tahsil etmek için kullandıklarını bildirdiği gibi, beş vakit dahil diğer namazlar için de sıklıkla camiye çıktıkları iddiası ile de çelişmektedir.

Kadın sahabilerin cemaate çıkmaları ile alakalı Tahavî şunları söylemektedir: “Kadınların namazgâha gitmeleri İslâm’ın ilk yıllarındadır. Bundan gaye ise, düşman nazarında Müslümanları çok göstermektir.” (15)

Allah Rasûlü’nün ﷺ camiye girmelerinin helal olmadığını söylediği hayırlı kadınların bayram sabahı namazgâha çıkıp arkada durmalarını teşvik etmesi de, bu “çok görünme” fikrini desteklemektedir. İlerleyen yıllarda Müslümanların kemiyet itibarıyla büyük kalabalıklara tekabül etmeleri, kadınların cemaate iştiraklerinin gerekçesini ortadan kaldırmış,

bu yüzden onlar namazları evlerinde kılmışlardır. Ayrıca kadınların mescidi amacı dışında kullanmaları da cemaatten geri kalmalarında etkili olmuştur. Konu ile ilgili Hz. Âişe şöyle demektedir: “Eğer Rasûlullah kadınların (kendisinden sonra) mescitlerde neler ihdas edeceklerini bilseydi, İsrailoğulları’nın kadınları gibi, o da onların mescitlere girmelerini yasaklardı.” (16)

Kadınlar Kapısı

Başlangıçta Mescid-i Nebevi’nin kapısından hiçbiri kadınlara tahsis edilmemişti. Camiye giden kadınların sayısında artış olunca Allah Rasûlü صلی الله علیه وسلم; “Şu kapıyı kadınlara tahsis etseydik.” (17) buyurmuştur.

Sahabe, Allah Rasûlü’nün صلی الله علیه وسلم bu ifadesini delalet cihetiyle tahsis kabul etmiş ve bir daha irşad ya da ifta için kadınlar mescidde iken o kapıdan mescide girmemiştir. Nitekim Abdullah b. Ömer, Efendimiz’in açtığı bu kapıdan ölünceye kadar içeri adım atmamıştır. Eğer diğer sahabiler girdilerse, bu ya namaz vakitleri dışındadır ya da onlar Allah Rasûlü’nden صلی الله علیه وسلم bu konudaki yasaklayıcı hükmünü işitmemişlerdir. (18) Daha sonra Hz. Ömer Allah Rasûlü صلی الله علیه وسلم tarafından kadınlara tahsis edilen bu kapıdan erkeklerin girmesini bütünüyle yasaklamıştır. (19)

Hayır Nerede?

Müslüman kadının cami merkezli bir ibadet hayatı olması gerektiğini savunanlar, kadınların ibadet etmeleri için evlerinin camilerden daha hayırlı olduğu görüşünün bir temenni olduğunu ya da konu ile ilgili hadislerin yorum farklılığından kaynaklandığını, bazı rivayetlerin kadınlar aleyhine yorumlandığını (20) dolayısıyla da kadınların camiye mesafeli durmalarını temin eden anlayışın dinî ve aklî temelden mahrum (21) olduğunu ileri sürmektedirler.

Evin camiden daha hayırlı olduğunu tasrih eden Ümmü Humejd hadisinin ise o sahabinin ailevi sorunlarına matuf olduğunu bu yüzden genelleme ifade etmeyeceğini iddia etmektedirler. Gerçek şu ki kadınlar için evlerin mescitlerden daha hayırlı olduğunu bildiren hadisler yoruma ihtiyaç duymayacak derecede açıktır. Bu durum, Allah Rasûlü’nün صلی الله علیه وسلم eşleri başta olmak üzere diğer bütün kadın sahabiler tarafından da böyle anlaşılmıştır.

Nitekim Efendimiz’in eşleri, cemaatle kılınan namazın ferdi olana nisbetle 27 derece daha faziletli olduğunu bilmelerine rağmen namazlarını mescit yerine, mescide bitişik olan evlerinde eda etmişlerdir. (22)

Ümmü Humejd hadisi de iddia edilenin aksine genelleme ifade etmektedir. Kadınların ibadetlerini nerede yapmalarının daha faziletli olduğunu bildiren ilgili hadis şu şekildedir: “Odalarınızda kıldığınız namaz, salonlarınızdakinden, salonlarınızda kıldığınız binalarınızdakinden, binalarınızda kıldığınız da cemaatle kıldığınız namazdan daha faziletlidir.”(23)

Allah Rasûlü صلی الله علیه وسلم, Ümmü Humejd’e “Salâtuki/senin namazın” şeklinde değil de “salatükünne/siz kadınların namazı” diye hitap etmiş ve bütün kadınları kastetmiştir.

Konu ile alakalı bir başka rivayet ise şu şekildedir: Ümmü Humejd, Allah Rasûlü’ne صلی الله علیه وسلم gelip, O’nunla birlikte namaz kılmayı arzuladığını söyler. Bunun üzerine Efendimiz kendisini anlayışla karşıladığını fakat -ona- odasında kılacağı namazın salondakinden, salondakinin binadakinden, binadakinin aile mescidinden, aile mescidindekinin de Peygamber mescidindekinin daha hayırlı olacağını söylemiştir. (24)

Ümmü Humeyd’le alakalı bu rivayette de ailevi bir nedene işaret eden herhangi bir unsur mevcut değildir. Konu ile alakalı el-İsâbe’deki rivayette ise Ümmü Humeyd bütün kadınlar olarak serzenişte bulunmuş ve “Ey Allah’ın Rasûlü eşlerimiz seninle birlikte namaz kılmamıza engel oluyorlar” deyince Hz. Peygamber bütün Müslüman kadınlara hitaben, iç odalarda kılınan namazın diğer bütün mekanlardan daha faziletli olduğunu bildirmiştir. (25)

Kadın, Cami ve İrşad

Asr-ı Saadet ve sonrası dönemlerde kadın, -iddiaların aksine- ihtiyaç hissetmesi durumunda cami ortamında yer almış, gerek çocukluk gerekse de yetişkinlik döneminde irşat hizmetlerinden faydalanmıştır. “Eşleriniz camiye çıkmak için sizden izin istediklerinde onlara engel olmayınız” hadisi de bunda etkili olmuştur. Fakat tarihin hiçbir döneminde kadın, erkek gibi cami merkezli bir irşat ya da ibadet içerisinde yer almamıştır.

Burada göz ardı edilen bir husus var ki, o da Allah Rasûlü’nün ﷺ “kadının camiye çıkmak için eş ya da velisinden izin alması” gerektiğini belirtmesidir. Kadının, camiye çıkmasının izne tabi olmasının zımında daimi ibadet yerinin evi olduğu gerçeği de vardır. Bunun içindir ki eş ya da veli cami ortamının kadın için müsait olmadığı kanaatine sahipse ona izin veremeyebilir. (26)

Müslüman kadını evinden çıkartıp, tahsil ve iş hayatında erkeğin “paydaşı” yapmayı hedefleyen anlayış, onun rahatsız olacağı ortamlarda bulunmasını “fitne” olarak nitelleyen ulemâya “Eğer fitne iki cinsin bir arada bulunması şeklinde oluyorsa, bunun bedelini sadece kadınlara ödetmek adaletle aykırıdır.” diyerek itiraz etmektedir.

Onlara göre, kadının “arz-ı endâm”ının din adına engellenmesi anlamına gelen bu durum, modern dönem müslüman kadını tarafından, “tecrit” olarak algılanmaktadır.

Konu ile alakalı N. Göle’nin, sözlerini naklettiği bir kadın şunları söylemektedir: “(Müslüman erkekler) sadece haramları öne sürerek kadınları toplumdan soyutlamaya çalışıyorlar. Mesela Müslüman bir erkek, hanımını okula göndermiyor, (hanımı) otobüse binsin istemiyor. Hanımlar açısından haramları öne sürüyorlar...”

Şayet ben bu durumda Allah’ın emirlerini uygulamama noktasında kalıyorsam, bu erkek için de söz konusudur. Onun da otobüse binmesi sakıncalıdır.” (27)

İslâm’ın kadını kadın, erkeği de erkek olarak değerlendiren bakış açısından mahrum olanlar eşitlik adı altında her alanda erkekle boy ölçüşen bir kadın kimliği oluşturmuşlardır. Ne var ki yapay olan bu kimlik, fıtrat realitesine aykırıdır. Nasıl erkek, sahip olduğu özellikler itibarıyla kadınla eşit olamıyorsa; kadın da erkekle eşit olamaz.

Çünkü kadın daha duygusal ve kolay incinen, erkekse daha realist ve güçlü yaratılmıştır. “Ay kardeş” diye konuşan erkekle, muhatabına “Gel buraya azizim!” şeklinde hitap eden kadın tiplerinin garabeti, eşitlik iddialarının ne derece havada kaldığını açıkça göstermektedir.

Cuma namazının erkeklere farz olması, bayram namazının da Cuma kimlere farz ise onlara vacip olması, ayrıca vakit namazlarına sadece erkeklerin devam etmesi geleneği ve mazeretsiz olarak gelemeyenlerin Allah Rasûlü ﷺ tarafından sert bir dille ikaz edilmeleri göstermektedir ki, camiye devam etmesi mutlaka gerekli olanlar erkeklerdir.

Bu durumda “fitne” ifadesinden hareketle kadınlar gibi erkeklerin de camiye çıkma- larını tartışmaya açmak, camiye erkek için daimi ibadet yeri olarak belirleyen Kur’an-ı Kerîm ve Sünnet’le çelişmektedir.

İslâm kadına ev, erkeğe ise cemiyet mer- kezli bir hayat öngördüğünden Kur’an-ı Kerîm kadınlara, “Evlerinizde vakarınız- la oturun.”⁽²⁸⁾ derken; erkeklere de “Yerin sırtlarında dolaşın ve Allah’ın rızkından yiyin.”⁽²⁹⁾ diye emreder.

Buna göre kadın, merkezî yaşam yeri olan evinden cemiyete okumak, okutmak, tedavi olmak, tedavi etmek gibi belli ihtiyaçlar için çıkar ve çıkarken de şu hu- suslara riayet eder: “Eğer sakınıyorsanız, artık sözü çekicilikle söylemeyin ki kal- binde maraz bulunanlar kötü ümide kap- ılınsınlar. Sözü ciddi ve güzel söyleyin. Vakar ve haşmetinizle evlerinizde oturun. Cahiliyye dönemi kadınlarının kırıla dö- küle ziynetlerini göstererek yürüdükleri gibi süslenip yürümeyin.”⁽³⁰⁾

Bu uyarıları dikkate alan fakihler, ayet- ten (Ahzab:33) hareketle şöyle bir hükme varmıştı: “Allah Teâlâ’nın kadınlara, dı- şarıya çıkmaya ihtiyaçları olmadığı du- rumlarda evlerinde oturmalarını emretme- si, boş boş dolaşmalarını da yasakladığı anlamına gelmektedir.” Çünkü kadının ahlakî kriterlere riayet etmeden sokağa çıkması fitneye sebep olur.⁽³¹⁾

Bu ifadelerle dayanarak; fakihlerin, ka- dınları “fitne” olarak nitelediklerini söy- lemek, maksadını aşan bir yorum olur. Çünkü fakihler ne kadına ne de kadının bir ihtiyaç ya da rahatlamak için dışarıya çıkmasına fitne demiyor, bilakis ahlaki kriterlere ve tesettüre riayet etmeden so- kağa çıkmasının fitneye sebep olacağını söylüyor. Metin ve şerh kitapları bütüncül bir bakış açısıyla okunduğunda bu incelik gözden kaçmayacaktır.

Ayrıca İslâmî literatürde fitne sıklıkla “imtihan” anlamında kullanılmaktadır. Nitekim Allah Azze ve Celle, “Şüphesiz mallarınız ve çocuklarınız sizin için bi- rer fitnedir/imtihandır”⁽³²⁾ buyurmaktadır. Buna göre, fakihlerin fitne ifadelerinden kadınların aşağılandığı hükmünü çıkar- mak ayete aykırıdır. Ayrıca fitne kelimesi ile kadınların aşağılanması hedeflenmiş olsaydı, namaz kılamayan hayızlı kadınla- rın ümmetin coşkusuna ortak olma ve ka- labalık görünme gibi gayelerin söz konusu olduğu bayram namazlarında, namazgâh- ların arka tarafında yer almalarına müsaa- de edilmezdi.

Hadislerin Kadınlar Aleyhinde Yorumlandığı İddiası

Modernistler, Müslüman kadının evin- deki ibadeti camiye tercih etmesinin, ulemânın onu akıl ve din açısından eksik bir varlık olarak tanımlayan bazı rivayet- leri Allah Rasûlü’ne ﷺ isnat etmesi ve ilgili rivayetleri kadınlar aleyhinde yo- rumlaması⁽³³⁾ neticesinde oluştuğunu id- dia etmektedir.

Maalesef ki modernitenin buyurgan ak- lının, erkekle esaslı fiziksel farklılığa sa- hip olan kadını, erkeğin olduğu her yerde var olmaya çağırması, bazı Müslümanları mesnetsiz bir şekilde sahîh hadisleri inkar gibi uç ithamlara “evet” diyebilen bir an- layışa esir etmiştir.

Kadının ne olduğu ve nasıl anlaşılması gerektiği ancak Allah Teâlâ’nın yarattığı koordinatlar çerçevesinde tanınmasıyla mümkündür. Buna göre derin bir haya mevzuu olan kadın, annelik vazifesini asıl kabul etmesi şartıyla cemiyetin pek çok noktasında görev alabilir.⁽³⁴⁾ Fakat bu, onun erkelerle aynı özelliklere sahip oldu- ğu anlamına gelmez.

Hadisenin bu boyutuna vakıf olanlar kadının din açısından eksik olduğunu bildiren hadîs-i şerîfin İslâm'ın özünü çatışmadığını da göreceklerdir.

Nitekim Allah Rasûlü ﷺ ilgili hadiste kadının dininin eksikliğinin nede-nini; “hayızlı halinde namaz kılmayıp, oruç tutmaması”⁽³⁵⁾ olarak açıklamıştır. Kadının hayız hâlinde namaz kılmayıp oruç tutmaması, erkeğe nispetle bir eksikliklidir. Fakat bu eksiklik zannedildiği gibi kadın adına bir nakısa değildir. Bilakis bu durumda namaz kılmasının ve oruç tutmasının haram olmasını dikkate alıp haramı terk etmesinden dolayı sevap kazanmaktadır.⁽³⁶⁾ Yani bu durum, kadının bir zafiye-ti değil bilakis sevap kazanmasına vesile olan nev-i şahsına münhasır bir özelliğidir.

Hulâsa

Hicretin ilk yıllarında Mescid-i Nebevi etrafında kurulan evlerin kapıları mescide açıldığından, mescid, Müslümanların hayata açılan meydanları olarak da kullanılmıştır. Evden çıkanlar ilk olarak mescide uğramakta, zihinler cami şuuruyla tevhîd edilmekte, efendiyle kölenin omuz omuza safta duruş halleri camiden sokağa taşınmaktadır. Bu ve benzeri nedenlerden dolayı ilk yıllarda kadınların mescitle münasebeti sonraki yıllara nispetle daha yoğun olmuştur.

Allah Rasûlü ﷺ Medine döneminin ilerleyen yıllarında erkekler için cami, kadınlar için de ev merkezli bir ibadet hayatını teşvik etmiş; özürsüz olarak cemaate gelmeyen erkekleri ikaz ederken, kadın sahabilere evlerinin iç odalarında ibadet etmelerinin kendileri için daha hayırlı olacağını söylemiştir. Bunun içindir ki, Peygamber Mescidi'nin kadın cemaati gün geçtikçe azalmış, evleri mescide bitişik olan peygamber eşleri de namaz için mescide çıkmamışlardır.

Müslüman kadınlar efdal olan evde ibadeti, mübah olan camide ibadete tercih etmişler, mescit olarak evlerini kullanmışlardır. Fakat dışarıda buldukları zamanlarda da vakit namazlarını camilerin kadınlara mahsus bölümlerinde eda etmişlerdir.

Hadiseye naklî ve aklî esaslar yerine, “erkeğe bedel ödetme” gibi tepkisel ya da “kadını özgürleştirme” gibi sloganik yaklaşımlar, mevzunun eleştirel değerini artırabilmek için mevcut kadın-cami münasebetini var olandan farklı gösterme gayreti içerisine girmişlerdir.

İddiaların aksine, kadın Asr-ı Saadet'in son yıllarına oranla günümüzde camide daha fazla bulunmaktadır. Nitekim teravîh namazlarını camilerde kılmakta ve uygun şartlar oluştuğunda da cuma ve bayram namazlarına katılıp ümmetin ortak sevincine tanıklık etmektedir.

Kadınların vakit namazlarını camide kılmaları noktasında ısrarcı davranan, Cuma namazının onlara da farz olduğunu savunanlar, nassa aykırı görüş bildirdikleri gibi toplumun sosyolojik durumunu da göz ardı etmektedirler. Günümüzde birçok köyde vakit namazları bir iki cemaatle kılınmaktadır. Buna göre erkek cemaat olmayan kırsal kesimdeki bir camiye gelen kadın, imamla baş başa namaz kılacaktır. Bu durum, İslâm'ın öngördüğü kadın erkek münasebetine aykırı olduğu gibi, kötü niyetli insanların istismarına da zemin hazırlayacaktır.

Batı uygarlığının kadın sorununu genel-leştirip, İslâm'la aynîleştirmek ne kadar yanlışsa, ondaki sorunlardan kaynaklanan özgürlük problemlerini, İslâm bünyesinde de var farz edip, eğitimden ibadete kadar kapsamlı bir tahrîru'l-mer'e projesi yürütmek de o kadar yanlıştır.

Bu durum sağlam vücudu ilaçla tahrip etmeye benzemektedir.

Ulemânın, belli vakitlerde kadının camide namaz kılmasının mekruh olduğunu neden söylediğini öğrenme ihtiyacı hissetmeyenler, sloganik ifadelerle kadının yarınlarını karartmış, umutlarına da kezzab dökmüş olacaklar.

Dipnotlar

- 1 – Bk. Mülk: 14.
- 2 – Nûr: 30-31.
- 3 – Nûr: 31.
- 4 – Ahzâb: 32.
- 5 – Kasas: 25.
- 6 – Ahzâb: 33.
- 7 – Nisâ: 34.
- 8 – Karen Armstrong, Tanrı'nın Tarihi, (Çev: O. Özel, H. Koyukan ve K. Emiroğlu), Ayraç Yay., Ankara 1998, s.211-212.
- 9 – Bk. Ebû Muhammed Ali b. Ahmed b. Hazm, el-Muhallâ, Kahire, 1969, V, s.55; Şemseddin es-Serahsî, el-Mebsûd, Beyrût, 1982, II, s.20-25; Abdülkerîm Zeydan, el-Mufassal fî Ahkâmî'l-Mer'e, Beyrût, 2000, I, s.268-269.
- 10 – Bu makale'de; "İslâm, kadına ibadet mekânı olarak nereyi uygun görmektedir?"; "Kadın için daha hayırlı olan cemaatle mi yoksa evinde mi ibadet etmesidir ve bu noktada ulemâ iddia edildiği gibi ayet ve hadislerle rağmen bir sınırlandırmaya gitmiş midir?" gibi sorulara cevap arayacağız.
- 11 – Fıkıhın kolaylaştırılmasını talep edenlerin açılımları hep bu şekilde başlar. Allah Rasûlü'nün ﷺ kolaylaştırdığı dinin Sahâbe tarafından bir parça zorlaştırıldığı, tâbiûnun da dini Sahâbeden daha zor hale getirdiği ve bu durumun günümüze kadar artarak devam ettiği iddia edilir. İddianın vâkıya aykırı olduğunun en önemli göstergesi hadislerin fıkıh kitaplarında yer alan hükümlere kaynaklık etmesidir.
- 12 – Bk. Ebû Dâvûd, Tahare, 93.
- 13 – Buhârî, İlim, 36.
- 14 – Aynî, Umdetu'l-Kârî, Beyrût, 2001, II, s.202.
- 15 – Aynî, a.g.e., III, s.404.
- 16 – Buhârî, Ezan, 163.
- 17 – Ebû Davûd, Salât, 16.
- 18 – Mahmud Muhammed Hattab es-Sübki, el-Menhelü'l-Azbü'l Mevrûd, Beyrût, ty., IV, s.72
- 19 – Bk. Ebû Dâvûd, Salât, 17.
- 20 – Bk. Karen Armstrong, a.g.e., s.211-212.
- 21 – Bk. Ignaz Goldziher, İslâm'da Eğitim, İslâmî Araştırmalar Dergisi, Ankara, 1988, cd.2, sy.7, s.90.
- 22 – Bk. Zeydan, a.g.e., I, s.212.
- 23 – Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed b. Esîr, Üsdu'l-Gâbe fî Ma'rifeti's-Sahâbe, Beyrût, 1994, VII, s.311.
- 24 – İbn Abdilberr, el-İstûâb fî Esmâ'l-Ashâb, Beyrût, 2002, II, s.580.
- 25 – Hadis metni için bk. İbn Hacer, el-İsâbe fî Temyîzi's-Sahâbe, Beyrût, 1995, VIII, s.383; Konu ile ilgili hadisler için bk. Ebû Dâvûd, Salat, 53; Tirmizî, Reza', 18; Ahmed, Müsned, II, 297-301, VI, 371.
- 26 – Zeydan, a.g.e., I, s.214.
- 27 – Nilüfer Göle, Modern Mahrem, İstanbul, 1994, s.123.
- 28 – Ahzâb: 33.
- 29 – Mülk: 15.
- 30 – Bkz. Ahzâb: 32-34; Allah Rasûlü'nün ﷺ eşleri ile ilgili nazil olan bu ayetler bütün Müslüman kadınlara hitap etmektedir.
- 31 – Bk. Alaüddin Ebûbekr el-Kâsânî, Bedâiu's-Sanâi', Beyrût, 1997, II, s.338.
- 32 – Teğâbun: 15.
- 33 – Bk. Savaş, Hz. Peygamber Devrinde Kadın, s.46.
- 34 – Allah Rasûlü'nün ﷺ uygulamasına baktığımızda, kadına toplumsal anlamda ciddi roller yüklendiği görülmektedir. Kadın sahabiler, "ev merkezli" hayatları içerisinde cemiyetin bir çok ünitesinde görev almışlardır. Ümmü Atiyye Efendimizle 7 gazve'ye katıldığını bildirmektedir. Hz. Aişe ve Ümmü Süleym Uhud'da görev almıştır. Hayber kuşatmasında ordunun içerisinde altı tane kadın sahabe vardır. Nesîbe binti Ka'b Uhud'da Allah Rasûlü'ne ﷺ muhafızlık yapmıştır. Ümmü Haram Kıbrıs'ta şehit düşmüştür.
- 35 – Buhârî, Hayz, 6.
- 36 – Aynî, a.g.e., III, s.403.

FATİH KALENDER

FIKHÎ SUÂLLERE CEVAPLAR

1. Soru: Dolu mezara ikinci defin yapılabilir mi? Yapılabiliyorsa birinci definle ikinci defin arasında ne kadar zaman geçmesi gerekir?

Cevap: Fıkıh kitaplarımızda birinci ölünün çürüyüp toprak olması durumunda üzerine bir başka ölünün defnedilebileceği zikredilmektedir.

Bazı âlimler: Defin yapılabilecek boş yer varken ölü üzerine ikinci defin mekruh olduğunu, aksi takdirde kerahet bulunmaksızın caiz olduğunu söylemişlerdir.

Muhammed Emin ibn Âbidîn şöyle der: Günümüzde her bir ölü için müstakil mezar yapılması zor olacağından bir mezara, mezardakinin çürüyüp toprak olmasından sonra bir başka ölünün defnedilmesi caizdir.

Ne kadar zaman sonra ikinci ölü defnedilebilir sorusuna gelince; bu, toprağın durumuna göre değişir. Örneğin; Suudi Arabistan'da bunun üç yılda bir yapıldığı, İstanbul'da ise beş yılda bir yapıldığı bilinmektedir.

2. Soru: Kurban kesen biri besmele çekmeden bıçağı hayvanın boğazına çalıyor, yanındaki bismillah demesini hatırlatınca besmele çekip devam ediyor. Bu kurbanın durumu nedir?

Cevap: Sorudan anlaşıldığı üzere hayvanı boğazlayan, besmeleyi unutarak terk etmiş. Dört mezhep yani Hanefi, Şafi, Maliki ve Hanbeli mezheplerinin ittifakıyla Müslüman bir kimse hayvan boğazlarken besmele çekmeyi unutarak terk ederse kestiği hayvan yenir. Buna göre; kurban vazifesi de yerine getirilmiştir. Ayrı bir kurban kesmeye gerek yoktur.

İster kurban ister kasapların et için kestikleri hayvan olsun besmele kasten terk edilecek olursa Hanefi mezhebine göre hayvan murdar olur. Eti yenmez. Kurbanlık ise kurban olmaz.

3. Soru: Bayanlar, istenmeyen tüylerini lazer epilasyon yoluyla alabilirler mi?

Cevap: Sürekli tıraş edilen veya yolunan kılların bir daha çıkmayacak şekilde herhangi bir yolla alınmasında sakınca yoktur.

Ancak bu kılların epilasyon yoluyla alınmasının tıbben zararlı olup olmadığı araştırılmalıdır. Tıbben zararlı olması durumunda buna fıkhen mücade edilmez. Aksi durumda mücade edilebilir.

Şu da dikkatten kaçırılmamalıdır: Bahis konusu olan işlem, kişi tarafından uygulandığında hüküm budur. Uygulamayı kendisi yapamıyor, kadın da olsa bir başkasına yaptırıyorsa hüküm farklı olur.

Şöyle ki; kişinin avret yerine tedavi maksadı dışında herhangi bir sebeple bakılamaz. Bakılacak olursa haram işlenmiş olur. Söz konusu epilasyon bir başkası tarafından avret yerine bakılarak uygulanıyorsa caiz olmaz. Zira bu işlemin kendisi tarafından başka yollarla yapılması mümkündür.

4. Soru: Dişlerimin hepsi kaplama. Kaplamadan önce abdestli olup olmadığımı bilmiyorum, şimdi ne yapmalıyım?

Cevap: Kaplama, keyfi yaptırılan bir şey değildir. Tedavi maksadıyla yaptırılmıştır. Bu durumda herhangi bir şey yapmanıza gerek yoktur. Çünkü suyun, tedavi maksadıyla yaptırılmış olan kaplamanın altına ulaştırılması gerekmez.

Kaplama yaptırırken abdestli olup olmamanın hükme tesiri yoktur. Her iki durum yani ne abdestte ne de gusülde kaplamaların altının yıkanması gerekmez.

Halk arasında “dişlerini kaplatmış olan Hanefilerin bir başka mezhebi taklit etmeleri gerekir” şeklindeki bilgi doğru değildir. Hanefilere göre, gusülde ağız yıkamak farz olsa da tedavi maksatlı olan kaplamalarda suyu kaplama üzerinden geçirmek bu farzı yerine getirmek için yeterlidir.

5. Soru: Hanefi mezhebine mensup biriyim. Kaza namazlarım var. Kaza namazları olan nafile namaz kılamaz diyorlar. Bu doğru mudur?

Cevap: Hiç şüphesiz kişinin kaza namazlarıyla meşgul olması, nafile namazlarla meşgul olmasından evladır. Ancak farz namazların evvelinde ve sonunda düzenli olarak kılınan revatip sünnetler gayr-i müekket olsa da bundan istisna edilmişlerdir. Yani kişinin bu sünnetleri terk edip yerine kaza namazı kılması evla değildir. Hatta hakkında eser vârid olan kuşluk ve tesbih namazları gibi nafile namazlar da bu kabildendir. Zira bu emsal namazlar farz namazları ikmal eder. Ayrıca belli bir vakitle kayıtlı olduklarından vakitlerinin kaçırılması durumunda telafi edilmeleri de mümkün değildir. Kaza namazları böyle değildir. Belli bir vakitle kayıtlı olmadıklarından her vakitte telafi edilebilirler.

Her iki namazın bir niyetle kılınması caiz değildir. Kaza namazında kazaya, nafile namazda ise nafileye niyet edilerek kılınmalıdırlar.

Asrımızın büyük fakihlerinden merhum Ömer Nasuhi Bilmen, Büyük İslam İlmihalinde namaz borcu olan kişilerin nafileleri feda etmelerinin münasip olmadığını güzel bir lisanla şöyle ifade etmiştir:

“Bununla birlikte namazları kazaya bırakmak bir günahdır. Bu günahtan mümkün merteye kurtulmak için sünnetleri feda etmek münasip olamaz. Böyle bir günahı işleyen kimsenin fazla ibadette bulunarak affı ilâhîye iltica etmesi icap ederken, hakkında şefaati nebeviyyenin tecellisine vesile olacak bir kısım mübarek sünnetleri, nafileleri terk etmesi nasıl muvafık olabilir?”

Hem bir kısım vakit namazlarını kazaya bırakmak, hem de diğer bir kısım vakit namazlarını kendilerini tamamlayıcı olan sünnetlerden tecrit etmek, iki kat kusur olmaz mı?

Bunun hilafına olan bazı nakiller muhterem değildir, fetva verilen görüşe aykırıdır. Hem sünnetleri hem de kaza namazlarını kılmaya müsait vakit bulamadıklarını iddia edenler insafli bir iddiada bulunmuş sayılamazlar. Boş yere en kıymetli vakitlerini zayi edenler, bilmem böyle bir iddiaya ne yüzle cüret edebilirler?"³

Şafii mezhebinde kazası olan kişinin nafile namaz kılması her ne kadar sahih olsa da haramdır. Bunun için kazası olan Şafii kardeşlerimizin nafile yerine kaza namazlarını kılmaları gerekmektedir. Üzerinde kaza namazı olduğunu gerekçe yaparak nafile kılmayıp o vakti kaza namazıyla geçirmemek de şeytanın kişi üzerindeki hilelerinden biridir. Zira Şafii mezhebinde üzerinde kaza namazı olan kişinin nafile namazla meşgul olması caiz olmadığı gibi fuzuli diğer işlerle de meşgul olması caiz değildir. Bu vakitlerini de kaza namazıyla geçirmesi gerekir.

Şafii fakihlerinden İbn Hacer (*Rahimehul-lâh*)dan şöyle nakledilmiştir: Namaz borcu olan kişi, yeme-içmesi ve bakmakla yükümlü olduğu kişilerin nafakasını temin etmek dışında kalan bütün vakitleri kaza namazlarını kılmaya ayırmalıdır. Bu vakitlerde başka şeylerle meşgul olması caiz olmadığı gibi nafile namazlarla meşgul olması da haramdır. Ancak uyuya kalmak gibi bir özürden dolayı namazı kazaya kalmışsa bunun kazasında acele etmek vacip değil, menduptur.⁴

Buna göre Şafii mezhebine mensup olan bir kardeşimize revatip sünnetlerini kıl dendiğinde kaza borcum var deyip

o vakti kaza namazıyla da geçirmemesi caiz değildir. Deve kuşu misali; uç dendiğinde ben deveyim, yük taşı dendiğinde ise ben kuşum demesi gibi.

6. Soru: Taksiciyim. Şehir içinde her gün, aşağı-yukarı iki yüz km. yol kat ediyorum. Seferi hükmüne tabi olur muyum?

Cevap: Hanefi olan bir kimsenin seferde sayılması, bulunduğu yerin finâsı/son yerleşim yerinden sonra takriben doksan km. kadar bir mesafeyi kastedip finayı aşmasıyla başlar.

Kişi, sadece niyet etmesiyle seferi olamayacağı gibi, şehir içinde ne kadar dolaşırsa dolaşsın finâyı aşmış takriben doksan km. gitmeye niyet etmedikçe de seferi olmaz.

Ayrıca gideceği yerde on beş gün veya daha fazla kalmaya niyet etmişse sadece yolda seferi olur. Vardığı yerde ise mukimdir.⁵

Biraz önce ifade ettiğimiz gibi, şehir içinde değil iki yüz km. iki bin km. yol kat etse de seferi olmaz. Dört rekâtlı namazları tam kılmalı, imamlık yapması durumunda da böyle davranmalıdır.

Yeri gelmişken; sefer, fiil ile ikâmet ise niyetle gerçekleşir. Şöyle ki; bir kimse doksan km. veya daha uzak bir mesafe gitmeye niyet etse fakat henüz bulunduğu yerin fina/son yerleşim yerini geçerse sefere çıkmış sayılmaz. Bu esnada öğle ezanı okunur, o da bulunduğu yerde hemen namaz kılacak olursa henüz sefer başlamadığından farzı dört rekât olarak kılar. Finayı geçmiş olsaydı iki kılması gerekecekti. Çünkü finayı geçmekle sefer fiili başlamış olur.

Vardığı yerde on beş gün kalmaya niyet etmemişse sefer hali devam eder. Bir müddet sonra orada on beş gün kalmaya niyet ederse niyet eder etmez mukim olur.⁶

7. Soru: Spor müsâbakalarını seyretmek câiz midir, özellikle boks müsâbakalarını? Ay hâlindeki bir kadın Delâilü'l-Hayrât okuyabilir mi?

Cevap: Spor müsâbakalarında öncelikle şuna bakmak gerekir. Bu spor icra edilirken haram olan bir durum söz konusu mu, yoksa değil mi? Değilse izlenebilir.

Sözgelimi; arkadaşlarla denize gittiniz, birkaç kişi yüzme yarışı yaptı ve siz bunu izlediniz. Bunda bir sakınca olmaz. Ama yüzme müsâbakalarında neredeyse vücudun tamamı çıplak vaziyette bir yarışmayı seyretmek elbette caiz olmaz.

Boks müsâbakasına gelince; had cezasının uygulanma esnasında bile yüze vurmaya yasak eden dinimiz, hiç şüphesiz yüze vurmaya amaçlayan spor dallarını da yasaklamıştır. Boks, kick boks emsali sporları yapmak veya yapacak kişileri çalıştırmak veya bu oyunları oynayan kişileri seyretmek caiz olmaz. Bu emsal sporlar koşmak, yüzmek, güreş tutmak gibi değildirler. Vuruşmak, rakibe eziyet etmek bu spor dallarında asıldır.

Dinimiz; horoz, koç ve boğaları birbirleriyle dövüştürmeyi hayvanlara eziyet olacağından caiz görmemiştir. Aynı şekilde eşref-i mahlûkat olan iki insanı karşı karşıya getirerek eziyet vermek üzerine kurulu bir müsabaka tertip etmeyi de elbette caiz görmez. Bu tür faaliyetler batıdan gelen cahiliye adetlerindedir.

Ebu Davud'un rivayet etmiş olduğu Ebu Hureyre (*Radyallâhu Anh*) hadis-i şerifinde recmedilmek üzere taşlanacak

kadın için yüzüne vurmaktan kaçınılması emredilmiştir. Aynı şekilde Peygamber Efendimiz (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*) had cezasının uygulanmasını emrettiği kişiye: "Yüze ve tenasül uzuvlarına vurmaktan sakın" buyurmuştur.⁷

Öldürülecek kişinin bile yüzüne vurulmasını yasak eden bir dinin mensupları olarak bu tür müsâbakalardan kaçınmamız gerektiği gibi seyretmekten de kaçınmamız gerekmektedir.

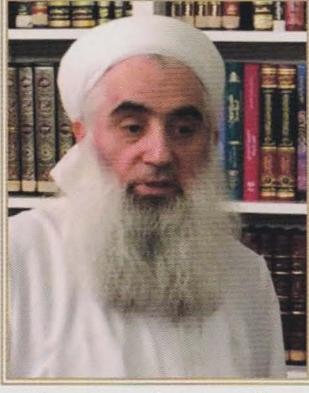
Hangi spor türü olursa olsun erkeklerin kadın sporcuları seyretmesi caiz değildir. Diğer spor türlerini de böyle değerlendirmek gerekir. Ayrıca seyredilen müsâbakanın bulunduğu ortamda İslam'a aykırı söz ve davranışlar sergileniyorsa Müslümana yakışan oradan uzak durmaktır.

Bir de şu var; yapılan müsâbakalar üzerinden bahis adı altında kumar oynatılıyorsa bu yerlere kesinlikle yaklaşmamak gerekir. Çünkü harama destek vermek söz konusudur. Günümüzde seyircisi bulunmayan hiçbir sporun yaşama imkânı yoktur.

Sorunuzun ikinci kısmına gelince; hayız halindeki kadın Kuran'a ne dokunabilir ne de onu okuyabilir. Delâilü'l-Hayrât'ta âyetler bulunmaktadır. Bu itibarla dokunulmaması ihtiyattır. Ay halindeki kadının Kuran okuması yasak olsa da dua etmesi konusunda bir yasak söz konusu değildir. Buna göre dua kitapları okuyabilir.

Dipnotlar

- 1 El-Fetâvâ'l-Hindiyye
- 2 El-Mevsuatu'l-Fıkhiyyetu'l-Kuveyyiyye
- 3 Ömer Nasuhi Bilmen; Büyük İslam ilmi hali
- 4 Fethu'l-Mu'in
- 5 Mecmau'l-Enhur
- 6 El-Fetâvâ'l-Hindiyye
- 7 İbn Ebi Şeybe, el-Musannef; Kitabu'l-hudud, bab: Ma cae fi'd-darbi...

HÜSEYİN AVNİ KANSIZOĞLU

GARÂBET DÜNYÂSININ HİLKAT GARÎBESİ MÜSLÜMANIMSILARI

Besmele, hamd ve salat u selamdan sonra..

Kendinizi iyice bir zorlayın.. Tıbbı ve tabiplere şiddetle karşı ve düşman bir doktoru hayal ve tasavvur edin.. Edebiliyor musunuz?!. Keza fizik, kimya, heyet/astronomi, hesap/matematik, hendese/geometri ve diğer dünya ilimlerine ve bunların âlimlerine şedit muhalif ve düşman olan yine bu ilimlerin âlimlerini bir düşünün.. Düşünebiliyor musunuz?!. Dediğimi becerebiliyorsanız, güzel..

Ne korkutucu, ne ürkütücü, aynı zamanda da ne saçma, değil mi?!. Bir de bunların, düşmanı oldukları bu ilimleri ve âlimlerini birilerine okutup anlatma iş ve mesleğiyle meşgul olmalarını, geçimlerini bundan temin etmelerini zihninizde şöyle bir canlandırma gayreti gösterin.. Sahi, elinizden geliyor mu?!. Geliyorsa, yine iyi..

Ne haince yahut ne ahlaksızca veya aptalca ve acı, değil mi?!.

Ya, müctehidlere ve mezheplere karşı ve düşman fıkıhçılar?!., Sahabe radiyallahu anhuma, hatta Efendimiz sallallahu aleyhi veselleme muarız ve düşman hadisçiler?!. Allah'a ve Kitab'ına karşı ve düşman tefsirciler?!.

Üstelik geçimlerini bunlardan karşılamarına, kahrınlarını aksırincaya kadar, tiksırincaya kadar tıka basa şunlar sayesinde doldurmalarına rağmen onlara şiddetle karşı ve düşman olmaları!. Bunları hayal edip kafanızda canlandırmanıza lüzum yok.. Boşuna zorlanmayın, manzara olanca açıklığıyla önünüzde!.

Peki, bunlara hiç mi bir şey söylenemeyecek?. Neden?.. Politik veya derin iradenin onlara temin ettiği masumiyet zırhına büründükleri yahut başka birileri bu zırhı onlara meccanen giydirdiği için mi?. Yok canım, ortada -ciddi bir tıbbî rahatsızlık veya aptallık yoksa- dehşetli bir hainlik yahut ahlaksızlık var..

Hem kendileri, hem himayecileri, hem de onlara toz kondurmak istemeyen başkaları yanıyla.. Sadece bir yanıyla değil, her yanıyla..

Osmanlının -ömrü Cumhuriyet devrine sarkan ve bir nice güzel eseri bulunan- son büyük âlimlerinden **Mahmûd Es'ad Seydişehrî** isimli zat, “Şeriat-i İslamiyye ve **Mister Karlayl**” namıyla kaleme aldığı eserinde şöyle der:

“Ben, Dîn-i İslâm aleyhinde ğarazkârâne (kötü maksatlı) bir lisan ile kitab yazan muârizînin (İslâm'a itiraz edenlerin) i'tirâzâtından (itirazlarından) korkmam; lâkin dost suretinde (Müslüman gibi) görünüp de Din-i İslam'ı takdis ederek kitab yazan muharrirlerin lisân-ı mülâyim (yumuşak bir dil) ile dermiyân ittikleri (ortaya attıkları) intikâdâtından (tenkidlerden) havf ederim (korkarım).. Çünkü, ğarazkârâne yazılan bir kitab hiçbir Müslüman'ın zihnini tahdîş edemez (karıştıramaz). Hâlbuki dostâne (dostça) yazılan eser, hakikat-i İslâmiyyeye muttali olmadığı (İslami hakikatleri bilmediği) halde o lisana vakıf olan bir (o dili bilen) gencimizin eline geçer ise ona şüphe ilkâ edebilir (atabilir).”¹

Sözü edilen bu korkulacak hal ve vaziyet, şimdilerde birilerince bir şekilde şer odaklarının işbirlikçisi yapılan ve Ümmet'in başına bela edilen akademisyenlerde ve kalem erbabında fazlasıyla mevcuttur. Açık Kur'ân düşmanları Turan Dursun, Aziz Nesin, Çetin Altan, Attila İlhan hangi Müslüman evladına ne kadar zarar verebildi? Tabî ki zaten canı ekşili isteyen sapmaya dünden teşne ve meyyal olanlar çizdiğimiz bu dairenin dışındadırlar.

Mahmud Esad'ın dediği hakikaten çok doğru. Lakin **Mister Karlayl** dahi onun

haklı olarak korktuğu o sinsilerden biri. Böyle olmasına rağmen merhum bu kitabında yine hala ona laf yetiştirmeye çalışıyor. Bu ise cidden düşündürücü ve ürkütücüdür.. Bilmem, belki de o da bencileyin daha ziyade başkaları için yazmıştı..

Öteden beri ısrarla söyleye geldiğimiz ve üzerine ehemmiyetle parmak bastığımız bir husus da şudur:

Küfür cephesinin dünden bugüne bizzat kendi malı olan veya birilerinden satın aldığı yahut kiraladığı veyahut da kendini meccanen onlara adayıp hizmetçi yapan silahşörler ve kalemşörler var. Bunların çok ama çok mühim ve haddinden fazla göze batacak kadar açık bir mümeyyiz vasıfları mevcuttur: Kasten ve haince -dönüşü neredeyse olmayan- yanlış otobanlara sokulmaları veya o yollara -akıl hafiflikleri yahut dini zayıflıkları icabı- bir şekilde kendileri girmeleri.. Ayrıca birçok sebeple ve bu yüzden dil ve mantık bilgisinden -azıcık da olsa- bir nasip sahibi olmamaları. Hatta büyük nispette kendi iradeleriyle mâruz kaldıkları güçlü bombardımanlar ve tahripler sebebiyle mukayese, fikir ve muhakeme istidat ve kabiliyetlerini dahi neredeyse tamamen yitirmiş olmaları.

İslâm Dinini cehl-i mürekkep (bilmediği bir hususu kesin biliyorum zannetme) seviyesinde olan bilmeme musibetleri bu beladan çok ama çok sonra gelir. Onlar daha ziyade bu noktalarda boşluğa düşer ve uçuruma yuvarlanırlar ama ekseriya bunun farkına bile varmazlar. İşte bundan dolayı onlara bu yanlarını gösterip hatırlatanlara, yüzlerine ayna tutulduğu zaman çirkinlikleri kendilerine gösteriyor düşüncesiyle çılgına dönen ve ne yapacağını şaşırıp maymunlar gibi hatta onlardan daha çok kızıp köpürürler.

Haklı olarak hesaba çekilemeyecek yahut da en azından kendilerinin buna asla güçlerinin yetmeyeceği her kim ve mesele varsa, onları tezyif seviyesinde karalamaya cüret ederler. Ancak buna rağmen kendilerini ve apaçık saçmalarını bile asla münakaşa mevzuu yapmaya yanaşmazlar. O kadar ki, peygamberi hesaba çekmekle kalmayıp Allah'ı dahi mahkeme ederek mahkûm etmeye kalkışır. Onlara hâkim ve yol gösterici olmayı bile kendileri için asla kâfi görmezler. Üzerinde âlimlerce söz birliği yapılan meseleleri münakaşa edip yerle bir etmeye kalkışır ama kendi vehimleri üzerine asla toz kondurmadıkları gibi buna kalkışanları cin çarpmıştan beter etme gayretini güderler.

İşte bu vatandaşlarımızdan birisi de sözüme ona tefsir profesörü **Mustafa Öztürk...**

Onun, Allah'a, İslam'a, Peygamberine ve Kur'an'a hakaret için kaleme aldığı kör olmayanlarca açıkça görünen ve **Kıssaların Dili** diye de isim verdiği bir 'kitab'ında işte bu musibetin kurbanı olduğu ayan beyan ortadır. **Kur'an Kıssaları**'nı imanın ışığından faydalanan bir akıl ve ilim gözüyle yani hakiki manasıyla insanca değil de muhalefet, düşmanlık, inkâr, nefret ve intikam bakışlarının getirdiği sövücü, müstehzi (alaycı) ve tahkir edici bir gayr-i insani infialiyet/reaksiyonuyla dillendirmiş.

Sizin anlayacağınız onun bu kitabı elbette birilerinin ve bir şeyin dilidir ama asla Kur'an kıssalarının dili değildir. Doğrusu, **Bay Öztürk**, Kur'an kıssalarının dilini koparmış, yerine kimlere ait olduğu açık olan zehirli ve çatalı bir engele yılanının dilini koyup lehimlemiştir.

Bırakın imanını, sıradan en alt seviyede bir ilim ve edebiyatın ciddiyet ve vakarından çok uzak bir sokak çocuğu ve hatıta -bağışlayın- bayağı bir köprü altı oğlanı dilini Kur'an'ın kıssa dili olarak nasıl sayabiliriz?! Mümkün mü? Asla..

Evet, Kur'an Kıssaları üzerinde çok önceleri yazılan, çok kıymetli bir eser vardır. Ancak bir takım sokuşturma ve keşfi yanlışlık şaibeleri ile yara almıştır. Ayrıca birçok noktaları da başka nice seviye kifayetsizlikleri yüzünden anlayamamış yahut yanlış anlaşılmalı ve farklı yanlara çekilmiştir. O yüzden de değeri hayli gölgelenmiştir. Lakin bütün bunlara rağmen yine de hakikatte çok değerli ve emsalsiz olan bir eser olma vasfını korumuştur.

O da sanırsam tahmin etmiş olmalısınız, **İbnu Arabî'nin Fusûsu'l-Hikem** isimli eseridir. Şeriat dairesi içinde olabildiğince derinleşen, kendilerine başkalarının hayal bile edemeyeceği bambaşka bir dünya inşa eden Sûfiyye taifesinin dilini bilmeyenler ve bu dünyalarından haberdar olmayanlar, şu kitaptakileri ya temelden ve tamamen inkâra kalkarak veya mutlak sahiplenme ve müdafaa etme davasıyla affedilmez yanlışlıklara düşmüşler, sapıtıp gitmişler.

Zahirin çeperlerini aşmayan ve taşmayan derin sırlar ve hikmetlerle, **İsmailiye** ve Behâiye gibi mezheplerin batının zarfı olan zahirle beraber batını da buharlaştırıp yok eden asılsız tevillerini karıştıran bazı muasırlar bu yolla bilhassa yanlışlığı aşırı hâlinliğe varan iki batıla saplanmışlardır..

Birincisi, sayısız saçmalıkları ve tevil götürmez zırvaları bulunduran tahrif edilmiş **Eski** ve **Yeni Ahid**'i, yani bazen lafız, çok kere de tevil ve tefsir yani bu günkü uydurma ifadeyle **yorum** tarafıyla değiş-

tirilmiş olan **Tevrat** ve İncil'i kurtarma ve temize çıkarma yolu.. **Kısaca ve kabaca**, Kur'ân'a attıkları iftiralarıyla Müslümanları meşgul edip Kitab'ı Mukaddeslerindeki gerçek o büyük iftiralara dönüp bakmalarının önünü almak cinliği ve hinliği..

İkincisi de İlahi hükümlerden yakalarını sıyırmak için, Kur'an'ı tahrif edip bir şekilde ortadan kaldırma yolu.. Birinci zümre kendi davalarında samimi Yahudi ve Hristiyanlar olup İslam'a, peygamberine ve Kitabına hakaret ederler; işleri budur. İkinci taife ise dünyalıkları elde etme düşüncesiyle bunların peşine takılarak kendilerini tamamıyla onların dümen suyuna kaptıran ve imanlarını kaybeden müzebzepe müptezeller sürüsü, git-geller yaşayan şaşkınlar taifesi.. Bunların da işleri güçleri İslam'a, Peygamberine ve Kitabına hakaret etmeye gayret etmek, Kur'ân'ı nasıl tahrif edebilirim diye var güçleriyle çalışmaktır.

Bir de bu kıssaları ve hükümleri olduğu gibi kabul edenler var. Bunlar da iki kısımdır.

Birincisi, onları hak ve hakikat olarak görüp değişmeden, eskimeden ve aşınmadan kıyamete kadar devam edeceklerine iman eden Mü'minlerdir. Diğeri de kıssaların hepsini yahut çoğunu hakikate tekabül etmeyen temsili hikâyeler, hükümleri de zamanları ve zeminleriyle yani belli zamanlar ve belli topluluklar ile sınırlı sayan inkârcılar. Bunlar sözü edilen kıssa ve hükümleri, buldukları asra göre ve sözüm ona ilerlemiş medeniyet ve insanlık seviyesine kıyasla hayli geçmişte kalmış ve çok eskimiş ise de geldikleri geri zamana nispetle sözüm ona **ileri** ve bir '**devrim**'(!) olarak görüp gösteren münkirlerdir.

Bu, -geri zekâlıların hiçbir şekilde anlamadıkları, orta ve bilhassa üstün zekâlıların da çok iyi farkında oldukları- bir **methe benzeyen zem** (övmeye benzer bir kınama) yollu ifade tarzıdır. Bu üslupla hedeflenen, akli kısa olanların gözünü boyayıp içlerinden asılsız iddialarına müşteri bulmak.

Yukarıda sözü geçen eski şarkiyatçı Amerikalı **Tomas Karlayl**'in **Kahramanlar** isimli paçavrasında yaptığı gibi.. O'nun, sözüm ona gelmiş geçmiş **on kahramanı anlattığı bu eserinde itikadınca peygamber olduğunu ve vahiy aldığını iddia eden ama böyle olmamakla beraber güya çok zeki, zamanına göre çok ileri görüşlü inkılapçı ve kahraman biri olduğunu** söylerken yaptığı gibi: Son derece alaycı bakış ve ifadelerle tahkir ettikleri bu hüküm ve kıssaları geçmişe nispetle güya methederler ama kendi devirlerine kıyasla alabildiğince aşağılarlar.. Geri, basit ve iptidai görür ve gösterirler. Böylece kendilerince bir taşla sadece iki değil, birçok kuşu avlamış olurlar.

Ona göre -haşa- birileri tarafından var olduğu zan ve iddia edilen Allah'la açıkça dalga geçmek veya -haşa- iptidailiğini, bilgisizliğini ve basitliğini göstermek isterler. Yahut muhataplarını -haşa- bu metinlerin tamamının veya bir kısmının ilahi menşeli olamayacağına, aksine -haşa- peygamber olduğunu iddia eden biri veya başkaları tarafından uydurulduğuna ikna etmek düşüncesini taşırlar. Kendilerince, yaşanmış gibi gösterilen bazı kıssaların aslında vaki olmadığını, kahramanları -haşa- Allah ve peygamberi bile olsa ders alınması için temsili olarak uydurulduğunu ileri sürerler. Değilse, en iyimser bir bakışla modern **nesh** denilebilecek bir iş becermeyi hedeflerler.

Öyle ki: Onlara göre Allah ve Resülü -haşa- bir hükmü belli bir zamanla sınırlı tutamazlar ama kendileri bunu pek ala yapabilirler. Hepsinin de varacağı ortak netice, bunların -haşa- günümüz için asla yetmeyeceği, geride kalacağı, hatta saçma olacağıdır.

Hâsılı, İslâm düşmanlarının kurşun askerleri olan dinli yahut dinsiz oryantalistler, sözüm ona fikir imal etme nam u hesabına her türlü naneyi aksırincaya, tıksırincaya kadar yiyip içtiler. İnanç, fikir ve düşünce karınlarını (hadi işkembelerini demeyelim) doldurup şişirdiler. Sonra da tabiatıyla -ayıptır söylemesi- kaza-i hacet ihtiyacı duydular. Nihayet hacetlerini her yanda ve bilhassa işgal ettikleri Müslüman mahallelerinin meydanlarında gördüler ve oraları doldurdular. Nihayet ortaya kocaman gübre yığınları çıktı. İşte bizim şaşkınlık da onların bu necasetlerinden meydana gelen gübre yığınları üzerinde birer mantarlar olarak kısa bir zamanda bittiler.

Bir de çok isabetli olarak *çöplük gülü koklanmaz* derler. Doğrusu şunlar, *çöplük gülü* bile değildirler. Olsa olsa *çöplük zakkumu* yahut şu mezbeleliğin bir parçasıdır. Buna rağmen hala **onlarda bir şeyler var** zannedip yanlarına koşan saflar da o necaset yığınının içinde boğulup kaldılar ve kalmaktadırlar. Zakkumlarından tazakkum ettiler ve etmektedirler.. Necasetlerinden doyasıya uçlandılar ve uçlanmaktadır.. Kimse bizden, onlara, **afiyet olsun** dememizi yahut susmamızı beklemesin..

Sizin anlayacağınız, evvela müçtehit ve fıkıh düşmanı müçtehitler ve fıkıhçılar, sonra Sahabe, Peygamber ve Sünnet düşmanı hadisçiler, daha sonra da Kur'ân ve Allah düşmanı tefsirciler, yetiştirildi.

Bir de Müslümanlara, bazen kökten, kimi zaman da sonradan cinsiyet değiştirerek dönme olan demokrat ve seküler siyasi otoriteler tarafından İslam'ı sadece bunlardan öğrenmenin mecburi istikameti gösterildi.

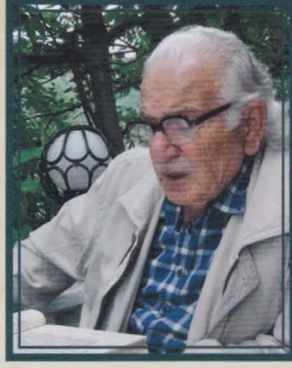
Böylece resmi tornalarda ekseriyetle süzme pozitivist, biraz da maddeci ve lâ-yık olmadığını sanan ve iddia eden bulaşık ve karışık materyalist ve laikçi hilkat garibesi Müslümanlar da imal edildi..

Ayrıca bilmem hangi lanetlik **izme** karşı olduğunu zan ve iddia eden ama hayatı ve zerrelere kâmil onun istilasını altında olan, düşüncesinde ve üzerinde her ilkesi açık ve net bir şekilde görünen, seyredilen ve okunan garabet galerisi pozitivist Müslüman tipler icat edildi.. Hâsılı köprü altı eğitiminin o hayli kahraman ve cidden yiğit köprü altı oğlanlarınca bu uğurda canla başla bir mücadele verildi.. İslam'ı, küfrün o necaset akan kanallarından değil de kendi saf ve berrak kaynağından yudumlamak isteyenleri **merdiven altı eğitimi** vermek ve almakla karalamak istediler.. Bir takım kendini bilmez şaşkın politikacılar da böylesine soysuz ifadelerle mal bulmuş mağribi gibi sarıldılar.. Fani saltanatları daimi sandılar.. Çok kötü yanıldılar ve dehşetli bir uçuruma yuvarlandılar.. Yahut birilerinin bir tekme vuruşuyla kalan ömürlerinde belki de hiç çıkamayacakları dipsiz kuyulara atıldılar.. Mevla Ümmet'e bu oyunu bütün çıplaklığıyla göstereceğini ve İslam'ı bunların şerrinden korusun; vesselâm..

Son sözümüz yine salat u selam, son duamız da Âlemlerin Rabbine hamd etmektir..

Dipnot

1 “Şeriat-i İslamiyye ve Mister Karlayl”, (s. 3-4), Cemal Efendi Matbaası, 1315

Süleyman KUKU

İMÂM-I RABBÂNÎ HAZRETLERİ'NİN OĞLU, SİLSİLE-İ MEŞÂYİHİMİZİN 25.HALKASINDAKİ el-URVETÜ'L- VÜSKÂ MUHAMMED MA'SÛM es-SERHENDÎ HAZRETLERİ'NİN MEKÂTİB-İ ŞERÎFESİNDEN MÜNTEHABÂT (KIYMETLİ MEKTUPLARINDAN SEÇMELER)

1.CİLDİN 92. MEKTÛBU

Şeyh Hamîd-i Ahmedî'ye. Kulluk yolunu edinmeyi ve amellerde ucub etmemeyi bildirir.

Sevdiğim kardeşim Şeyh Hamîd, duâ ve selâm ederim. Hâllerinizi yazmaktan geri kalmayın. Tâat ve ibâdet vazîfelerini yerine getirmede mert olun. Hizmet-i Mevlâda himmet, gayret kemerini belinize sıkı bağlayın. Bugün iş günüdür. Ücret günü yarındır. Çalışma zamanında oturup ücreti düşünmek ve beklemek, hakîkate kendini ücretten geri çekmektir. Hizmet ve ibâdet ederken lezzet düşünmeyin. Lezzet verirlerse ne âlâ; vermezlerse, tâat ve ibâdete devâm etmelidir.

Kulluktan maksad mihnet ve meşakkattir ki, nefse düşmanlık, hevâyâ muhâlefettir. Kulluk rahat yaşamak, hayattan zevk almak değildir. Rahatlık ve zevk, nefsin ve hevânın isteği ve arzusudur. Hak tarafından gelen rahatlık ve zevk başkadır. Onda nefsin ve hevânın hiç dahli yoktur.

O mânevî lezzet duyulurken, nefis fer-yâd ve figan etmektedir. Lâkin o lezzet, mevhibe-i ilâhî olduğu için, o hâsıl olmadığı zaman, tâat ve ibâdeti durdurmamalı, tâat ve ibâdet etmeye canı ile uğraşmalı ve rahmetten kurtuluş ümidi beklemelidir.

Hattâ tâati bile Onun rahmetinin eseri bilmeli ve Onun tevffiki ile olduğunu düşünmelidir. Kendi hareket ve kuvvetine onda yer vermemelidir. Böylece ucubdan [kendini beğenmekten, ibâdeti kendinden bilmekten] kurtulmalıdır. Hareket ve kuvveti arada bir kendinden görürse, ona da pişman olmalı, istiğfâr etmelidir ki, yaptığı tâat ve ibâdetler boşa gitmesin ve günâha dönüşmesin. Ama bu behane ile amel ve ibâdetlerden de geri kalmamalıdır.

Hem tâat etmeli, hem ettiği tâatten istiğfâr etmelidir ve onu Hakk'ın mukaddes dergâhına lâyıık bilmemelidir. Ümidli olunuz ki, bu pişmanlık ve istiğfâra devâm, o kendini beğenmenin ilacı olur ve amellerin kabûle şayan hâle gelmesine sebep olur. Beyt:

**“Umarım kabûl ede göz yaşımı,
O ki inci yapar su damlasını.”**

Büyüklerden biri buyurdu: “Amel et ve istiğfâr et. Kulluk yolu budur.”

«اللَّهُمَّ مَغْفِرَتِكَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِي وَرَحْمَتِكَ
أَرْجَى عِنْدِي مِنْ عَمَلِي.»

**“Allahumme mağfiretüke evse‘u
min zünûbî ve rahmetüke ercâ indî
min amelî.** [Allâhım! Senin mağfiretin
benim günahlarımdan daha geniştir, se-
nin rahmetin de bana göre amelimden
daha ümitlidir.]

Beyt:

**“Aradığım hazîneden bir
nişân verdim sana,
Belki sen yetişirsin, biz
varamadıkça da.”**

1.CİLDİN 93. MEKTÛBU

**Hakîkatlar sâhibi Şeyh Nûr Muham-
med Putnî’ye. Fenâ hâsıl olunca fenâyı
bilmek nasıl olur.**

Bismillahirrahmanirrahîm. Allahu teâlâ-
ya hamd, seçtiği kullarına selâm olsun!

Mârifetler sâhibi efendim! Bu kalbi kı-
rık, bedeni zaif âvâreden iştıyaklı duâla-
rımı kabûl buyurun! Mısrâ:

**“Dosttan bahsetmek
her şeyden daha iyi.”**

Suâl: Fenâ mâsivâyı [Hak teâlâdan gayri-
sini] unutmak ve bütün bildiklerinin gitme-
sidir. O zaman fenâ hâsıl olunca, eğer kendi
fenâsına ilmi varsa, fenâ hâsıl olmamış de-
mektir, yoksa nereden, nasıl bilecek ki, fenâ
hâlinedir. Nitekim fenâ makâmına kavu-
şanlar, fenâlarından haber veriyorlar.

Cevab: Bahis konusu hâlin geçmesin-
den sonra bilecektir ki, kendisinde fenâ
hâsıl olmuştur ve o zaman haber verecek.

Bizim Hazreti İşânımızın (*Kuddise Sirruhû*)
esas aldıkları fenâ hâlinin devâm ettiğine
göre cevap vermek icâb ederse, deriz ki:
Buna göre bekâ, fenâ için lâzımdır. Fenâ
hâlinde iken bâkî, bekâ hâlinde fânîdir. O
hâlde bu makâmda ârifin sıfatları, fiilleri
kendinden fânî olmuş, Hak teâlânın sıfat-
ları ve fiilleri ile tahakkuk etmiştir. Meselâ
kulun ilmi kendinden fenâ bulmuş, vâcib
teâlâ ve tekaddesin ilmi ile bekâ bulmuş-
tur. Diğer sıfatlar da bunun gibidir.

O hâlde fânî olan ârif bu makamda bazı
şeyleri bâkî olan ilimle bilirse, onun il-
minin fenâsına ters düşmez. Çünkü fânî
olan ilimle o şeyleri bilmiyor ki, mahzûr
ve suâli mûcib olsun. Zâil [yok olan] dön-
mez sözü meşhurdur. Eşyayı anladığı bu
ilim ise, başka bir ilimdir. Azîzlerden biri
diyor ki: “Allah’ı Allah’la bildim ve eşya-
yı [diğerlerini] Allah’ın nûruyla bildim.”

Eşyayı bu şekilde bilmek, eşyanın unu-
tulmasına engel değildir. Yahud da deriz
ki, fenâ insanın latîfelerinden birinde hâ-
sıl olur ve diğer latîfede ilim bulunma-
sında bir mahzûr yoktur.

Yine deriz ki, fenâ insanın bâtunında
[içinde, kalbinde] olur ve fenâ kalbin işi-
dir. Ama ona âid ilim zâhirde olmaktadır.
Çünkü ârifin fenâsının devâmı hâlinde,
fenâdan evvel olduğu gibi, fenâdan sonra
da aynı hâldedir. Yine eskisi gibi hanımı-
nı, çocuklarını ve diğer dostlarını tanır.
Eğer bu arada kendinin bazı bâtun hâlle-
rini de keşf edip bilirse, buna da şaşılmaz.

Denirse ki bilmek yeri kalptir. Kalb
fânî olduğu için, zâhirin de bilmekten
nasîbi olmaması gerekir.

Cevabında deriz ki, eğer murâd, kalb
bilmezse, zâhir hiç bilmez demek ise ve
bilmek sadece kalbin işidir kastediliyor-
sa, böyle söz olmaz.

Çünkü biz açık olarak, yanî hiç şübhesiz buluyoruz ki, kalb mâsivâyı görmekten ve bilmekten mutlak olarak geçmiş ve kurtulmuş, buna rağmen zâhir kendi bilmesine devâm etmektedir. Yok, eğer başka mânâ itibâri ile söylenmişse, bizim iddiamıza zarar vermez.

Hakikat odur ki, kalbin fenâsına kavuştuktan sonra, ona âid ilim başka yere geçiyor ve bilme yeri orası oluyor. Ves-selâm evvelen ve âhıran.

1.CİLDİN 95. MEKTÛBU

*Hâce Mümin Cezbî'ye. Bu büyükle-
rin nisbetini edinmeyi tergîb ve teşvîk
etmektedir.*

Hamd, salât ve duâdan sonra: Kıymetli kardeşim cenablarına derim ki, bu fakîrin ahvâli, her bakımdan hamde şâyandır. Sevdiklerimizin iyilik ve cem'iyetini dileriz, duâ ederiz. Mektûblarınız geldi. Bu taraftan ise cevap vermede eksiklik ediyoruz. Mâzûr görünüz. Her halükârda gıyabî duâdan unutmayınız ve hâllerinizi yazınız.

Tâat ve ibâdet vazîfelerinde sıkı ve sağlam olunuz. Şâhid ve meşhûd olmadan matlûb-i hakîkî tarafına devâmlı müteveccih olunuz ki, o makâmda teveccüh ve huzur kendi kendinedir. Orada ârifin istihlâk ve izmihlâlden başka nasîbi yoktur. Bunu temîn ediniz ve sonra bu nisbete bağlı olan semere ve neticeleri gözetiniz. Dostları da bu mânâda vâsıta biliniz.

Vesselâmü aleyküm.

1.CİLDİN 96. MEKTÛBU

*Hâce Muhammed Kâzım'a. Nasîhat
vermektedir.*

Mes'ûd, mübârek ve gözümün ışığı Hâce Muhammed Kâzım; sûrî ve mânevî âfiyette olunuz.

Bu taraftakilerin hâlleri hamdi mucibdir. Selâmet ve istikametinize duâcıyım. Hâllerinizi yazmağa devâm ediniz.

Gayret ediniz ki, Cenâb-i kudse acz ve yokluk hâlinde devâmlı ikbâl ve teveccühde olasınız. Bu devlete, bu seâdete aykırı olan her şeyden kenar durasınız. Gençlik kuvvetini kulluk vazîfelerine harcayınız ki, bu mevsim [gençlik zamanı] çok büyük nîmettir. Bu güç ve kuvvetin kıymeti, elden çıktıktan sonra anlaşılır ve o zaman elde üzüntü kalır. Kısaca bu zamanı lüzûmsuz şeylerde harcamak öyle bir acıdır ki, bir daha telâfisi mümkün değildir.

Vesselâm.

1.CİLDİN 97. MEKTÛBU

*Büyük mürşid Mîr Muhammed Nu'man
hazretlerine. Dostâne şikâyettedir.*

Allahu teâlâyâ hamd, seçtiği kullarına selâm olsun. Seyyid, nakîb hazretleri; sûrî ve mânevî âfiyette olup, uzakta kalmış dostları hâtırınızdan geçiriniz. Kalem kendini işinden âzâd etti. Ne yazsın ki, evlâd-ı Betülün hulâsası olan zâtınızın kabûlüne şayan olsun ve o varlık mâdeninden bir cevap beklemegi yazacak kudreti kendinde bulsun. Bu düşünce deryasına dalıp, bir cevher çıkarayım ve zât-i âlinizin basîretine bir hediye gibi arz edeyim dediysem de, elim boş olarak o deryadan tekrar su üstüne çıktım ve sâhile geldim. Sonunda aczimi itiraf ederek ve kendimi bu istek ve temennîden nasîbsiz ve eli boş bulup, birbiri ile irtibatı olmayan bir iki kelime ile kendimi temiz, yüksek ve feyizli hâtırınıza bıraktım. Beyt:

*“Hâfız, senin vazîfen, sadece duâ etmek,
Sana ne, işitti mi, işitmedi mi demek?”*

Arada bir de olsa, bu fakîre duâ ve teveccüh ederseniz kereminizden beklenir. Her ne kadar bu istek, bir evvelkinden daha imkânsız, böyle bir istekte bulunmak hadi çok aşmak olsa da! O hâlde Allah bize yeter. Bundan sonrası, O ne iyi vekildir!

1.CİLDİN 99. MEKTÛBU

Hâce Muhammed Fâruk'a. Mârifet elde etmek ve vaktin kıymetini bildirmektedir.

Mükerrem efendi, insanın yaratılmasından asıl maksad, yaratanını tanımak ve bilmek olunca, mârifet [tanımak] de mârufta [tanınacak olanda] fânî olmadıkça ele geçmediğine göre, bizim gibi uzakta kalmış kulların, bu azîz ömrü, bu çok büyük matlûba harcamaktan, kullanmaktan başka çâremiz yoktur.

Bu fânî hayatta fânî olmadan [ölmeden] önce hakîkî bâkının bekâsıyla bâkî olmağa acele edelim.

Yazıklar olsun ki, bizden isteneni yerine getiremiyoruz ve başka işlerle meşgul oluyoruz, tahrîbi istenenin tâmîri peşinde koşuyoruz ve çok kıymetli vakıt sermayemizi, fânî, geçici lezzetler peşinde kullanıyoruz. Resûlullah (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem) buyurdu ki: **“Dünya nîmetleri ile meşgul olmaktan sakının, çünkü Allah'ın kulları dünya nîmetleri için değildir.”**

Ne büyük arsızlık ve pişkinliktir ki, bu kısa ömürde, Ona dâvet edildiğimiz hâlde matlûbu elimizden geçiriyoruz, emre uymuyoruz, bu dâvet yerinden başka yere gitmek istiyoruz ve cehennem azabından daha beter olan uzaklık ve mahcubluk azabına kendimizi atıyoruz. Kurban ve visâl lezzetinden kaçıyoruz. Allah'dan yüz çevirenlere yazıklar olsun ve Onun mülkünde, Onun gördüğü yerde günâh işleyenlere korkular, üzüntüler olsun.

Dünyaya iki defa gelmek yoktur. Burada kör olan, orada da kördür ve yolunu şaşırılmış, sapıtmıştır. Beyt:

**“Korkarım ki,
yâr bize hep nâ âşina kalır,
Ve kıyâmete kadar
bu gam hep bizde kalır.”**

Velhasıl iş yapmak, amel işlemek lâzımdır. Konuşup dinlemekle yol alınmaz. Umarım ki, bu işten uzağa, o diyârın sâlihleri duâ ve teveccüh buyuralar. Vesselâm.

1.CİLDİN 100. MEKTÛBU

Mîrza Lütfullah'a. Sofiyye-i aliyye tarîkasının hâsılı ve bazı nasihatlerdedir.

Bismillahirrahmanirrahîm. Allahu teâlâyâ hamd, seçtiği kullarına selâm olsun. Kıymetli mektûbunuzla şerefledik. Ne büyük nîmettir ki, bu gençlik zamanında ve dünya hayatı için her imkân elde iken, hakîkî matlûbun sevdası kalbinin içinde harekete gelsin ve Gayb-i Hüviyetin aşkı ruhunun alnında parlansın.

Fakîrleri sevmek onun eseridir, onlara sığınmak, onlara yaklaşmak ve onlara ihtiyaçla yalvarmak, bunun açık şâhididir. Pîr-i Ensâr [Abdullah Ensârî hazretleri] buyuruyor ki: “Yâ Rabbi bu ne biçim hâldir ki, kendine dostlar edindin; onları tanıyan Seni buldu, Seni bulmanınca onları tanıyamadı.”

Bu tâifeyi seven, bu tâife iledir. **“Kişi sevdiği ile beraberdir.”** hadîs-i şerîfini duymuşsunuz.

Mes'ûd kardeşim! Bu gençlik zamanını ve dünya meşguliyeti olmayışını büyük nîmet bilin ve kuvvetinizi Allahu teâlânın hizmet ve ibâdetinde kullanın. İş zamanı iş bu zamandır. İhtiyârlık ve dermansızlık zamanında, yaşasan da boş vaktin olsa da, ne kadar ibâdet edebilirsin.

Hadîs-i şerîfte geldi ki: **“Yedi kişiyi Allahu teâlâ gölgenin olmadığı günde kendi (Arşı'nın) gölgesinde bulundurur. Adâletle hükmeden hükümdârlar, ibâdet içinde yetişen gençler, kalbi mescidlere bağlı olanlar, birbirini seven, bunun için bir araya gelen ve yine böyle ayrılan iki kişi, kendisini makâm ve cemâl sâhibi bir kadının dâvet ettiği ve ben Allah'tan korkarım, senin bu çağırmanı kabûl etmem diyen, sağ eliyle verdiği sadakayı sol eli görmeyen kişi ve tenhâ yerde rabbini zikredip gözyaşı döken.”** Buharî, Müslim ve diğerleri.

Çalışın, gayret edin ki, bunların son altısını yerine getirin ve devlet reisine niyâbetle hep adâlet üzere olun.

Biliniz ki, bizim büyüklerimizin tarîkasının hâsılı, sünnet-i seniyyeye ittiba ve bidatten ictinab ve âcizlik ve yokluk hâliyle Hak teâlâyâ devâmlı ikbâl ve teveccühdür. Öyle ki kalb Hak teâlânın gayrisinden tamamen kesilmeli ve eşyaya bilgi ve sevgi bakımından alâkası kopmalıdır. Böylece mâsivânın boyunduruğundan kurtulmalıdır.

Neşesine sevinmemeli, üzüntüsüne üzülmemelidir. Ve yine kalb matlûb-i hakîkî ile (tekaddes ve teâlâ) öyle bir huzûr ve âgâhîde olmalıdır ki, ardından gaybet ve gaflet gelmeye. Arkasında gayb olan huzûr, bu büyüklere göre mûteber değildir. Huzûr ve âgâhî meleke hâlini almadıkça ve onun zâtî sıfatları olmadıkça, gözün görmesi, kulağın işitmesi gibi tabiî hâli almadıkça, bu nisbet-i şerîfe ele geçmiş sayılmaz.

Bu yolun bir maddesi de, nefis-i hâzırı aradan kaldırmaktır. Allahu teâlânın fadlı ile tamamen aradan kalkınca ve matlûbun huzuru ve şuhûdu kendi kendine zuhur ederse, o zaman şâhid ve meşhûd olmadan

şuhûd ele geçer. Bundan sonra **“Aşkımın öldürdüklerinin diyeti benim”** hadîs-i kudsîsi mucibince, mevhûb vücûd ile mevcûd olur. Bu zamanda mâşukun seyri âşıktadır. Güzel denmiştir. Beyt:

**“Sûret aynası seferden uzaktır,
Ki o ancak nûr surete tuzaktır.”**

Yukarıda büyüklerimizin tarîkasının hâsılı demiştik. Çünkü bu seçilmiş kulların hakîkati bu dediklerimizin çok ötesindedir. Öyle bir sırdır ki, bu kelime ve ifâdelerle onu anlatmak zor, belki imkânsızdır. Tadmayan bilemez cinsindedir.

Bilmek lâzımdır ki, işâret ettiğimiz bu mânâları zevk ve vicdân ile idrâk etmek, uzun zaman bu büyüklerin sohbet ve hizmetinde bulunmadan ele geçmez. Bu tür şeyleri hatırlamaktan korkan ve titreyen bu hakîkatten uzak âsi kuldân bu ma'nânın husûlunu istemek; dilenciden bir şey dilenmek gibidir. Fakîr bu büyük tâifeye muhabbetim sebebiyle bu mânâlara inanmış isem de, lâkin muhabbetteki eksikliği yüzünden, muhabbete muterettib olanlarda da nâkısım. Çünkü muhibbin mahbûba itâati lâzımdır. Seven sevdiğine itâat eder, demişlerdir. Bu büyüklerin tavır ve hâllerini kendimde az bulduğumdan, onlara bağlı olan verilere kemâl üzere nasıl sâhib olabilirim. Evet, **“Kulum beni zannettiği gibi bulur”** hadîs-i kudsîsi gereğince, bu maksaddan uzak fakîre hüsnü zanları sebebiyle, muhtemeldir ki, zanları kadar, o ni'metten nasîbe ulaşırlar. Beyt:

**“Umarım kabûl eder göz yaşımı,
O ki, inci yapar su damlasını.”**

Vesselâmü aleyküm ve alâ sâiri men ittebe'al-Hüdâ veltezeme mütâbe'ate'l-Mustafa aleyhi ve alâ âlihîs-salavâtü vel-berekâtü'l-ulâ.

(Süleyman Kuku -A.Fârûk Meyân-, Mektûbât-ı Ma'sûmiyye, 1/245-255)

Kitaba www.damra.org adresinden ulaşabilirsiniz.

Hikmetli Söyler

“Sakin ha, sizler duyduğu her sözü yayan, işittiği her sırrı ifşâ eden biri olmayın!
Böyle yaptığınız takdirde, taşımakta zorlanacağınız belaların,
üstünüzden uzun süre gitmeyecek ağır fitnelerin sizi beklediğini unutmayın!”

Hz. Ali (Radıyallahü anh)

“Riyakâr; memnun ettiğın zaman, seni sende bulunmayan vasıflarla anan;
darılttığın zaman yine seni sende bulunmayan kötülüklerle anıp anlatandır.”

İmâm-ı Şâfi (Rahmetullahi aleyh)

“Dostlarınızı sıkça ziyaret ediniz.
Çünkü üzerinde yürünmeyen yollar, diken ve çalılarla kaplanır.”

Mevlânâ Celâleddîni Rûmî (Kuddise sirruhu)

“Kıyâmet kopuncaya kadar sünnete ittibaya devam!”

Mahmud Efendi hazretleri (Kuddise sirruhu)

“Bölüşürsek tok oluruz, bölünürsek yok oluruz.”

Yunus Emre

“Ne etrafınızı kıracak kadar sert; ne de karşınızdakine cesaret verecek kadar yumuşak olun”

Sâdi Şirazî

“Dünyaya yüz kere gitsem gelsem,
Muhammed Mustafa (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)’in saçının telini anlatamam”

Şehid Bayram Ali Öztürk Hoca Efendi

Hazreti Meryem'e Çift Cinsiyetli İftirâsı Atanlara Reddiye

Prof. Dr. Volkan TUZCU
Cornell Üniversitesi
Sidra Çocuk Hastanesi

Bu yazıyı Efendimiz Sallallâhu Aleyhi ve Sellem'in cennet kadınlarının efendilerinden olarak bildirdiği, Rabbimizin seçerek ve tertemiz ve iffetli bir hanım olarak yaratarak dünyadaki tüm kadınlardan üstün kıldığı Hz. Meryem'e atfediyorum. Rabbim şefaatine nâil eylesin...

Aslında tartışma konusu bile olmayan, hatta Hristiyanların bile tartışmadığı bir konu ile ilgili bu yazıyı kaleme alıyorum. Hazreti İsbâ Aleyhisselâm'ın babasının olmadığını ve annesi Hazreti Meryem'den mucizevî bir şekilde doğmuş olduğunu Hristiyanlar bile şüphesiz kabul etmişken, bu konuyu tartışmaya açmaya cüret eden insanların ortaya çıktığını görmek biz ehli sünnet müslümanları üzüyor.

Mu'tezile zihniyetinin, yani Allâh'ın "Ol" deyince öldürmesini, her şeye kâdir olmasını akıllarına sığdıramayan zihniyetin son yıllarda ülkemizde yayılmasını isteyenleri görüyoruz.

Mucizeleri akla uygun olaylar haline getirerek, yani tevil yoluyla inkâra giderek ve dîne hizmet etme yaftasıyla aslında dînimize en büyük saldırıyı yaptıklarını farketmeyenler olabilir.

Ölüyü dirilten, bizi ve tüm evreni yoktan vâir eden Rabbimizin Hazreti İsbâ Aleyhisselâm'ı veya Hazreti Âdem Aleyhisselâm'ı annesiz veya hem anne hem babasız yaratmasını nasıl kabul edemiyorlar anlamak mümkün değil.

Ayrıca bu insanlar çok bilimsel yaklaşıtları izlenimi vermelerine rağmen aslında yarım yamalak bilgileri ile aslında bilimden bîhaber tam bir cehalet içerisindedir. Şu an fizik dünyasındaki dünyaca meşhur üniversitelerde, paralel evrenler, zamanda yolculuk vs. gibi akıl ötesi gibi gözükten olayları konuşup inceleyen bilim adamlarının tartıştıkları olayları incelemelerini bu ehli sünnet dışı zihniyete tavsiye ederiz.

Cenâb-ı Hak o kadar muazzam bir kudrete sahip ki Kur'ân-ı Kerîm'de bahsedilen, hadîslerde geçen ve daha önce yaşayan peygamberlerin yaşadıkları mucizeler, O'nun için yaratması zor şeyler değil.

Allâh'ın Hazreti Meryem'den erkek hücreleri olmadan Hazreti 'Îsâ'yı yaratmış olabileceğine akılları yetmeyen bu çevre, Hazreti Meryem'e çift cinsiyetli iftirâsı atarak akıllarınca olayı çözdüklerini sanıyorlar. Tıpta hermafrodit adı verilen çift cinsiyetlilik olayı bir insanda hem dişi hem erkek üreme organ ya da dokularının olması durumudur. Bu iddiada bulunanlar Hazreti Meryem'e çift cinsiyetli iftirâsı atarak güya olayı akla uygun hale getirdiklerini sanıyorlar.

Halbuki Kur'ân-ı Kerîm'de Hazreti 'Îsâ Aleyhisselâm'ın yaratılışı, annesi ve babası olmadan topraktan yaratılan Hazreti Âdem Aleyhisselâm'ın durumuna benzetilmiş.

Âl-i 'Imrân Sûresi 59. âyet: “Muhakkak ki Allâh'ın 'indinde (nezdinde) 'Îsâ'nın durumu, Âdem'in durumu (yaratılışı) gibidir. O nu topraktan yarattı. Sonra ona 'Ol' dedi (ve o oldu)” buyurulmaktadır.

Eğer Hazreti Meryem çift cinsiyetli olsaydı Kur'ân-ı Kerîm'de sürekli ondan hanım olarak bahsedilir miydi? veya Hazreti 'Îsâ Aleyhisselâm'ın yaratılışı Hazreti Âdem Aleyhisselâm'a benzetilir miydi?

Hermafrodit kelimesinin Arapça'da karşılığı خنثى (hunsâ)dır ve Kur'ân-ı Kerîm'de Hazreti Meryem hakkında bu kelime veya bunu andıracak hiçbir ifade kullanılmamıştır.

Tam tersi Hazreti Meryem ile geçen yerlerde sadece dişilik sıfat veya zamirleri kullanılmıştır. Hazreti Meryem hakkında Kur'ân-ı Kerîm'de hem anne hem kız kardeş hem de kız ifadeleri açıkça kullanılmış ve cinsiyeti hakkında en ufak bir şüphe uyandıracak bir ifade yer almamıştır.

Âl-i 'Imrân Sûresi 42. âyette meâlen: “Melekler şöyle demişlerdi: ‘Ey Meryem, şüphesiz Allâh seni süzüp seçti, seni tertemiz yarattı ve seni âlemin kadınlarına üstün kıldı.” buyurularak Hazreti Meryem'in tüm dünya kadınlarından üstün bir konuma çıkarıldığı belirtilirken nasıl çift cinsiyetli olabileceği iddia edilebilir?!

Hermafrodit iddiasını ortaya koyanların sığınmaya çalıştığı iddialardan birisi Hazreti Meryem'in yine Âl-i 'Imrân Sûresi 37. âyette: “Böylece Rabbi onu güzel bir kabul ile kabul buyurdu, güzel bir şekilde yetiştirdi. Ve Zekeriyâ'yı, ona bakmakla mükellef kıldı. Zekeriyâ, onun yanına mihraba her girişinde, onun yanında bir rızık bulurdu, ‘Ey Meryem, bu sana nasıl, nereden (geldi)?’ deyince, o da: ‘O, Allâh'ın katından.’ diyordu. Muhakkak ki Allâh, dilediği kimseyi hesapsız rızıklandırır.”

Bu âyette güzel bir şekilde yetiştirdi denilirken -وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا- ifadesinde Hazreti Meryem'in yetiştirilmesi nebatatın yetiştirilmesine benzetilmektedir. Bitkilerdeki üreme olayına benzetilmesinin çift cinsiyetliliğe örnek olduğunu iddia edenler aynı ifadenin yine Kur'ân-ı Kerîm'de tüm insanlık için geçtiğinin,

Nûh Suresi 17. âyette: “Ve Allâh, sizi yerden (topraktan) bir nebat (gibi) yetiştirdi (yarattı).” herhalde farkında değiller. Herhalde ve umuyoruz ki bu iddiayı ileri sürenler tüm insanlığın da çift cinsiyetli olacağını iddia edecek kadar akıl yoksunu değillerdir.

Ayrıca Hazreti Meryem’e mûcizevî şekilde çocuk bahşedilmesi, insan şeklinde gönderilen bir melek vesîlesi ile gerçekleşmiştir. Meryem Sûresi 19. âyette: “Ben sadece sana zekî (temiz) bir erkek çocuk bağışlamak için senin Rabbinin bir rasûlüyüm.” dedi.”

Kendi kendine çocuk sahibi olma yetecek şekilde olan ve zaten çift cinsiyetli birisi olsaydı, Hazreti Meryem’e böyle özel bir melek gönderilmesi gerekir miydi?

Âl-i 'Imrân Sûresi 47. âyette Hazreti Meryem: “Rabbim, benim çocuğum nasıl olur? Bana bir beşer dokunmadı” dedi. (Allâh şöyle buyurdu): “İşte böyle, Allâh dilediğini yaratır. Bir emrin (işin) olmasını takdir ettiği zaman, sadece ona ‘Ol’ der, o hemen olur.”

Buradaki ifadelerden çok net anlaşılacaktır ki, Allâh bir şeyin olmasını murat ettiği zaman o şey olur. Her zaman bir vesîle olması da gerekmez. Hazreti 'Îsâ Aleyhisselâm'ın yaratılışı da böyledir. Zâten bu sebeple Hazreti 'Îsâ Aleyhisselâm'ın yaratılışı Hazreti Âdem Aleyhisselâm'ın yaratılışına benzetilmiştir.

Bu meseleyi kurcalamaya çalışanların takıldıkları meselelerden birisi de iki farklı âyette geçen birisinde erkek diğerinde ise kadın için kullanılan zamirlerdir. Enbiyâ Sûresi 91. âyette: “Ve o (Hz. Meryem), ırzını korudu. O zaman Biz, rûhumuzdan onun içine üfledik. Onu ve oğlunu, âlemlere âyet (ibret) kıldık.” buyurulmaktadır.

Burada onun içine kısmındaki فِيهَا kelimesi bayanlar için kullanılan yani müennes bir ifadedir. Tahrîm Sûresi 12. âyette ise: “'Imrân'ın kızı Meryem ki, onun iffeti ahsendi. Bu sebeple onun içine Rûhumuzdan üfledik. Ve o, Rabbinin kelimelelerini ve kitaplarını tasdik etti. Ve o, kânitîn olanlardan oldu.” Burada فِيهِ (fîhi) erkekler için kullanılan müzekker bir zamirdir. Yani onun içine derken burada bir erkeğe üflenmesinden bahsedilmektedir. Dolayısıyla Hz. Meryem'e rûh üflenmesinde iki ayrı cinsiyet ifadesinin farklı yerlerde bu şekilde kullanılmasını fırsat bilerek bazı çevreler Hazreti Meryem'e hermafrodit iftirasını atmaya çalışmaktadır.

Halbuki burada fîhi ile işaret edilen erkek Hazreti 'Isâ Aleyhisselâm'dır, eğer öyle olmasaydı ve Hazreti Meryem çift cinsiyetli olup Allah buna işaret etmeyi dileyseydi aynı ayette Hazreti Meryem kastedilerek sadece hanımlar için kullanılan birçok sıfat olur muydu? Ayrıca Kur'ân-ı Kerîm'de birçok yerde Hazreti 'Îsâ Aleyhisselâm'a özel bir rûh üflediği bildirilmektedir. Örneğin Bakara Sûresi 253. ayette Hazreti 'Îsâ Aleyhisselâm'ın Rûhu'l-Kuds ile desteklendiği açıkça bildirilmiştir.

Âl-i 'Imrân 36. âyet: “Fakat onu doğurunca: ‘Rabbim, gerçekten ben onu kız olarak doğurdum’ dedi. Ve Allah, onun ne doğurduğunu çok iyi biliyordu. ‘Erkek, kız (çocuğu) gibi değildir. Ben onu, ‘Meryem’ diye isimlendirdim ve muhakkak ki ben, onu ve onun zürriyetini, taşlanmış şeytandan Sana sığındırırım’ dedi.”

İnsanlarda cinsiyet belirleyen kromozomlar X ve Y olarak adlandırılır. Kromozom yapılarımız hep çift şekilde gösterilir. Çünkü birisini annemizden diğerini de babamızdan alırız.

Erkeklik organlarının oluşmasını sağlayan Y kromozomunda bulunan SRY genidir. Bu gen normalde X kromozomunda bulunmaz ve bunun için XX kromozomuna sahip olanlar dişi olurlar. Ancak genetik problemler sonucunda SRY geni Y kromozomundan X kromozomuna geçerse, XX kromozomlu böyle bir kimsenin yapısı normal erkek şeklinde, XY kromozomuna sahip ama Y kromozomundaki SRY geni çalışmayan kimse de ise tam tersi normal kadın şeklinde olacaktır. Yani erkeklik organlarının ortaya çıkmasına asıl vesile olan SRY genidir.

Hermafroditlerin kromozom yapısı ise genellikle XX şeklindedir. Yani ilk bakışta normal kadınlar gibi olması gerekirken bu bireylerde X kromozomların birisine SRY geni geçtiği için, birey XX yapısında olduğu halde erkek şeklinde oluşum da bayan oluşumun yanında aynı kişide farklı şekillerde gerçekleşir. Dolayısıyla Hazreti Meryem'e XX kromozomuna sahip olup anormal X lerden birisi Hz. 'Îsâ Aleyhisselâm'a geçse idi o zaman Hazreti 'Îsâ Aleyhisselâm'ın da anormal cinsiyet yapısı olduğunu iddia etmek gerekirdi. Oysa Hazreti 'Îsâ Aleyhisselâm, Mehdî Aleyhisselâm zamanında gelecektir ve erkek çocuk sâhibi de olacaktır.

İbn-i Cevzî'nin Abdullâh bin Ömer (*Ra-dıyallâhu Anhumâ*)dan merfû'an naklettiği bir rivâyette şöyle buyurulmaktadır: "Îsâ Aleyhisselâm yeryüzüne inecek, evlenecek, çoluk çocuk sahibi olup kırk beş sene yaşayacak sonra ölecek, benimle aynı kabre gömülecek, sonra ben ve 'Îsâ aynı kabirden, Ebûbekr ile Ömer arasından kalkacağız." (İmâm Süyûtî, Kıyâmet Alâmetleri, Ölüm ve Diriliş, 1699/185)

"Îsâ inince evlenecek, bir oğlu olacak, kırk yıl kadar yaşayıp ölecek ve benim yanıma defnedilecektir." [Tirmizî]

Hazreti Meryem'e ve Hazreti 'Îsâ Aleyhisselâm'a bu şekilde anormal cinsiyet yapıları uydurmak en hafif tabirle büyük bir saygısızlıktır. Hermafroditlerde anormal XX yapısı dışında da farklı karma XX, XY yani mozaik olarak tabir edilen şekillerde genetik yapılar da bulunabilir. Çift cinsiyetli bireylerde hem kadınlık hem erkeklik organları ve dokuları farklı karışımlar halinde bulunur. Kur'ân-ı Kerîm'de her yerde açıkça Hazreti Meryem'in hanım olarak nitelendirilmesi de zaten bu iddianın saçma olduğunu gösterir.

Özetle her şeyi yoktan var eden ve modern fizik hakkında çok az malûmâtı olan insanların da bildiği gibi sürekli yaratılış ve yok ediliş ile varlık üzerine hâkimiyetini devam ettiren Rabbimiz, Hazreti 'Îsâ Aleyhisselâm'ın yaratılışını, anne babası olmadan sadece topraktan yarattığı Hazreti Âdem Aleyhisselâm'ın yaratılışına benzetmektedir.

Çünkü ikisi de mucizevî, yani günümüzdeki biyoloji ve fizik kurallarının açıklayamacağı şekilde Allah'ın "Ol" demesiyle yaratılmıştır. Birisinin hem anne hem babası, diğerinin de babası yoktur. Allâh için hiçbir şey zor değildir. Eğer Hazreti Meryem'i çift cinsiyetli yaratmak isteseydi onu da yapabilirdi. Ama Allâh'ın kudretini kendi küçük akılları ile sınırlandıracaklarını sanan bazı çevrelerin sırf cüz'î akılları almadığı için, Allâh'ın tertemiz, iffetli ve normal bir kadın olarak yarattığı Hazreti Meryem'e anormal cinsiyetli yaftası yapıştırması ehli sünnet müslümanlarının kabul edebileceği bir durum değildir.

ZİKİRLER, DUÂLAR VE FAZİLETLİ AMELLER

SAFER AYININ VAZİFELERİ

SAFER AYININ HER GÜNÜ OKUNACAK BİR DUÂ

(10 Ekim Çarşamba ile 8 Kasım Perşembe arası)

Ğavs-1 Âzam **Muhammed ibni Hatîriddîn** (*Kuddise Sirruhû*)dan rivâyet olunduğuna göre; her kim aşağıda zikredilecek duâyı Safer ayının her günü okursa **Allâh-u Te‘âlâ** onu bir dahaki Safer ayına kadar o sene olacak bütün belâ ve musîbetlerden korur. O sene ona aslâ hiçbir belâ isâbet etmez.

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَي سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ عَبْدِكَ وَنَبِيِّكَ وَرَسُولِكَ
النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَبَارِكْ وَسَلِّمْ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ هَذَا
الشَّهْرِ وَمِنْ شَرِّ هَذَا الْيَوْمِ وَمِنْ كُلِّ شِدَّةٍ وَبَلَاءٍ وَبَلِيَّةٍ الَّتِي قَدَّرْتَ فِيهِ يَا دَهْرُ
يَا دَيْهَوْرُ يَا دَيْهَارُ يَا كَانَ يَا كَيْنُونُ يَا كَيْنَانُ يَا أزلُ يَا أبدُ يَا مُبدئُ يَا مُعيدُ يَا
ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ يَا ذَا الْعَرْشِ الْمَجِيدِ! أَنْتَ تَفْعَلُ مَا تُرِيدُ، اللَّهُمَّ احْرُسْنِي
بِعَيْنِكَ الَّتِي لَا تَنَامُ فِي نَفْسِي وَمَالِي وَأَهْلِي وَأَوْلَادِي وَدِينِي وَدُنْيَايَ الَّتِي ابْتَلَيْتَنِي
بِصُحْبَتِهَا بِحُرْمَةِ الْأَبْرَارِ وَالْأَخْيَارِ بِرَحْمَتِكَ يَا عَزِيزُ يَا غَفَّارُ يَا كَرِيمُ يَا سَتَّارُ
بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ، اللَّهُمَّ يَا شَدِيدَ الْقُوَى يَا شَدِيدَ الْمِحَالِ يَا عَزِيزُ يَا
كَرِيمُ يَا كَبِيرُ يَا مُتَعَالُ! ذَلَّلْتَ بِعِزَّتِكَ جَمِيعَ خَلْقِكَ، اكْفِنِي وَاكْفِنِي عَنْ جَمِيعِ
خَلْقِكَ يَا مُحْسِنُ يَا مُجَمِّلُ يَا مُتَفَضِّلُ يَا مُنْعِمُ يَا مُكْرِمُ! يَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ
بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ! اللَّهُمَّ يَا لَطِيفَ لَطْفَتِ بِخَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ،
الطُّفُ بِنَا فِي قَضَائِكَ وَعَافِنَا مِنْ بَلَائِكَ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِكَ بِرَحْمَتِكَ يَا
أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ! حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ،
اللَّهُمَّ بِسِرِّ الْحَسَنِ وَأَخِيهِ وَجَدِّهِ وَأَبِيهِ وَأُمِّهِ وَبَنِيهِ، اكْفِنِي شَرَّ هَذَا الْيَوْمِ وَمَا يَنْزِلُ
فِيهِ يَا كَافِيَ الْمُهِمَّاتِ يَا دَافِعَ الْبَلِيَّاتِ! فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ،
وَصَلَّى اللَّهُ عَلَي سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ، اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي شَهْرِ
الصَّفْرِ وَاخْتِمِ لَنَا بِالسَّعَادَةِ وَالظَّفْرِ، آمِينَ!»

“Ey **Allâh!** Kulun, **Nebîn** ve **Rasûlün** olan Ümmî **Peygamber Efendimiz Muhammed**’e ve Ehl-i Beyti’ne ve sahâbesine salât eyle, bereketler yağdır ve selâm eyle.

Ey **Allâh!** Muhakkak ki ben bu ayın ve bu günün şerrinden ve Senin bu ayda yarattığın her bir belâ ve musîbetten Sana sığınırım. Ey **Ezelî!** Ey **Bâkî!** Ey **Kadîm!** Ey **Mevcûd!** Ey **Sâbit!** Ey **Hakk!** Ey (varlığının) başlangıcı olmayan! Ey sonu olmayan! Ey her şeyi yoktan yaratan! Ey her şeyi tekrar diriltecek olan! Ey celâl ve ikrâm sâhibi! Ey ulu Arş’ın sâhibi! Sen dilediğini yaparsın!

Ey **Allâh!** Canımı, malımı, birliktelikleriyle beni imtihana tâbi tuttuğun çocuklarımı, dînimi ve dünyâımı hiç uyumayan inâyet nazarınla muhâfaza eyle. İyi ve hayırlı kullarının hürmetine bu duâmı kabûl eyle! Rahmetinle muâmele eyle!

Ey yüce **Allâh!** Ey günahları bağışlayan! Ey (kullarına karşı) cömert (olan)! Ey günahları örten! Ey acıyanların en merhametlisi! Rahmetinle muâmele eyle. Ey kuvvetleri güçlü ve azâbı şiddetli olan **Allâh!** Ey Zâtı çok güçlü olan! Ey ululuk sâhibi! Ey iyilik sahibi! Ey büyük **Allâh!** Ey yüce **Allâh!** İzzetinle bütün yaratıklarımı zelîl kıldın. Bana (her hususta) kâfî gel, mahlûkâtın(ın şer ve zararların)a karşı bana kâfî gel.

Ey güzellik veren! Ey yaptığını güzel yapan! Ey (dilediğini) güzelleştiren! Ey fazl-u kerem sâhibi! Ey inâm eden! Ey ikrâm eden! Ey Kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayan! Ey acıyanların en merhametlisi! Ey gökleri ve yeri yaratma lütfunda bulunan Latîf! Kazâ ve kaderinde bize lütufta bulun. Belandan bize âfiyet ver. Günahlardan dönüş ve ibâdete kuvvet ancak Senin yardımındadır. Ey acıyanların en merhametlisi! Rahmetinle (duâmı) kabûl buyur.

Allâh-u Te‘âlâ bize yeter. O ne güzel vekildir. O pek yüce ve çok büyük **Allâh**’ın yardımını olmadan hiçbir güç ve kuvvet yoktur. Ey **Allâh!** **Hasen** ile kardeşinin, dedesi ile babasının, annesi ile oğullarının sırrı hakkı için; bugünün şerrine ve bugünde inecek olan belâların şerrine karşı bana kâfi gel. Ey mühim sıkıntılara kâfi gelen ve ey belâları kaldıran! ‘**Onlara karşı muhakkak Allâh sana kâfi gelecektir, O hakkıyla işiten ve hakkıyla bilendir.**’ (kavlinin sırrı bahşısı için beni düşmanlarımdan koru.)

Allâh-u Te‘âlâ, Efendimiz Muhammed’e, Ehl-i Beyti’ne ve ashâbının tümüne salât eylesin. Ey **Allâh!** Safer ayında bize bereket ver. Mutluluk ve gâlibiyetle bitirmemizi nasîb et. **Âmîn!**” (Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru’l-hams, sh:50-52; İbrâhîm el-Ensârî, Rave’z-zam’ân fi fezâilî’l-eşhuri ve’l-eyyâm, sh:4; Muhammed Ebü’l-Yüsr ‘Âbidîn, Tenbihu’l-kulûbi’n-nâ’ime ‘ale’l-evrâdi’d-dâime, sh:71-72; Şeyh Mahmûd Sâmi, el-Ed’iye ve’l-ezkâr, sh:118-119)

SAFER AYININ SON ÇARŞAMBA GECESİ OKUNACAKLAR

Safer Ayının Son Çarşamba Gecesi (6 Kasım Salı’yı 7 Kasım Çarşamba’ya bağlayan gece bir de Rûmî Takvim’e göre olan Mart ayının ilk Çarşamba gecesi yâni salıyı çarşambaya bağlayan gece) akşam namazından sonra bir senelik belâlardan korunmak için okunacak duâlar:

a) 12 kere el-Fâtiha Sûre-i Celîlesi, ilk başta Eûzü, her birinin başında besmele ile okunur.

b) 100 kere: «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ.»

“O Rahmân ve O Rahîm olan **Allâh**’ın ismiyle.”

c) 100 kere:

«بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ
وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ.»

“O Allâh’ın ismiyle (akşamladım) ki, O’nun ismiyle birlikte (olana) ne yerde, ne de gökte hiçbir şey zarar veremez. O hakkıyla işiten, çok iyi bilendir.”

d) 100 kere: «لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ.»

“Günahlardan dönüş ve ibâdete kuvvet ancak Yüce ve Ulu olan Allâh-u Te‘âlâ’nın yardımınıdır.”

e) 27 kere Kadr (İnnâ Enzelnâ) Sûresi:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ﴿لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ﴾ تَنْزَلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ﴿سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطَلَعِ الْفَجْرِ﴾

“O Rahmân ve O Rahîm olan Allâh’ın ismiyle! Muhakkak Biz onu (o ebedî mucize olan Kur’ân-ı Kerîm’i) **Kadir Gecesi’nde** (Levh-i Mahfûz’dan, birinci kat semaya) **topluca indirdik. Kadir Gecesi’nin ne** (kadar büyük bir gece) **olduğunu sana bildirmiş olan şey de nedir?** (Kimse bilemez ki bildirsin! İşte şimdi Ben sana bildiriyorum ki;) **Kadir Gecesi** (içerisinde Kadir Gecesi bulunmayan) **bin aydan daha hayırlıdır. Melekler de, Rûh** (diye adlandırılan Cebrâîl (Aleyhisselâm)) **da** (o gecedan bir dahaki seneye kadar takdîr edilmiş olan) **her önemli işten dolayı Rablerinin izniyle onda iner de iner.** (Başka zamanlarda Allâh-u Te‘âlâ hem belâ hem de selâmet takdîr ederken,) **o** (geceki takdirler), **fecir doğuncaya kadar ancak bir selâmettir.**” (el-Kadr Sûresi:1-5)

f) 100 kere: «يَا خَالِقُ!»

g) 100 kere: «سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ.»

h) Sonunda şu salevât-ı şerîfe okunur:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ النَّبِيِّ الْأُمِّيِّ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلِّمْ تَسْلِيمًا.»

“Ey Allâh! Nebiyy-i Ümmî olan Efendimiz Muhammed’e, âline (Ehl-i Beyti’ne) ve sahâbesine çokça salât et ve çokça selâm et.” (Mâü’l-‘Ayneyn, Na’tü’l-bidâyât, sh:168)

SAFER AYININ SON ÇARŞAMBA GECESİ BİR KABA YAZILIP SUYU İÇİLECEK SELÂM ÂYETLERİ

(6 Kasım Salı’yı 7 Kasım Çarşamba’ya bağlayan gece)

“Bir Senelik Belâ ve Uğursuzluklardan Kurtulmak İçin Safer Ayında Okunacak Duâlar ve Çarşamba Gününün Uğursuzluk Özelliği” kitabımızda zikredilen birçok mâlumattan anlaşıldığı üzere her ayın çarşambaları, özellikle de son çarşambası birtakım sıkıntılara mahal olabilir.

Nitekim **İsmâ'îl Hakkî el-Bursevî** (*Kuddise Sirruhû*)nun beyânı vechile; Âd kavminin kısır rüzgârla azâba uğratılması safer ayının son çarşambasının sabahı başlamış ve diğer çarşamba güneş batana kadar devâm ederek sekiz gün sürmüştür. O sene bu günler “Kocakarı soğukları” diye anılan günlere denk gelmiştir. O günlere “Kocakarı soğukları” denilmesi ise Âd Kavmi’nden bir kocakarı o yedi gün zarfında yer altındaki bir odada saklanıp, sekizinci gün rüzgâr onu saklandığı yerden çekip-çıkartarak helâk ettiği içindir.” (*İsmâ'îl Hakkî el-Bursevî, Rûhu'l-beyân, 10/101*)

Ancak **İbrâhîm ibni Muhammed el-Ensârî el-Mâlikî** (*Rahimehullâh*) günlerin ve gecelerin fazîletleri ile ilgili olan pek kıymetli eserinde; yine böylece **Şam** diyârının müftüsü ve **İbni Âbidîn** (*Rahimehullâh*)ın torunu **Şeyh Muhammed Ebu'l-Yüsr Âbidîn Hazretleri** bir takım evrâd ve ezkârı cemettiği eserinde; **Abdülhâdî Harse “el-Edviyetü'l-ilâhiyye”** isimli eserinde, ayrıca **Ali Haydar Efendi** (*Kuddise Sirruhû*)nun en çok sevdiği şeyh olan **Mahmud Sâmî Ramazanoglu** (*Kuddise Sirruhû*) zikirlerle ilgili yazdığı bir eserinde şu beyanda bulunmuşlardır:

“**Allâh-u Te'âlâ**'nın saferin son çarşambasında yaratacağı şerlerden korunmak için yapılacak ameller hakkında **Allâme Şeyh Muhammed ibni Abdi'l-Hayy ed-Dâvûdî** (*Kuddise Sirruhû*), kendi şeyhi **Şeyh İlyas** (*Rahimehullâh*)tan, o da Şâfi'î mezhebinde ictihâd de-recesine ulaşmış olan şeyhi **İbrâhîm el-Kûrânî Hazretleri**'nden, o da **Şeyh Ferîdüd-dîn Genc-i Şeker en-Nakşibendî** (*Kuddise Sirruhû*)dan naklen şöyle demiştir: “Her sene Levh-i Mahfuz'dan semâ-i dünyâyâ (dünyâ semâsına) üç yüz yirmi bin belâ iner ki bunlar, saferin son çarşamba gecesinde ve gününde nâzil olurlar, bu yüzden o gün sene günleri içerisinde en zor gün olur. İşte o gece yedi selâm âyetini bir kaba yazıp suyunu içen kimseye **Allâh-u Te'âlâ**'nın izniyle o seneki belâlardan hiçbir şey isâbet etmez.”

Geçmiş büyükler o gece akşamla yatsı arası câmide toplanıp yedi peygambere selâm ihtivâ eden âyet-i kerîmeleri bir kâtibe yazdırarak kaplar içine koyar ve suyundan içerlerdi. Daha sonra da evlere hediye olarak gönderirlerdi. (Burada şunu ifâde edelim ki; bu yazının safran ve gül suyundan elde edilen mürekkeple yazılması gerekir, zîrâ günümüzün mürekkepleri sağlığa zararlıdır.) (*İbrâhîm el-Ensârî, Rave'z-zam'ân fî fedâilü'l-eşhuri ve'l-eyyâm, sh:4; Muhammed Ebu'l-Yüsr 'Âbidîn, Tenbîhü'l-kulûbi'n-nâ'ime 'ale'l-evrâdî'd-dâime, sh:71-72; Mahmûd Sâmî, el-Ed'îye ve'l-ezkâr, sh:123-127; Muhammed ibnü Hatîriddîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:52; 'Abdülhâdî Harse, el-Edviyetü'l-ilâhiyye, sh:48*)

O âyet-i kerîmeler de şunlardır:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ، ﴿سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِیْمٍ﴾، ﴿وَسَلَامٌ عَلَیْهِ یَوْمَ وُلِدَ وَیَوْمَ یَمُوتُ وَیَوْمَ یُبْعَثُ حَیًّا﴾، ﴿وَالسَّلَامُ عَلَیْ یَوْمَ وُلِدْتُ وَیَوْمَ أَمُوتُ وَیَوْمَ أُبْعَثُ حَیًّا﴾، ﴿سَلَامٌ عَلَی نُوحٍ فِی الْعَالَمِیْنَ ﴿﴾ اِنَّا كَذَلِکَ نَجْزِی الْمُحْسِنِیْنَ﴾، ﴿سَلَامٌ عَلَی اِبْرٰهِیْمَ ﴿﴾ كَذَلِکَ نَجْزِی الْمُحْسِنِیْنَ﴾، ﴿سَلَامٌ عَلَی مُوسٰی وَهٰرُونَ ﴿﴾ اِنَّا كَذَلِکَ نَجْزِی الْمُحْسِنِیْنَ﴾، ﴿سَلَامٌ عَلَی اِلِیَاسِیْنَ ﴿﴾ اِنَّا كَذَلِکَ نَجْزِی الْمُحْسِنِیْنَ﴾، ﴿وَسَلَامٌ عَلَی الْمُرْسَلِیْنَ﴾، ﴿سَلَامٌ عَلَیْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوْهَا خَالِدِیْنَ﴾، ﴿سَلَامٌ عَلَیْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبٰی الدَّارِ﴾، ﴿سَلَامٌ هِیَ حَتّٰی مَطْلَعِ الْفَجْرِ﴾

Yazılacak Âyet-i Kerîmelerin Mânâları

“(Cennetliklere şeref vermek için, melekler aracı yapılmaksızın bi’z-Zât) **O Rahîm olan Rab(lerin)den** (‘Ey cennet ehli! Selâm olsun size’) **söz(üy)le bir selâm** (gelir).” (Yâsîn Sûresi:58)

“**Doğduğu günde de, öleceği günde de, diri olarak** (kabrinden) **çıkarılacağı günde de**. (Allâh’tan) **selâm olsun** (şeytanın şerrinden, Münker-Nekîr suâlinden, kabir azâbından, mahşerin ve cehennemden dehşetlerinden kurtuluş müyesser olsun) **ona** (Yahyâ’ya).” (Meryem Sûresi:15)

“(Îsâ (Aleyhisselâm) beşikte dile gelerek:) **‘Doğduğum günde de, öleceğim günde de, diri olarak** (kabrimden) **çıkarılacağım günde de bana** (Allâh-u Te‘âlâ’dan) **selâm olsun** (da, o vesîleyle şeytanın tasallutundan, dünyânın belâlarından, kabir azâbından, kıyâmet gününün dehşetlerinden ve cehennemden kurtuluş nasîb olsun).’ (dedi).” (Meryem Sûresi:33)

“**Âlemler içerisinde** (tarafımızdan) **Nûh’a selâm** (ve esenlik) **olsun. İşte sana! Mu-** **hakkak ki Biz** (Nûh (Aleyhisselâm) gibi) **güzel amelde bulunanları** (iyiliklerine karşılık) **ancak böylece mükâfatlandırırız.**” (es-Sâffât Sûresi:79-80)

“**İbrâhîm’e** (tarafımızdan) **selâm** (ve selâmet) **olsun. İşte sana!** (Onun gibi) **güzel amel işleyenleri ancak böyle mükâfatlandırırız.**” (es-Sâffât Sûresi:109-110)

“**Mûsâ ve Hârûn’a da** (tarafımızdan) **selâm** (ve selâmet) **olsun. İşte sana! Şüphesiz Biz** (Mûsâ ve Hârûn (Aleyhimesselâm) gibi) **güzel amelde bulunanları ancak böyle mükâ-** **fatlandırırız.**” (es-Sâffât Sûresi:120-121)

“**İlyas’a da** (tarafımızdan) **selâm** (ve saâdet) **olsun. İşte sana! Şüphesiz Biz** (İlyâs (Aleyhisselâm) gibi) **güzel amelde bulunanları ancak böyle mükâfatlandırırız.**” (es-Sâffât Sûresi:130-131)

“**Selâm olsun o tüm gönderilen** (peygamber) **lere.**” (es-Sâffât Sûresi:181)

“(Şirk ve günah kirlerinden) **tertemiz oldunuz. Öyleyse ebedî kalıcılar olarak bura-** **ya** (cennete) **girin.**” (ez-Zümer Sûresi:73’dan)

“(Başka zamanlarda Allâh-u Te‘âlâ hem bela hem de selâmet takdîr ederken) **o** (geceki takdirler), **fecir doğuncaya kadar ancak bir selâmettir.**” (el-Kadr Sûresi:5)

Bu suyu içtikten sonra şu duânın okunması da fazîletlidir:

«اللَّهُمَّ اغْصِنَا مِنْ جَهْدِ الْبَلَاءِ وَدَرْكِ الشَّقَاءِ وَسُوءِ الْقَضَاءِ وَشَمَاتَةِ الْأَعْدَاءِ وَهُجُومِ الْوَبَاءِ، وَمَوْتِ الْفُجَاءَةِ وَمِنْ زَوَالِ الْبَرَكَاتِ وَالنِّعَمَةِ، وَمِنْ الْبَرَصِ وَالْجُدَامِ وَالْبِزْسَامِ وَالْحُمَّى وَالشَّقِيقَةَ، وَمِنْ جَمِيعِ الْأَمْرَاضِ وَالْأَسْقَامِ بِفَضْلِكَ وَجُودِكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ! وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَإِلَيْهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيمًا.» آمِينَ!

“Ey **Allâh!** Zora düşüren belâdan, bedbatlığın bana ulaşmasından, kötü kazâ (yazı)dan ve düşmanlarımdan sevinmesinden, (tevbe ve istiğfâr etmeye fırsat vermeyen) âni ölümden, bereket ve nîmetin yok olmasından, baras (alaca), cüzam, zâtüre, hummâ (ateşli sıtma) ve çiçek hastalığından, bütün hastalıklardan ve marazlardan fazlın ve ihsânınla Sen bizi koru. Ey celâl ve ikrâm sâhibi! Ey acıyanların en merhametlisi! Rahmetinle (duâmı kabul eyle)! **Allâh-u Te‘âlâ, Efendimiz Muhammed’e** ve Ehl-i Beyti’ne salât ve tam bir selâm ile selâm eylesin.” Âmîn!

HER AYIN, ÖZELLİKLE DE SAFER AYININ SON ÇARŞAMBA GECESİNDE OKUNACAK “ÂYETE’L-KÜRSÎ’NİN SIRRI” İSİMLİ MÜHİM DUÂ

(6 Kasım Salı’yı 7 Kasım Çarşamba’ya bağlayan gece)

Seyyid Mâû’l-Ayneyn (*Kuddise Sirruhû*)nun beyânı vechile; aşağıda zikredilen duâ sabah-akşam 3 kere okunur, gücü yetmeyen 1 kere de okuyabilir ya da ihtiyaç anında okunur. Bu duâda dileklerin yerine gelmesi, sıkıntıların açılması, işlerin kolaylaşması ve düşmanların mağlup olması için birçok sırlar vardır. Bu duâyı her kamerî ayın son çarşamba gecesinde (özellikle safer ayının son çarşambaşında) okumakta ise fazlaca faydalar ve sırlar bulunmaktadır. Kişi bu duâyı okuduktan sonra dilediği şeyleri **Mevlâ Te’âlâ**’dan isteyebilir.

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ الْعَوَالِمَ وَيَسِّرَ الْعُلُومَ وَأَجْرَى الْأَفْلاكَ
وَسَخَّرَ النُّجُومَ وَاسْتَوَى فِي عِلْمِهِ الْمَنْطُوقَ وَالْمَفْهُومَ وَيَعْلَمُ الظُّوَاهِرَ وَالسِّرَّ الْمَكْتُومَ،
لِكُلِّ حَيٍّ عِنْدَهُ رِزْقٌ مَقْسُومٌ وَأَجَلٌ مَعْلُومٌ لِيَوْمٍ مَحْتُومٍ، سُبْحَانَهُ! ﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
الْحَيُّ الْقَيُّومُ﴾، أَفْنَى الْقُرُونِ الْمَاضِيَةِ قَوْمًا بَعْدَ قَوْمٍ وَأَبَادَ الدُّهُورِ الْخَالِيَةِ يَوْمًا بَعْدَ
يَوْمٍ وَعَدَلٌ فِي أَحْكَامِهِ فَلَا يَلْحَقُهُ لَوْمٌ، سُبْحَانَهُ! ﴿لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ﴾، تَعَبَّدَ الْبَرَايَا
بِفَرْضٍ بَعْدَ فَرْضٍ وَأَجْزَلَ الْعَطَايَا فَأَفْضَلَ فِي الْبَسْطِ وَعَدَلٌ فِي الْقَبْضِ، سُبْحَانَهُ! ﴿لَهُ
مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾، وَأَسْبَلَ عَلَى الْعُصَاةِ كَنَفَ سِتْرِهِ وَمِنَهُ وَسَكَنَ رَوْعَاتِ
الْخَائِفِينَ مِنْهُ بِأَمْنِهِ وَمَنْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ بِلُطْفِهِ وَيُؤْمِنُهُ وَيَسِّرَ الطَّاعَاتِ لِعِبَادِهِ بِحُسْنِ عَوْنِهِ،
سُبْحَانَهُ! ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾، خَلَقَ الْعِبَادَ وَرَزَقَهُمْ وَأَهْلَ الرَّشَادِ بِطَاعَتِهِ
وَفَقَّهُمْ وَبِمَرَضَاتِهِ أَسْعَفَهُمْ وَاجْتَبَاهُمْ، وَأَهْلَ الْعِنَادِ بِعَذَابِهِ خَوَّفَهُمْ، سُبْحَانَهُ! ﴿يَعْلَمُ مَا
بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ﴾، خَلَقَ مَا شَاءَ كَمَا شَاءَ وَحَكَّمَ عَلَى مَا شَاءَ بِمَا شَاءَ وَقَدَّرَ
الْأَشْيَاءَ كَيْفَ شَاءَ، سُبْحَانَهُ! ﴿وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ﴾، مُكَوِّنُ الدَّارَيْنِ
وَخَالِقُهُمَا وَمُنْشِئُ الثَّقَلَيْنِ وَمَالِكُهُمَا وَرَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ وَمَا بَيْنَهُمَا، سُبْحَانَهُ!
﴿وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا﴾، فَتَبَارَكَ رَبُّنَا ذُو الْإِحْسَانِ الَّذِي لَمْ
يُشَارِكْهُ فِي الْقَدَمِ الْأَزَلِيِّ قَدِيمٌ، أَعَدَّ لِأَوْلِيَائِهِ دَارَ النَّعِيمِ وَأَكْرَمَهُمْ فِيهَا بِالنَّظَرِ إِلَى وَجْهِهِ
الْكَرِيمِ وَأَعَدَّ لِأَعْدَائِهِ عَذَابَ الْجَحِيمِ، يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطِ
مُسْتَقِيمٍ، سُبْحَانَهُ! ﴿وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ﴾، اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى نَبِيِّكَ وَعَبْدِكَ وَرَسُولِكَ
مُحَمَّدِ الْمُخْتَارِ صَاحِبِ الْمُعْجَزَاتِ وَالْآثَارِ وَالِدَلَالَاتِ وَالْأَسْرَارِ وَالْكَرَامَاتِ وَالْأَنْوَارِ
وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَأَهْلِ بَيْتِهِ الْأَخْيَارِ وَأَصْحَابِهِ الْأَبْرَارِ وَالْمُهَاجِرِينَ

وَالْأَنْصَارِ وَالتَّابِعِينَ لَهُمْ بِإِحْسَانٍ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ، اَللّٰهُمَّ اَنْزِلْ عَلَيْنَا فِي هَذِهِ السَّاعَةِ مِنْ خَيْرِكَ وَبَرَكَاتِكَ مَا اَنْزَلْتَ عَلَى اَوْلِيَائِكَ وَخَصَّصْتَ بِهِ اَحْبَابَكَ وَاَذِقْنَا بَرْدَ عَفْوِكَ وَحَلَاوَةَ مَغْفِرَتِكَ وَاَنْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَكَ الَّتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ وَاَرْزُقْنَا مِنْكَ قَبُولًا وَتَوْبَةً نَصُوحًا وَاِجَابَةً وَمَغْفِرَةً وَعَافِيَةً تَعْمُ نَفْسِي وَاَهْلِي وَاَحْبَابِي مَنْ حَضَرَنِي وَمَنْ غَابَ عَنِّي بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ! اَللّٰهُمَّ لَا تُخَيِّبْنَا مِمَّا سَأَلْنَاكَ وَلَا تَحْرِمْنَا مِمَّا رَجَوْنَاكَ وَاَحْفَظْنَا فِي الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ اِنَّكَ مُجِيبُ الدَّعَوَاتِ..» اٰمِيْنَ!

“Bütün hamdler âlemleri halkeden, ilimleri(n tahsîlini ehline) kolay eden, felek (ve gezegen)leri yürüten, yıldızları (vazîfelerine âmâde ve) müsahhar kılan, (dil ile) konuşulan ve (akıl ile) anlaşılan her şey ilminde eşit olan, her diri için Kendi nezdinde taksim edilen bir rızık ve kararlanmış gün için mâlum bir ecel bulunan **Allâh**'a mahsustur. Onu tesbîh (tüm noksan sıfatlardan tenzîh) ederim. **‘Allâh ki; Kendisinden başka hiçbir ilâh yoktur.** (Başı sonu olmayan, Zâtı'na âit bir hayatla) **Hayy'dır,** (yarattıklarını yönetme ve koruyup kollama işini dâimâ üstlenmiş bulunan bir) **Kayyûm'dur.**’

O **Allâh** geçmiş kavimleri ardarda yok etti, geçen asırlar halkını gün be gün helâk etti, hükümlerinde adâletli olduğu için Kendisine hiçbir kınama yol bulamadı. Onu tesbîh (tüm noksan sıfatlardan tenzîh) ederim. **‘Ne (uyku öncesindeki) bir gevşeme, ne de bir uyku Kendisini tutmaz.’** Mahlûkâtı ardarda (yapılmasını meşrû ettiği) farzlarla ibâdet etmekle mükellef etti, lütuflarını bol yapıp genişlik verirken lütfetti, daraltırken de adâletli davrandı. Onu tesbîh (tüm noksan sıfatlardan tenzîh) ederim. **‘Göklerde olanlar ve yerde bulunanlar (mülkiyet ve hâkimiyet bakımından) sâdece O'na âittir.’**

Keremini ve örten hicâbını (perdesini) âsiler üzerine sarkıttı (da onları rezil etmedi), verdiği güvenceyle Kendisinden korkanların korkularını teskîn etti, lütf-u bereketiyle müminlere ihsânda bulundu, güzel yardımıyla kullarına tâatleri kolay etti. Onu tesbîh (tüm noksan sıfatlardan tenzîh) ederim. **‘Kimdir şu kimse ki, O'nun izni olmadan nezdinde şefâat edebilecektir?!’**

Kulları yarattı ve rızıklandırdı, rüşd (mânevî olgunluk) sâhiplerini tâatına muvaffak kıldı, rızâsına erdirdi ve seçkin kıldı, inatçıları da azâbıyla tehdit etti. O'nu tesbîh (tüm noksan sıfatlardan tenzîh) ederim. **‘O, (yaratıklarının) önlerinde olanları da, arkalarında bulunanları da (onların geçmiş-gelecek, dünyâ-âhiret, görülen ve görülmeyen her şeylerini) bilmektedir.’** Dilediğini dilediği şekilde halketti, dilediğine dilediğiyle hükmetti, varlıkları dilediği şekilde takdîr etti. Onu tesbîh (tüm noksan sıfatlardan tenzîh) ederim. **‘(Öğretmeyi) dilediği şeyler hâriç, onlar Onun ilmi(nin tealluk ettiği sonsuz bilgileri) nden hiçbir şeyi kavrayamazlar.’**

İki cihânın mükevvinini ve yaratıcısı O'dur. İns-ü cinnin **Mûcidi** ve **Mâlîki** O'dur. İki meşrik (doğu) ile iki mağribin (batının) ve ikisi arasındakilerin **Rabbi** O'dur. O'nu tesbîh (tüm noksan sıfatlardan tenzîh) ederim. **‘(Arşı'nın önündeki tahtı olan) Kürsü'sü (ise) gökleri ve yeri kaplamıştır. O ikisini(n yedi kat tabakalarını) korumak Kendisine hiç de ağır gelmez.’**

İhsân sâhibi **Rabbimiz** çok bereketlidir. Ezelî kıdeminde hiçbir kadîm O'na ortak değildir, dostlarına nîmet yurdu hazırlamış ve orada onlara keremli cemâline bakma nîmeti ikrâm etmiştir. Düşmanlarına cehennem azâbı hazırlamıştır. O dilediğini saptırır, dilediğini ise dosdoğru yola iletir. Onu tesbîh (tüm noksan sıfatlardan tenzîh) ederim. ‘(Eş ve benzerden, tüm noksanlık emâreleri ve sonradan olma belirtilerinden son derece yüce olan) **Aliyy de**, (Zâtı'na nispetle, her şeyin değersiz kalacağı bir büyüklüğe sâhip olan) **Azîm de ancak O'dur.**’

Ey **Allâh!** Peygamberin, kulun ve **Rasûlün** olan; mûcizeler, eserler, delâletler, sırlar, kerâmetler ve nurlar sâhibi **Muhammed-i Muhtâr**'a salât eyle. **Allâh-u Te'âlâ** ona, âilesine, hayır sâhipleri olan Ehl-i Beyti'ne, iyilik sâhibi ashâbına, muhâcirler ile ensâra ve cezâ gününe kadar ihsânda (iyi inanç ve güzel amellerde) onlara uyanlara salât eylesin.

Ey **Allâh!** Bu saatte Sen bizim üzerimize hayrından ve bereketlerinden, dostlarının üzerine indirmiş bulunduğun ve sevdiklerini kendisiyle seçkin kılmış olduğun şeyleri inzâl eyle, affının serinliğini ve mağfiretinin halâvetini (bağışlamanın tadını) bize tattır, her şeyi kaplamış olan o engin rahmetini üzerimize neşret. Sen bize tarafından kabûl, nasûh tevbesi, icâbet (kabûl) ve mağfiret ver, beni de âilem ve sevdiklerimden yanımda olan ve olmayanları da kaplayacak bir âfiyet (bizlere) nasîb et. Ey acıyanların en merhametlisi! Rahmetinle (duâmı kabûl et).

Ey **Allâh!** Sen bizi, Senden istediklerimizden umutsuz etme, Senden umduklarımızdan mahrum etme, hayâtımızda ve ölümümüzde bizi muhâfaza eyle. Duâları kabûl eden ancak Sensin.” Âmîn!

(‘Abdûlmecîd ibnü Tâhâ ez-Zu'bü, İthâfü'l-ekâbir fî sîrati ve menâkıbi'l-İmâmi Muhyiddîn Abdilkâdir el-Ceylânî el-Hasenî el-Huseynî, sh:561-562)

SAFER AYINDA KILINACAK NAMAZLAR

SAFER AYININ SON ÇARŞAMBA GECESİ NAMAZI

(6 Kasım Salı'yı 7 Kasım Çarşamba'ya bağlayan gece)

Safer ayının son çarşambasının gecesi veyâ gündüzü iki rekât namaz kılınp birinci ve ikinci rekâtta Fâtîha'dan sonra 11 kere İhlâs-ı Şerîf okunur, namazdan sonra 7 defa istiğfâr edilip el kaldırılarak 11 defâ (iki başlık sonra yazan) Salât-ı Münciye okunur, sonlarında ise:

«إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.»

“Muhakkak ki Sen her şeye **Kâdir**'sin.” zikri okunur.

Bundan sonra, “Beni ve efrâd-ı âilemi ve bilcümle müminleri yer ve gök âfatlarından ve cemî belâlardan muhâfaza buyur yâ **Rabbi!**” diye duâ edilir. (Mahmûd Sâmî, el-Ed'îye ve'l-ekzâr, sh:123-127)

SAFER AYININ SON ÇARŞAMBA GÜNÜ NAMAZI (7 Kasım Çarşamba)

İmâm-ı Rabbânî (Kuddise Sirruhû)nun babasının ve evvelce kendisinin de mensûbu bulunduğu Çeştiyye Tarîkatı meşâyihından Şeyh-i Kâmil **Ferîdüddîn Genc-i Şeker Hazretleri**'nin, tarîkatın müessisi ve evliyânın reîsi **Hâce Mu'inüddîn-i Çeştî** (Kuddise Sirruhû)nun evrâdından nakline göre; her sene üç yüz yirmi bin belâ gökten yere nâzil olur, bunların hepsi de safer ayının son çarşambasında vâki olur. Bu yüzden o gün senenin günlerinin en çetin geçen günü olur.

O gün her kim dört rekât namaz kılar da her bir rekâtında Fâtiha'dan sonra 17 kere Kevser Sûresi, 5 kere İhlâs Sûresi ve birer kere Felak-Nâs Sûrelerini okur, namaz bittikten sonra da 7 kere istiğfâr edip ellerini kaldırarak aşağıda zikredilen duâyı okursa **Allâh-u Te'âlâ** keremiyle onu o gün yağın bütün belâlardan muhâfaza eder ve o günden îtibâren bir dahaki senenin tamâmına kadar çevresinde hiçbir belâ dolaşmaz. (Muhammed ibnü Hatîrid-dîn, el-Cevâhiru'l-hams, sh:50-52; İbrâhîm el-Ensârî, Rave'z-zam'ân fî fezâilî'l-eşhûri ve'l-eyyâm, sh:4; Muhammed Ebu'l-Yüsr 'Âbidîn, Tenbîhu'l-kulûbi'n-nâ'ime 'ale'l-evrâdi'd-dâime, sh:71-72; Mahmud Sâmi, el-Ed'iyе ve'l-ezkâr, sh:123-127)

SON ÇARŞAMBA GÜNÜ NAMAZINDAN SONRA OKUNACAK ÂYET-İ KERÎMELER VE DUÂLAR

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ، بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 ﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ﴾، ﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ﴾،
 ﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾، ﴿وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا﴾،
 ﴿وَالسَّلَامُ عَلَى يَوْمٍ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا﴾، ﴿سَلَامٌ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ
 كَانَ بِي حَفِيًّا﴾، ﴿وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى﴾، ﴿وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى﴾، ﴿سَلَامٌ
 عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ﴾، ﴿سَلَامٌ قَوْلًا مِنْ رَبِّ رَحِيمٍ﴾، ﴿سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ﴾،
 ﴿سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ﴾، ﴿سَلَامٌ عَلَى مُوسَى وَهَارُونَ﴾، ﴿سَلَامٌ عَلَى إِيَّاسِينَ﴾، ﴿وَسَلَامٌ عَلَى
 الْمُرْسَلِينَ﴾، ﴿سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ﴾، ﴿سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطَلَعِ الْفَجْرِ﴾

(el-En'âm Sûresi:54'den, er-Ra'd Sûresi:24, en-Nahl Sûresi:32'den, Meryem Sûresi:15, 33, 47'den, Tâhâ Sûresi:47'den, en-Neml Sûresi:59'dan, el-Kasas Sûresi:55'den, Yâsîn Sûresi:58, es-Sâffât Sûresi:79, 109, 120, 130, 181, ez-Zümer Sûresi:73'den, el-Kadr Sûresi:5)

Peşine de bu bölümün en başında (sh:86'da) zikredilen “Safer Ayının Her Günü Okunacak Duâ” okunur.

BU DUÂNIN AKABİNDE 11 DEFÂ OKUNACAK SALÂT-I MÜNCIYE

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَاةً تُنَجِّنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ الْأَهْوَالِ وَالْأَفَاتِ،
 وَتَقْضِي لَنَا بِهَا جَمِيعَ الْحَاجَاتِ، وَتُطَهِّرُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ السَّيِّئَاتِ، وَتَرْفَعُنَا بِهَا
 أَعْلَى الدَّرَجَاتِ، وَتُبَلِّغُنَا بِهَا أَقْصَى الْغَايَاتِ، مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرَاتِ فِي الْحَيَاةِ وَبَعْدَ
 الْمَمَاتِ، إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.»

“Ey Allâh! Efendimiz Muhammed'e (ve Ehl-i Beyti'ne) öyle bir salât et ki; onun sebebiyle bizi bütün korkulardan ve âfetlerden kurtarasın, onun sebebiyle bütün ihtiyaçlarımızı göresin, onun sâyesinde bizi bütün günahlardan temizleyesin, onun vesîlesiyle bizi derecelerin en yücesine yükseltesin, yine onun sâyesinde bizi hayatta ve ölümden sonra bütün hayırların nihâyetine ulaştırarsın. Muhakkak Sen her şeye **Kâdir**'sin.” (Mahmûd Sâmi, el-Ed'iyе ve'l-ezkâr, sh:123-127)

SAFER AYININ SON ÇARŞAMBASINDA TEKRARLANMASINDA HAYIR OLAN BİR DUÂ (7 Kasım Çarşamba)

«يَا دَافِعَ الْبَلَايَا اِدْفَعْ عَنَّا الْبَلَايَا فَاللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ،
إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ.»

“Ey belâları defeden! Bizden belâları defet. **Allâh** koruyucu olarak (herkesten) daha hayırlıdır. Zâten acıyanların en merhametlisi ancak O’dur. Ey **Allâh**! Şüphesiz Sen her şeye **Kâdir**’sin.”

Bu duânın 11, 100, 311 gibi mübârek sayılarda tekrarlanmasında çok büyük faydalar mevcuttur.

SALEVÂT-I ŞERÎFE OKUMANIN FAZÎLETİ VE FAZÎLETLİ BÂZİ SALÂT-Ü SELÂMLAR

Tâbi‘în tabakasından olan **İbnü’l-Hımyerî** (*Radiyallâhu Anh*) şöyle anlatmıştır:

عَنِ ابْنِ الْحَمِيرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ: «قَالَ لِي عَمَارٌ: يَا ابْنَ الْحَمِيرِيِّ! أَلَا أُحَدِّثُكَ عَنْ حَبِيبِي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ بَلَى، قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: يَا عَمَارُ! إِنَّ لِلَّهِ مَلَكًا أَعْطَاهُ أَسْمَاءَ الْخَلَائِقِ كُلِّهَا، وَهُوَ قَائِمٌ عَلَى قَبْرِي إِذَا مِتُّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، فَلَيْسَ أَحَدٌ مِنْ أُمَّتِي يُصَلِّي عَلَيَّ صَلَاةً إِلَّا سَمَّاهُ بِاسْمِهِ وَاسْمِ أَبِيهِ، قَالَ: يَا مُحَمَّدُ! صَلَّى عَلَيْكَ فُلَانٌ فَيُصَلِّي الرَّبُّ عَلَيَّ ذَلِكَ الرَّجُلُ بِكُلِّ وَاحِدَةٍ عَشْرًا.»

“Bir kere **Ammâr** (ibni Yâsir) (*Radiyallâhu Anh*) bana: ‘Ey **İbnü’l-Hımyerî**! Sana **Habîbim** (en çok sevdiğim zât olan) **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)den bir hadîs rivâyet edeyim mi?’ dediğinde ben: ‘Buyur anlat.’ dedim. O zaman kendisi, **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)in ona (**Ammâr** (*Radiyallâhu Anh*))a: ‘Ey **Ammâr**! Şüphesiz **Allâh**’ın öyle bir meleği vardır ki ona bütün mahlûkâtın isimlerini(n bilgisini) vermiştir. Ben öldüğüm zaman o melek kıyâmete kadar kabrimin başında duracaktır. Artık benim ümmetimden her kim bana bir kere salât okuyacak olsa mutlakâ o melek onun adını, babasının ismiyle birlikte söyleyerek (bana): ‘Yâ Muhammed! Felan kişi sana salât okudu.’ diyecektir.

Bunun üzerine Rabb (Te‘âlâ) da o adama (Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e okuduğu her bir salâtına mukâbil on kere salât (rahmet) edecektir.’ buyurduğunu söyledi.”

(et-Taberânî; el-Heysemî, Mecma‘u’z-zevâid, rakam:17292, 10/251; İbnü Ebî ‘Âsım, es-Salâtü ‘ale’n-Nebiyy, rakam:51, sh:42; el-Buhârî, et-Târîhu’l-kebir, rakam:2831, 6/416; İbnü Nâsiriddîn ed-Dimeşkî, el-İhbâr fî vefâti’l-muhtâr, sh:54)

Perşembe Günü İkindiden Sonra Okuyanın Selâmının Özel Bir Melek Tarafından Rasûlüllâh (Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem)e Teblîğ Edileceği Bir Duâ

Endülüslü büyük muhaddis **İbni Vezzâh** (Ö:287) (*Rahimehullâh*) şöyle demiştir:

قَالَ ابْنُ وَصَّاحٍ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى: «بَلَّغَنِي أَنَّهُ مَنْ قَالَ عَشِيَّةَ خَمِيسٍ بَعْدَ الْعَصْرِ: اللَّهُمَّ رَبَّ الشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَالرُّكْنِ وَالْمَقَامِ وَرَبَّ الْحِلِّ وَالْحَرَامِ أَلَا أَقْرَأُ مُحَمَّدًا مِنِّي السَّلَامَ، إِلَّا بَعَثَ اللَّهُ مَلَكًا يُبَلِّغُهُ عَنْهُ يَقُولُ: فُلَانُ ابْنُ فُلَانٍ يُبَلِّغُكَ السَّلَامَ.»

“Bana ulaşan rivâyete göre: ‘Her kim perşembe günü ikindiden sonra: ‘Ey haram ay(-lar)ın, (Müzdelife’deki) Meş‘ar-i Harâm’ın, Ruknün (Hacer-i Esved’in) ve Makâm’ın (Makâm-ı İbrâhîm’in) **Rabbi** olan **Allâh**! Ey hullin ve Harâm’ın (dünyâda bulunan harem ve helâl bölgelerinin tamâmının) **Rabbi**!

Ne olur **Muhammed** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)e benden selâm okut.’ derse, mutlakâ **Al-lâh-u Te‘âlâ** onun tarafından **Rasûlüllâh** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)e ‘Felan oğlu felan sana selâm gönderiyor.’ diyen bir melek (Ravza-i Şerîfe) gönderir.” (*İbnü Beşkuvâl, el-Kurbe, rakam:109, 1/148*)

Duânın Okunuşu:

«اللَّهُمَّ رَبَّ الشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَالرُّكْنِ وَالْمَقَامِ وَرَبَّ الْحِجْلِ وَالْحَرَامِ
أَلَا أَقْرَى مُحَمَّدًا مِنِّي السَّلَام.»

Cumâ Gecesi On Kere Okuyana Bir Milyon Hasene Yazdırıp Bir Milyon Günahını Sildirecek Bir Salevât-ı Şerîfe

İbni Abbâs (*Radyallâhu Anhümâ*)dan merfûan rivâyet edilen bir hadîs-i şerîfte şöyle vârid olmuştur:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا رَفَعَهُ: «مَنْ قَالَ لَيْلَةَ الْجُمُعَةِ عَشْرَ مَرَّاتٍ: يَا دَائِمَ الْفَضْلِ عَلَى الْبَرِيَّةِ، يَا بَاسِطَ الْيَدَيْنِ بِالْعَطِيَّةِ يَا صَاحِبَ الْمَوَاهِبِ السَّنِيَّةِ! صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ خَيْرِ الْوَرَى بِالسَّجِيَّةِ وَاغْفِرْ لَنَا يَا ذَا الْعُلَى فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ، كَتَبَ اللَّهُ لَهُ عَزَّ وَجَلَّ أَلْفَ أَلْفِ حَسَنَةٍ وَمَحَا عَنْهُ أَلْفَ أَلْفِ سَيِّئَةٍ وَرَفَعَ لَهُ أَلْفَ أَلْفِ دَرَجَةٍ فَإِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَاحِمَ إِبْرَاهِيمَ الْخَلِيلِ فِي قُبَّتِهِ.»

“Her kim cumâ gecesi on kere: ‘Ey mahlûkâtı üzerinde lütufları dâim olan! Ey ikramlarıyla rahmet ve nîmet sıfatlarını neşreden! Ey en değerli bağışların sâhibi! Ahlâk ve tabîat bakımından mahlûkâtın en hayırlısı olan Muhammed’e salât eyle. Ey yücelik sâhibi bu akşam vakti bizleri mağfîret eyle.’ derse, Allâh-u Te‘âlâ ona bir milyon hasene yazar, kendisinden bir milyon günahı (olsa da) siler, kendisini bir milyon derece yükseltir. Kıyâmet günü olduğu zaman İbrâhîm Halîl (*Aleyhisselâm*) ile (mahşerde kendisine tahsîs edilen) kubbesinde komşu olur.” (*es-Safûrî, Nüzhetü'l-mecâlis, 1/131; es-Sehâvî, el-Kavlü'l-Bedî', sh:401-402*)

Salevâtın Okunuşu:

«يَا دَائِمَ الْفَضْلِ عَلَى الْبَرِيَّةِ، يَا بَاسِطَ الْيَدَيْنِ بِالْعَطِيَّةِ يَا صَاحِبَ الْمَوَاهِبِ السَّنِيَّةِ! صَلَّى
عَلَى مُحَمَّدٍ خَيْرِ الْوَرَى بِالسَّجِيَّةِ وَاغْفِرْ لَنَا يَا ذَا الْعُلَى فِي هَذِهِ الْعَشِيَّةِ.» (10 kere)

Rasûlüllâh (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)i Rüyâda Görmek İçin Okunacak Salevât

İmâm-ı Sâvî (*Rahimehullâh*)ın meşâyihdan nakline göre; Salât-ı İbrâhîmiyye’yi bin kere okumak **Nebî** (*Sallâllâhu Aleyhi ve Sellem*)in ru’yetini (rüyâda görülmesini) mûcib olur. (*Ahmed es-Sâvî el-Mâlikî el-Halvetî, el-Esrâru’r-Rabbâniyye ‘ale’s-Salevâti’d-Derdîriyye, sh:15*)

Salât-ı İbrâhîmiyye’nin Okunuşu:

«اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ
وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ.»